

การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาวรัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1113-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕ 1๑๙46660

COMMUNICATION AND PEOPLE'S PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT PROJECT

Miss Rachadaporn Chamchakritpong

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

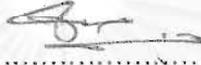
Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1113-3

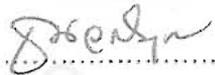
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขต
 กรุงเทพมหานคร
โดย นางสาวรัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

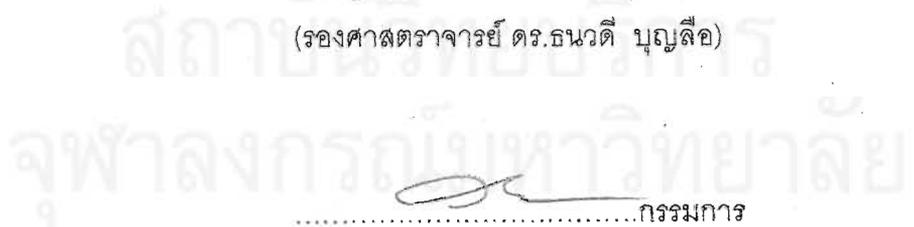

.....คณะบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะไพสิฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ)

.....กรรมการ
(ดร.วิเชียร เกตุสิงห์)

รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์ : การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. (COMMUNICATION AND PEOPLE'S
PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT PROJECT) อ.ที่ปรึกษา :
รศ.ดร.ธนวดี บุญลือ, 164หน้า. ISBN 974-13-1113-3.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการพัฒนา
ชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (2) ศักยภาพของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนา
ชุมชน (3) ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน
(4) ช่องทางการสื่อสารงานพัฒนาชุมชนที่เข้าถึงประชาชน (5) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในงานพัฒนาชุมชน (6) ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนใน
เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน เครื่องมือที่ใช้ใน
การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจก
แจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสถิติ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
แบบเพียร์สัน ซึ่งประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัยพบว่า

1.ลักษณะทางประชากรของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ระดับการศึกษา
อาชีพ และตำแหน่งในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ส่วนเพศ
อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์
กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

2.ลักษณะทางประชากรของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ อายุ ระดับการ
ศึกษา อาชีพ และตำแหน่งในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน
ส่วนเพศ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และรายได้ ไม่มีความ
สัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

3.การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
ชุมชนของประชาชน

4.ศักยภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

5.ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนมี
ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4285116528 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: COMMUNICATION/ COMMUNITY POTENTIALS/ DEVELOPMENT WORKERS/ PARTICIPATION / COMMUNITY DEVELOPMENT

RACHADAPORN CHARNCHAKRITPONG: COMMUNICATION AND PEOPLE'S PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT PROJECT. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. THANAWADEE BOONLUE, Ph.D. 164 pp. ISBN 974-13-1113-3.

The objectives of this research were to investigate level of exposure to information on community development , people's potentials to community development, performance of development workers in the view of the community people, media channel able to reach the people in community, to study people's participation in community development ,and factors best explain to community participation. Questionnaires were used to collect data from a total of 400 samples. Frequency, percentage, mean, one-way ANOVA and Pearson's Product Moment Correlation Coefficients were the statistical techniques used applied to analyze the data. SPSS^x was used for data processing.

The results are as follows:

1. The demographic factors understudied namely educational attainment, occupation and role in the community are significantly correlated with information exposure on community development but sex, age, marital status, region ,duration of stay in community and income are not significantly correlated with information exposure.

2. The demographic factors understudied namely age, educational attainment , occupation and role in the community are positively correlated with people's participation in community development but sex, age, marital status, region ,duration of stay in community and income factors are not significantly correlated with people's participation in community development.

3. The information exposure on community development is positively correlated with people's participation in community development project.

4. The people's potential is positively correlated with people's participation in community development activities.

5. Community people's appraisal of performance of the development worker is positively correlated with people's participation in community development activities.

Department Public Relations

Field of study Development Communication

Academic year 2000

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงด้วยดีด้วยความกรุณา และความอนุเคราะห์ของ บุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของทุกท่านเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวัต บุญลือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่ดียิ่งแก่ผู้วิจัย ตลอดเวลาการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และ ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาต่างๆ เกี่ยวกับการใช้สถิติในงานวิจัยนี้

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชน ของกรุงเทพมหานคร ทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูล เบื้องต้นเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน และขอขอบคุณ ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน ตลอดจน ประชาชนใน ชุมชนต่างๆ ท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ และให้การต้อนรับ เป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยถือเป็น "ประสบการณ์อันมีค่ายิ่ง" ครั้งหนึ่งในชีวิต

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ซึ่งเป็นที่ปรึกษา เป็นที่พึ่งของลูก และให้การ สนับสนุนในทุกๆ ด้านตลอดการศึกษา ขอขอบคุณ อาซัง อาป๊อ ญาต๊อ พี่ๆ น้องแนน ที่คอยไต่ถาม ความคืบหน้าเป็นระยะๆ ให้ความช่วยเหลือทั้งช่วยเก็บข้อมูล ชื้อขนม อาหารอร่อยๆ มาให้ผู้วิจัยได้ อิ่มท้องตลอดเวลาการทำวิทยานิพนธ์

ขอบคุณ การ์ตูน สำหรับคำแนะนำต่างๆ คอยให้กำลังใจ คอยอดหลับอดนอนไปด้วยกัน และที่สำคัญที่สุด "ความห่วงใย" ที่มีให้เสมอมา

ขอบคุณ โอ สำหรับข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่างๆ ความเข้าใจ ความช่วยเหลือ รอยยิ้ม และกำลังใจที่มีให้มาโดยตลอด

ท้ายสุดขอบคุณเพื่อนๆ ร่วมรุ่นที่น่ารักทุกคน ที่เป็นแรงผลักดัน แรงกระตุ้นจน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ และสานฝันความสำเร็จในปริญญาใบนี้ไปด้วยกันได้ดีที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำการวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	9
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12

บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร.....	13
ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร.....	21
ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ.....	25
แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้.....	26
แนวความคิดเกี่ยวกับความตระหนัก.....	27
แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน.....	30
ปรัชญาและแนวคิดในการพัฒนาชุมชน.....	32
แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
ประชากร.....	45
กลุ่มตัวอย่าง.....	45
วิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	46
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้การวิจัย.....	49
เกณฑ์การให้คะแนน.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
กรรมวิธีทางข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา.....	55
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ตามสมมติฐาน.....	87
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	116
อภิปรายผล.....	122
ข้อเสนอแนะ.....	148
รายการอ้างอิง.....	150
ภาคผนวก.....	155
ประวัติผู้เขียน.....	164

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ..... 55
2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ..... 56
3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา..... 57
4	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส..... 58
5	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ..... 59
6	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม..... 60
7	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนปีที่อาศัยในชุมชน..... 61
8	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน..... 62
9	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการดำรงตำแหน่งในชุมชน..... 63
10	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ..... 64
11	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาเศรษฐกิจ..... 66
12	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาสุขภาพอนามัย..... 68
13	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาจิตใจ..... 70
14	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาสังคม..... 72
15	แสดงค่าเฉลี่ยการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมทุกด้าน (ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม)..... 74
16	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับ งานพัฒนาชุมชน..... 76
17	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความสามารถ ในการระบุปัญหา การระบุนายละเอียดของปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหา ของชุมชน..... 77
18	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการติดต่อประสานงาน เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหของชุมชน..... 78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
19	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นของประชาชน ต่อศักยภาพการทำงานของนักพัฒนาชุมชน..... 79
20	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ..... 81
21	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ..... 82
22	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนด้านสุขภาพอนามัย..... 83
23	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนด้านจิตใจ..... 84
24	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนด้านสังคม..... 85
25	แสดงค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยรวมทุกด้าน (ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม)..... 86
26	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างเพศกับการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาชุมชน..... 87
27	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างอายุกับการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาชุมชน..... 88
28	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาชุมชน..... 89
29	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรสกับการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาชุมชน..... 90
30	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างอาชีพกับการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาชุมชน..... 91
31	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างภูมิลำเนาเดิมกับการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาชุมชน..... 93
32	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน..... 95

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
33	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนารวมชน..... 96
34	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างการดำรงตำแหน่งในชุมชน กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนารวมชน..... 97
35	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนารวมชน..... 98
36	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนารวมชน..... 99
37	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนารวมชน..... 100
38	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรสกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนารวมชน..... 102
39	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนารวมชน..... 103
40	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างภูมิลำเนาเดิมกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนารวมชน..... 105
41	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ในการพัฒนารวมชน..... 106
42	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนารวมชน..... 107
43	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างตำแหน่งในชุมชนกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนารวมชน..... 109
44	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการพัฒนารวมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนารวมชนของประชาชน..... 111
45	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างศักยภาพของชุมชน การพัฒนากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนารวมชนของประชาชน..... 113
46	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างศักยภาพของนักพัฒนา ในการปฏิบัติงานพัฒนารวมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนารวมชนของประชาชน..... 114

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครมีจำนวนชุมชนหนาแน่นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีชุมชนแออัด ชุมชนเมือง ชุมชนชานเมือง เคหะชุมชน และชุมชนหมู่บ้านจัดสรร จำนวน 1,439 ชุมชน (สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, 2541:125) จึงส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น สภาพแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรม ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมที่จะดูแลรักษาและพัฒนาชุมชน เนื่องจากประชาชนไม่ตระหนักว่าปัญหาของชุมชนเป็นปัญหาของทุกคน นอกจากนี้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ อันได้แก่ การมีรายได้น้อยและไม่แน่นอน การขาดการยอมรับจากสังคม การขาดความสัมพันธ์กับสังคมโดยทั่วไป สถาบันครอบครัว ไม้มีความมั่นคง ปัญหาเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรม แม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากรุงเทพมหานครได้ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่มีต่อชุมชนโดยเฉพาะชุมชนแออัด และชุมชนบุกรุก โดยได้ดำเนินงานพัฒนาชุมชนและส่งเสริมอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มและองค์กรชุมชน เช่นกลุ่มเยาวชน กลุ่มวิชาชีพ แต่เนื่องจากการพัฒนาชุมชนยังดำเนินการอยู่ในลักษณะที่ขาดการประสานสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ขาดการวางแผนและปฏิบัติงานในลักษณะที่เป็นองค์รวมแต่ละหน่วยงานดำเนินงานในลักษณะแยกส่วน ขาดการประสานงานที่เป็นเครือข่ายชัดเจน การผนึกกำลังของคนในชุมชนยังไม่เข้มแข็งพอ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้ชุมชนอ่อนแอพึ่งตนเองได้น้อย ขาดพลังที่จะร่วมกันพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชน

กรุงเทพมหานครจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย แนวทางและมาตรการดำเนินงานพัฒนาชุมชนในแผนงานพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544) ไว้ดังนี้ (สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, 2540:125-130)

วัตถุประสงค์ของแผนงานพัฒนาชุมชน

1. พัฒนาองค์กรชุมชนและกลุ่มในชุมชนให้เป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบของประชาคมท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพอนามัย และจิตใจ และสามารถป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เต็มศักยภาพ
3. เสริมสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยให้มีที่อยู่อาศัยที่ ถูก สุขลักษณะมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพและระบบสาธารณูปโภคที่เหมาะสม
4. พัฒนาเศรษฐกิจของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพมั่นคง และมีอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้ที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน
5. พัฒนาองค์กรบริหารและระบบงานพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร ให้สามารถ จัดการงานพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายการพัฒนาชุมชน

1. สนับสนุน ส่งเสริม และรับรองฐานะองค์กรของชุมชนแออัด การรวมกลุ่มประชา ชนเป็นประชาคมท้องถิ่น การส่งเสริมบทบาทกรรมการชุมชนให้มีส่วนร่วมริเริ่มสร้างสรรค์แก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน
2. สนับสนุนภาคเอกชน องค์กรพัฒนาสังคมภาคเอกชน(NGO)ให้มีส่วนร่วมดำเนิน กิจกรรม ชุมชนในลักษณะประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานพัฒนา ชุมชน
3. เร่งให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน โดยชุมชนเป็นเจ้าของ หรือชุมชน ร่วมบริหารกับกรุงเทพมหานคร เพื่อลดภาระในการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง
4. ส่งเสริมการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยให้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีสภาพ แวดล้อมในชุมชนที่สะอาด สะดวก ปลอดภัย มีระบบสาธารณูปโภคที่พอเพียงและทั่วถึง เร่งจัดทำ โครงการที่อยู่อาศัยในที่ดินกรุงเทพมหานคร และประสานงานให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชุมชนที่ถูก รื้อย้าย ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยกรุงเทพมหานคร
5. พัฒนารายได้และการประกอบอาชีพของประชาชนให้มั่นคงและช่วยเหลือผู้ ว่างงานให้มีความรู้ และทักษะวิชาชีพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการ พัฒนาฝีมือแรงงาน การช่วยเหลือผู้ว่างงานและแรงงานอพยพ การสร้างงานชุมชน การจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการเกษตร การจัดการด้านการตลาด การจัดทำศูนย์ข้อมูล แรงงานและกองทุนส่งเสริมอาชีพ
6. ดำเนินบทบาทให้การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาจากสภาวะวิกฤติ เศรษฐกิจ โดยใช้งบประมาณในการขยายการจ้างงานที่มี โดยสำนักพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงาน กลางประสานการช่วยเหลือผู้ว่างงานกับสำนัก/สำนักงานเขต/เอกชน และดำเนินงานด้านการ ประชาสัมพันธ์

7. ดำเนินการสำรวจและจำแนกเกษตรกร ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ยากจนในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายในการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ

8. ปรับปรุงระบบการทำงานให้มีการวางแผน มีโครงการที่ชัดเจน มีระบบการรายงานติดตามผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ปรับปรุงระบบงาน เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว ในการให้บริการประชาชนและเพิ่มความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงาน

แนวทางและมาตรการในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

1. แผนงานย่อยพัฒนาองค์กรชุมชน

1.1 ส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม ผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพ ฯลฯ ให้มีส่วนร่วมดำเนินงานทุกชุมชน โดยประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศูนย์เยาวชน ศูนย์บริการสาธารณสุข ห้องสมุดประชาชน โรงเรียน ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้การดำเนินงานเป็นองค์รวมในการพัฒนา

1.2 สนับสนุนให้มีการจัดหาสถานที่เหมาะสมในชุมชน หรือสถานที่ใกล้ชุมชน เป็นที่ประชุมของคณะกรรมการชุมชน และเป็นที่ยุมนุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน ตลอดจนจัดเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครชี้แจงผลการดำเนินงาน และรับฟังปัญหาข้อคิดเห็นต่างๆ ของประชาชน

1.3 สนับสนุนเร่งรัดการจัดตั้งองค์กรชุมชนรวมทั้งพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีประสิทธิภาพในการทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนาตนเอง และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาชุมชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.4 จัดสวัสดิการและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534

2. แผนงานย่อยพัฒนาคุณภาพสังคมเมือง

2.1 ขยายผลการให้บริการพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพอนามัย และด้านจิตใจ ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานอย่างทั่วถึงสำหรับกลุ่มเด็กเล็ก เด็กก่อนวัยเรียน เด็กและเยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ

2.2 ส่งเสริมความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่นแก่สถาบันครอบครัวโดยการพัฒนาเชิงรุก เน้นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การเสริมบทบาทและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

2.3 ปลุกฝังจิตสำนึกแก่ประชาชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม และขยายผลการดำเนินโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองให้ครอบคลุมชุมชนทุกประเภท สร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชนโดยส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชนและองค์กรศาสนาเป็นแกนนำในการดำเนินงาน

2.4 ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชนในชุมชนให้แพร่หลาย และพัฒนาบทบาทกลุ่มเยาวชนให้ สนับสนุนการพัฒนาชุมชนในอนาคต รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำรงชีวิต เพื่อป้องกันปัญหาสังคมต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาการติดยาเสพติด และการแพร่ขยายของโรคเอดส์

2.5 พัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน สตรีและผู้สูงอายุในชุมชน ให้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนทุกระดับ เสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพ

2.6 ศึกษา วิเคราะห์ ตลอดจนดำเนินการแก้ไขปัญหาในชุมชนประเภทอื่นๆ เช่น ห้องชุด (แฟลต) อาคารชุดราคาถูก เป็นต้น ตามอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครที่กำหนดไว้

3. แผนงานย่อยพัฒนาที่อยู่อาศัย

3.1 จัดการด้านที่อยู่อาศัยแก่ชุมชนที่ถูกรื้อย้าย โดยประสานการจัดหาที่ดินของกรุงเทพมหานครหรือส่วนราชการอื่นๆ เพื่อรองรับการอยู่อาศัยเป็นการชั่วคราวแก่ชุมชนที่ถูกรื้อย้าย รวมทั้งให้การช่วยเหลือค่าขนส่งในการรื้อย้ายชุมชน ตามความจำเป็น

3.2 เสริมสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัย โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการ เรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในชุมชน และปรับปรุงสภาวะแวดล้อมในชุมชนและที่อยู่อาศัย

3.3 ให้ประชาชนออมทรัพย์และกู้เงินเพื่อการมีที่อยู่อาศัยในราคาถูกด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยการผ่อนส่งระยะยาว

3.4 พัฒนาและปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมทั้งบริการขั้นพื้นฐานแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3.5 ให้สำนักงานเขตประสานงานกับเจ้าของที่ดินเพื่อหาข้อตกลงในสิทธิการพักอาศัยของประชาชนในชุมชน ในรูปของการเช่าระยะสั้นหรือระยะยาว หรือการเช่าซื้อเป็นการถาวร

3.6 จำกัดการขยายตัวของชุมชนบุกรุก โดยการป้องกันและควบคุมการรुकล้ำที่สาธารณะ ให้สำนักงานเขตหมั่นตรวจตราพื้นที่เขตและดำเนินการระงับการบุกรุกให้ทันท่วงที รวมทั้งวางแผนการใช้ประโยชน์จากที่ดินว่างเปล่าเพื่อป้องกันขยายตัวของชุมชนบุกรุก

3.7 สสำรวจรายละเอียดการจัดทำทะเบียนบ้าน และใบสูติบัตรของผู้มีปัญหากับเอกสารดังกล่าวและประสานสร้างความเข้าใจให้มีการดำเนินการที่ถูกต้อง

3.8 จัดทำแบบสำรวจเพื่อการพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร โดยทำการสำรวจความต้องการพื้นฐานของประชาชนเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชนอย่างครบวงจร และต่อเนื่อง

4. แผนงานย่อยพัฒนาเศรษฐกิจ

4.1 จัดฝึกอบรมความรู้และทักษะวิชาชีพ เพื่อสร้างอาชีพทางเลือกอิสระ โดยการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ในหน่วยงานของสำนักพัฒนาชุมชน สำนักงานเขต และชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน

4.2 จัดให้มีและปรับปรุงสถานดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพอย่างทั่วถึง และประสานกองอำนวยการตลาดนัดกรุงเทพมหานคร และภาคเอกชน จัดหาสถานที่จำหน่ายสินค้าและแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์

4.3 สนับสนุนและประสานงานให้มีกลไกเชื่อมโยงเชื่อมโยงการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพระหว่างกรุงเทพมหานคร กับหน่วยงานที่ฝึกอบรมฝีมือแรงงาน และสถานประกอบการให้กว้างขวาง

4.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยมุ่งการใช้ประโยชน์พื้นที่การเกษตรอย่างคุ้มค่า ผลผลิตสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและให้ได้รับผลตอบแทนสูง โดยจัดทำโครงการสาธิต วิจัยทดสอบ ตรวจเยี่ยม แนะนำการผลิต การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งจัดการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลทางวิชาการ ข่าวดารการตลาด และการผลิต

4.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางการเกษตร เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ การขุดลอกคูคลอง การกำจัดผักตบชวาโดยนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ การลดปริมาณการใช้สารอันตรายในการเกษตร และสนับสนุนให้ใช้สารอื่นทดแทน

4.6 ดำเนินงานศูนย์ศึกษาและส่งเสริมการเกษตรกรุงเทพมหานคร ในการศึกษาวิจัย ทดสอบพันธุ์พืช การทำการเกษตรปลอดสารพิษ การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา การปลูกพืชสมุนไพรและ ผักสวนครัว และการส่งเสริมชุมชนให้ปลูกผักปลอดสารพิษและพืชสมุนไพร

4.7 จัดทำแผนช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยธรรมชาติ และให้การช่วยเหลือฟื้นฟูการประกอบอาชีพอย่างรวดเร็วและรัดกุม

4.8 ขยายผลกองทุนพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานครและจัดตั้งกองทุนคุณภาพชุมชน โดยระดมเงินทุนสนับสนุนของกรุงเทพมหานคร เพื่อสนับสนุนธุรกิจชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่และฐานะเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชน

5. แผนงานย่อยพัฒนาระบบงานพัฒนาชุมชน

5.1 จัดให้มีแผนพัฒนาชุมชนประจำปีในแต่ละชุมชน โดยเป็นแผนต่อเนื่องที่ชุมชนมีบทบาทสำคัญและถือแผนนี้เป็นหลักการพัฒนาชุมชนที่กรุงเทพมหานครให้การสนับสนุน

5.2 สนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือจากเบญจภาคี ได้แก่ องค์กรประชาชน ภาค รัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรเอกชน นักวิชาการ นักการเมือง เพื่อดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาชุมชน

5.3 ปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ และปริมาณงานที่รับผิดชอบ สามารถศึกษา วิเคราะห์ วางแผนและดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาชุมชนทุกประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 เเร่งรัดพระราชบัญญัติชุมชนแออัดให้มีผลบังคับใช้ในระยะแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 รวมทั้งปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบัญญัติเกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการดำเนินงานและ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันให้มากที่สุด

5.5 พัฒนาระบบข้อมูลโดยการสร้างเครือข่ายให้มีข้อมูลการพัฒนาชุมชนในทุกหน่วยงาน รวมทั้งส่งเสริมการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน

5.6 สสำรวจข้อมูลความต้องการปัญหาของชุมชนตามแนวความจำเป็นพื้นฐานโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาความต้องการ วางแผนเสนอแนะ แนวทาง และร่วมแก้ปัญหา

ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร คือ สำนักพัฒนาชุมชน (Community Development Department) ซึ่งมีภารกิจหลัก 4 ประการ ดังนี้ (สำนักพัฒนาชุมชน, 2542 :1)

1. จัดกิจกรรม โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ให้ได้มาตรฐาน 5 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพอนามัย และด้านจิตใจ

2. จัดกิจกรรม โครงการ แก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่มีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย และการไล่ที่ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กและสตรี ปัญหาเด็กเล็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาการว่างงานในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ

3. ดำเนินการส่งเสริมความรู้และฝึกทักษะในสาขาวิชาชีพแก่ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และสร้างความมั่นคงในอาชีพ รวมทั้งสนับสนุนอาชีพเกษตรกรรมใน เขตเมือง

4. ดำเนินการศึกษา วิจัย รวบรวมความรู้ด้านหลักการ แนวคิด เทคนิค วิธีการ การปฏิบัติงานด้านพัฒนาชุมชน พัฒนาบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง และประสานทรัพยากรกับองค์กรเครือข่ายการพัฒนา

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาชุมชนในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 นี้ได้เน้นเรื่องการพัฒนาส่งเสริม การสร้างกรุงเทพมหานครให้เป็นชุมชนของทุกคน มีพลังสำหรับการพัฒนาด้วยตนเอง เปิดโอกาสและ ให้อำนาจประชาชนและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในชุมชนตามกระบวนการตั้งแต่ การวางแผนจนถึงการติดตามประเมินผล โดยมีกลุ่มต่างๆในชุมชน เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มอาชีพ และมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชน ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม อนามัย และจิตใจ โดยสามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เพื่อประสานเครือข่ายการพัฒนาทั้งในหน่วยงานของ กรุงเทพมหานคร องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และ สร้างสรรค์สังคมที่ดำรงได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาดังกล่าว มีความสอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ด้วยที่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา โดยเน้นการพัฒนาให้เต็มศักยภาพทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ควบคู่กับการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,2541 : 55) ซึ่งแนวคิดเช่นนี้นั้นเป็นที่ยอมรับกันอย่าง กว้างขวางแล้วว่าเป็นวิธีการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานั้น มิใช่เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของความสำเร็จในการดำเนินโครงการพัฒนาที่ช่วย สร้างความเจริญให้ชุมชนเท่านั้น แต่หากวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งการที่ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนอย่างแท้จริง จะทำให้ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งให้บริหารงานในระดับชุมชนสามารถเลือกและจัดสรรโครงการพัฒนาต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการ สภาพปัญหา และจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางสังคมซึ่งเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องให้คนในชุมชนมีส่วนดำเนินการเอง ดังนั้น การพัฒนาใดๆ ที่ประชาชนมีส่วนร่วมก็จะทำให้กิจกรรมการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของคนในชุมชนนั้นๆ ประหยัดเวลา และงบประมาณ

การที่โครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาเป็นผลมาจากการที่ประชาชนในชุมชนช่วยกันคิด เป็นกิจกรรมที่ประชาชนมีการดำเนินงานร่วมกัน และเป็นงานพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของ

ชุมชน ผลสำเร็จของโครงการจะช่วยสร้างความภูมิใจให้กับคนในชุมชน ที่สามารถช่วยกันแก้ไข ปัญหาของชุมชน และประชาชนในชุมชนจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนา ในชุมชนและมีการ ดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ชุมชนมีความสนใจที่จะช่วยบำรุงรักษาตลอดจนสืบสาน การดำเนินงานและผลงานที่ได้จากการลงแรงและร่วมคิด ตลอดจนดูแลปกป้องผลประโยชน์ของ ชุมชน กระบวนการทั้งหมดนี้ เชื่อมโยงกันมาที่ "คน" ซึ่งนับว่าเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการ พัฒนา และช่วยสืบสานงานพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน (อรพินท์ สพิโชคชัย, 2540 : 1)

แต่เท่าที่ผ่านมาโครงการพัฒนาต่างๆ ของกรุงเทพมหานครเท่าที่ผ่านมาแล้วยังมีปัญหาใน เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาในด้านสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านอนามัย และด้านจิตใจ อันเนื่องมาจากการพัฒนาใน ช่วงที่ผ่านมา ยังขาดการดำเนินการเชิงรุกที่กระตุ้นให้ประชาชนและชุมชนตระหนักและเห็น ประโยชน์ของการพัฒนา และการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง และชุมชน(สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, 2540 : 87) ซึ่งการพัฒนาชุมชนจะสำเร็จลง ได้ จำต้องความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนต่างๆ ที่ ร่วมกันคิด ร่วมทำ และ ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้โครงการนั้นๆ เกิดประสิทธิผลและประสิทธิ ภาพสูงสุด เอื้อต่อการพัฒนาที่ ยั่งยืน ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไปในที่สุด

ดังนั้นการศึกษาเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนใน เขตกรุงเทพมหานคร จะเป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมชุมชนในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านอนามัย และด้านจิตใจ ตลอดจนการกำหนด ยุทธวิธีการสื่อสารหรือการประชาสัมพันธ์เพื่อให้การดำเนินงานการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนใน ชุมชนเหล่านั้นต่อไป

ปัญหานำการวิจัย

1. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าว สารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันหรือไม่
2. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนแตกต่างกันหรือไม่
3. การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชา ชน หรือไม่

4. ศักยภาพของชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนหรือไม่
5. ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ และการดำรงตำแหน่งในชุมชน
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน
4. เพื่อศึกษาช่องทางการสื่อสารงานพัฒนาชุมชนที่เข้าถึงประชาชน
5. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ และการดำรงตำแหน่งในชุมชน
6. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาแตกต่างกัน
2. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน
3. การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน
4. ศักยภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน
5. ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร และผลที่ได้จากการวิจัยไม่อาจนำไปสรุปใช้ได้กับประชาชนทั่วไป หรือประชาชนในจังหวัดอื่นๆ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากร หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิฐานะเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ และการดำรงตำแหน่งในชุมชน
2. การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน หมายถึง ความบ่อยครั้งในการอ่าน การฟัง การรับชม การพูดคุยสนทนาจากสื่อต่างๆ
 - สื่อมวลชน ได้แก่ การอ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร/วารสาร การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์
 - สื่อบุคคล ได้แก่ การพูดคุยสนทนากับบุคคลในครอบครัวญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน
 คณะกรรมการชุมชน/ชมรมต่างๆ เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน นักการเมือง (สก./สข./สส.)
 - สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์/ใบปลิว ป้ายประกาศในชุมชน เสียงตามสายในชุมชน

เนื้อหาข่าวสารการพัฒนาชุมชน หมายถึง ข่าวสารดังต่อไปนี้

- ก. ข่าวสารด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ประกอบด้วย
 - การปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม คือ มีความคงทน แข็งแรง สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ
- ข. ข่าวสารด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - การเผยแพร่ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ การผลิต และการตลาด
 - การเผยแพร่ความรู้ด้านการประหยัดและการออมทรัพย์
 - การเผยแพร่ความรู้ด้านการดำรงชีพให้พอกินพอใช้
- ค. ข่าวสารด้านการพัฒนาสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย
 - การส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว อนามัยแม่และเด็ก
 - การส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ การรักษาสุขภาพอนามัย การป้องกันตนเองจากโรคภัย
 - การส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายและการพักผ่อนหย่อนใจ

- การรณรงค์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและบำบัดการติดยา
- ง. ข่าวสารด้านการพัฒนาจิตใจ ประกอบด้วย
 - การอบรม ส่งเสริม และรณรงค์ให้ประชาชน ลด ละ เลิกอบายมุขและสิ่งเสพติด
 - การอบรม ส่งเสริม ให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักทางศาสนา และประเพณีอันดีงาม
- จ. ข่าวสารด้านการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย
 - การเผยแพร่ความรู้ด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
 - การส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาและรู้หนังสือ
 - การเผยแพร่และส่งเสริมความรู้ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชน
 - การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรักษาสถาบรรณสมบัติ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แวดล้อม

- การส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. ศักยภาพของชุมชน หมายถึง การที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน การตระหนักว่าชุมชนของตนเองมีปัญหา สามารถระบุปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ ตลอดจนมีความสามารถในการติดต่อประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆ

4. ศักยภาพของนักพัฒนา หมายถึง ความสามารถของนักพัฒนาในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถในงานพัฒนาชุมชน และมีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ ตลอดจนมีความคิดริเริ่มเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน และทำให้คนในชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของนักพัฒนาชุมชนได้

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนโดยแบ่งตามระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในที่นี้เป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชน โดยประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนได้ใช้ความพยายาม ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความคิด แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ ทรัพย์สิน ฯลฯ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ได้แบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

- 5.1 การร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร
- 5.2 การร่วมแสดงความคิดเห็น และวางแผนในการแก้ปัญหา
- 5.3 การร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ และควบคุมดำเนินการ
- 5.4 การร่วมเป็นผู้ประสานงาน

- 5.5 การร่วมสละเงิน/สละวัสดุอุปกรณ์
- 5.6 การช่วยเหลือด้านแรงงาน
- 5.7 การชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาชุมชนให้สัมฤทธิ์ผล
2. ทราบถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครในการกำหนดแผนการสื่อสาร ยุทธวิธีการ สื่อสารและแผนประชาสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ กรุงเทพมหานครต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” จำเป็นต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการตั้งสมมุติฐาน การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ตลอดจนการกำหนดตัวแปรต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร
2. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ
4. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้
5. แนวความคิดเกี่ยวกับความตระหนัก
6. แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน
7. ปรัชญาและแนวคิดในการพัฒนาชุมชน
8. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

การสื่อสารมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งนี้เพราะมนุษย์ไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ตามลำพังโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นได้ มนุษย์ใช้การสื่อสารในกิจกรรมต่างๆ ในฐานะที่เป็นสื่อสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ทศนคติ ตลอดจนประสบการณ์ระหว่างกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจ จูงใจ หรือมีอิทธิพลต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสาร ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Communication ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง
ดังนี้

อริสโตเติล (Aristotle, 1960) ให้คำจำกัดความของการศึกษาวิชาวาทศิลป์ (rhetoric) หรือ การสื่อสารว่า คือ การแสวงหา "วิธีการชักจูงใจที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ"

จอร์จ เอ มิลเลอร์ (George A. Miller, 1951) กล่าวว่า "การสื่อสารหมายถึง การถ่ายทอด ข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง"

คาร์ล ไอ ฮอฟแลนด์ (Carl I. Hovland, 1953) และคณะให้ความเห็นว่า "การสื่อสาร คือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งไว้ (โดยปกติจะเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน) เพื่อ เปลี่ยน พฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร)"

วอร์เรน ดับเบิลยู วีเวอร์ (Warren W. Weaver, 1949) ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการสื่อสารว่า "การสื่อสารมีความหมายกว้าง ครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคนๆหนึ่ง อาจมีผล ต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารจึงไม่หมายความแต่เพียงการเขียน การพูดเท่านั้น หากแต่ ยังรวมไปถึงดนตรี ภาพ การแสดง บัลเลต์ และพฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย"

เอเวอเรท เอ็ม โรเจอร์ และเฟล ฟอร์ด ชูเมเกอร์ (Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, 1971) กล่าวว่า "การสื่อสารคือกระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร"

วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm, 1974) อธิบายว่า "การสื่อสารคือการมีความเข้าใจ ร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร (information signs)"

จากความหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่า สิ่งหนึ่งที่มีความหมายเหล่านี้มีส่วนร่วมก็คือการสื่อสาร ของมนุษย์ตั้งอยู่บนหลักของความสัมพันธ์ (relationship) กล่าวคือ ในการสื่อสารนั้นจะต้องมี ผู้เกี่ยวข้องอยู่สองฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร และอีกฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีความเกี่ยวพันหรือสัมพันธ์กัน

กล่าวโดยสรุป "การสื่อสาร เป็นกระบวนการที่มีความเคลื่อนไหวและเป็นการกระทำอย่าง ต่อเนื่องในการส่งและรับสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยผ่านสื่อต่างๆอย่างมีวัตถุประสงค์ที่ ชัดเจน" (เกศินี , 2537: 4)

วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

ในการติดต่อสื่อสารกันทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารทั้งสิ้น ซึ่งทั้งสองฝ่ายอาจมีวัตถุประสงค์ที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้ ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการสื่อสารจึงสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. เพื่อแจ้งให้ทราบ (To Inform) เป็นวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการเผยแพร่หรือบอกกล่าว เรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ กิจกรรม นโยบาย ความเคลื่อนไหว ฯลฯ ของตนเองหรือหน่วยงานให้ผู้รับสาร ได้ทราบ ผู้รับสารก็มีความประสงค์ที่จะได้ทราบข่าวสาร เพื่อนำไปชีวิตประจำวัน หรือเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ
2. เพื่อให้การศึกษา (To Educate) เป็นวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารได้เรียนรู้ และเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากกว่าการได้รับทราบ ผู้รับสารก็มีความประสงค์ที่จะเรียนรู้และศึกษา
3. เพื่อโน้มน้าวใจ (To Persuade) เป็นวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกชอบใจ สนใจ คล้อยตาม สนับสนุนและต้องการที่จะปฏิบัติตาม ส่วนผู้รับสารก็ต้องการที่จะได้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ
4. เพื่อความบันเทิง (To Entertain) เป็นวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารเกิดความ พอใจ สนุกสนาน ส่วนผู้รับสารก็ต้องการได้รับความพอใจ เพลิดเพลินใจ หรือสนุกสนาน

จึงอาจสรุปวัตถุประสงค์ของการสื่อสารได้ดังนี้ (ปรมะ,2533:60)

วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร	วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร
1.เพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform)	1.เพื่อทราบ (Understand)
2.เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (Teach or Educate)	2.เพื่อศึกษา (Learn)
3.เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง (Please or Entertain)	3.เพื่อหาความพอใจ (Enjoy)
4.เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ(Propose or Persuade)	4.เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (Dispose or Decide)

นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของการสื่อสารยังอาจแบ่งได้ในแง่ผลของการสื่อสารว่าเกิดผลโดยตรงหรือโดยอ้อม กล่าวคือ ผู้ส่งสารและผู้รับสารอาจมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดผลทันที (consummatory purpose) หมายถึงสารนั้นสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ใน ทันทีทันใด (immediate reward) (Wilbur,1949) เช่นการเสนอข่าวเบา (soft news) ที่อ่านง่ายและเข้าใจง่าย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้ทันที นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ (instrumental purpose) (Wilbur,1949) ซึ่งหมายถึงสารนั้นถูกใช้

เป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การกระทำอย่างอื่นต่อไป ผลที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้เกิดจากสารนั้นโดยตรง แต่เกิดจากการใช้สารเป็นเครื่องมือให้เกิดผลนั้นซึ่งทำให้เกิดความพึงพอใจช้า (delayed reward) (Wilbur, 1949) เช่น การเสนอข่าวหนัก (hard news) ซึ่งต้องใช้ความคิดในการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาหรือใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการกระทำสิ่งอื่นในโอกาสต่อมา

องค์ประกอบของการสื่อสาร

องค์ประกอบของการสื่อสารโดยทั่วไปมี 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (sender) คือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการทำการสื่อสารความคิด ความรู้สึก ความต้องการและวัตถุประสงค์ของตน ผู้ส่งสารจะทำหน้าที่เข้ารหัส (encoding) อันเป็นการแปรสารให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นแทนความคิด ได้แก่ ภาษา (ภาษาพูด ภาษาเขียน) หรือวจนภาษา และอาภักปกริยาทำทางต่างๆ (อวจนภาษา)

2. สาร (message) คือเรื่องราวอันมีความหมายและแสดงออกมาโดยอาศัยภาษา หรือสัญลักษณ์ใดๆ ก็ตามที่สามารถที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ สารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารเกิดความคิดขึ้น และต้องการถ่ายทอดความคิดนั้นไปสู่การรับรู้ของผู้รับสาร การส่งสารเกิดจากการที่ผู้ส่งสารแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อแทนความคิดที่เกิดขึ้น เช่น การพูด การเขียน การวาด การแสดงอาการหรือกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

3. ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (channel) คือสิ่งที่ขนส่งสาร (a carrier of message) หรือเป็นพาหนะที่ทำให้สารของผู้ส่งสารปรากฏ เช่น อากาศ แสง เสียงตลอดจนอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่มนุษย์คิดขึ้นเพื่อใช้ติดต่อส่งสารไปถึงกันและกัน

4. ผู้รับสาร (receiver) คือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้ส่งสาร เป็นองค์ประกอบประการสุดท้ายในกระบวนการสื่อสารและเป็นองค์ประกอบสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าองค์ประกอบอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการสื่อสารใดๆ ก็ตามจะไม่ประสบผลสำเร็จได้เลยหรืออาจประสบความสำเร็จไม่เต็มที่ หากผู้รับสาร ไม่เข้าใจหน้าที่และบทบาทของตนเองที่มีต่อการสื่อสาร

ในกระบวนการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารประเภทใดหรือระดับใดก็ตาม นอกจากองค์ประกอบสื่อสารทั้ง 4 ประการนี้แล้วก็น่าจะมีองค์ประกอบเพิ่มเติมอีก 2 ประการ ที่ทำให้กระบวนการติดต่อสื่อสารมีความสมบูรณ์ขึ้น นั่นคือ ปฏิกริยาตอบกลับหรือปฏิกริยาสะท้อนกลับ (feedback) ที่ผู้รับสารแสดงตอบกลับต่อสารของผู้ส่งสาร และกรอบแห่งการอ้างอิง (frame of reference) หรือสนามแห่งประสบการณ์ร่วม (field of experience) ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารมีส่วนร่วมกันในกระบวนการสื่อสารนั้นๆ ด้วย

แบบจำลองกระบวนการสื่อสาร

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารเป็นแผนภาพที่ใช้อธิบายการสื่อสารเพื่อให้สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยแบบจำลองกระบวนการสื่อสารสามารถเขียนอย่างง่ายได้ดังนี้ (ปรมะ, 2533 :65)

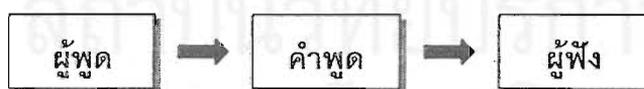

แบบจำลองนี้ได้อธิบายขั้นตอนต่างๆในกระบวนการสื่อสาร ว่าเมื่อผู้ส่งสารต้องการทำการสื่อสาร ผู้ส่งสารก็ต้องนำเอาสิ่งที่ตนต้องการจะสื่อสารมาผลิตให้เกิดเป็นสารแล้วถ่ายทอดผ่านสื่อไปยังผู้รับสาร

แบบจำลองของแอริสโตเติล (The Aristotelian Model)

แอริสโตเติล (384-322 ปี ก่อนคริสตกาล) เป็นนักปราชญ์ชาวกรีกได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับวาทศิลป์ (rhetoric) เนื่องจากในสมัยนั้นการพูดเพื่อชักจูงใจเช่นการพูดในศาล ในสภา และในที่ชุมชน จำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการพูดสูง

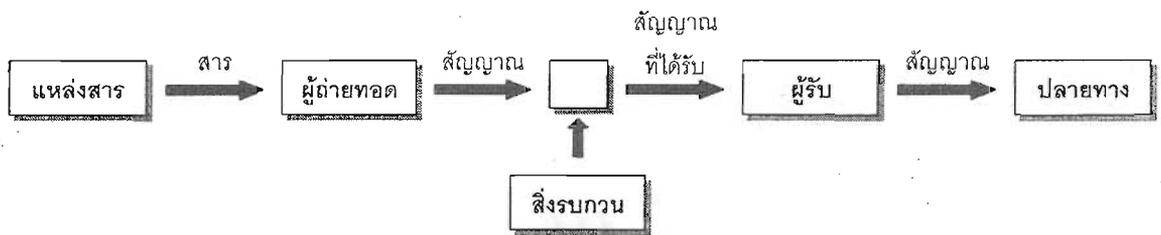
แบบจำลองกระบวนการพูดเพื่อการชักจูงใจของแอริสโตเติลนี้ถือเป็นแบบจำลองคลาสสิก เนื่องจากแบบจำลองอื่นๆ ในยุคต่อมา ได้ยึดถือองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ เช่นเดียวกับแบบจำลองของ แอริสโตเติล อันได้แก่ ผู้พูด (speaker) คำพูด (speech) และผู้ฟัง (audience) ซึ่งเขียนเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

แบบจำลองของแชนนันและวีเวอร์ (The Shannon and Weaver Model)

แบบจำลองนี้เป็นแบบจำลองการสื่อสารเชิงทฤษฎีคณิตศาสตร์ (The Mathematical Theory of Communication) หมายถึงเป็นแบบจำลองการสื่อสารที่พยายามนำวิชาการหรือทฤษฎีทางด้านคณิตศาสตร์มาอธิบายถึงปรากฏการณ์ทางการสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องจากผู้คิดค้นแบบจำลองซึ่งก็คือ คล็อด อี แชนนัน (Claude E. Shannon) เป็นนักคำนวณด้านวิศวกรรมไฟฟ้าของบริษัท

Bell Telephone และ วอเรน วีเวอร์ (Warren Weaver) ได้เป็นผู้นำเอาความคิดของเขานั้นมาขยายต่อให้ประยุกต์ใช้ได้กับการสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งสามารถอธิบายได้จากแบบจำลองดังนี้

แบบจำลองของลาสเวลล์ (The Lasswell Model)

ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) เป็นนักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันได้เสนอบทความที่เป็นการเริ่มต้นอธิบายการสื่อสารที่มีคนรู้จักมากที่สุด โดยเสนอว่าวิธีอธิบายการสื่อสารคือการตอบคำถามที่ว่า ใคร (ผู้ส่งสาร) พูดอะไร (สาร) ผ่านสื่อใด (สื่อ) กับใคร (ผู้รับสาร) ผลเป็นอย่างไร (ผลการสื่อสาร) ตามแบบจำลองดังนี้

ใคร → พูดอะไร → ผ่านสื่อใด → กับใคร → ผลเป็นอย่างไร

แบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์ เป็นทฤษฎีการสื่อสารที่อธิบายกระบวนการสื่อสารเชิง พฤติกรรม ซึ่งเป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เนื้อหาข่าวสาร ชนิดของสื่อ และผลที่เกิดจากการกระทำการสื่อสารนั่นเอง

แบบจำลองของเบอร์โล (The Berlo Model)

เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) ผู้เขียนหนังสือชื่อ The Process of Communication ใน ค.ศ. 1960 อธิบายแบบจำลองกระบวนการสื่อสารที่รู้จักกันดีในชื่อ SMCR Model (Berlo, 1960:4-7) ซึ่ง ย่อมาจาก Source (ผู้ส่งสาร), Message (สาร), Channel (สื่อ) และ Receiver (ผู้รับสาร)

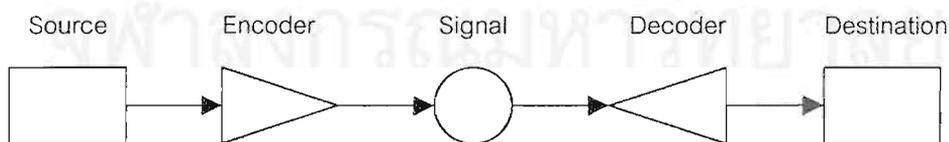
เบอร์โล กล่าวว่าการที่การสื่อสารจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ประการนี้ว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ประสิทธิภาพขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. ผู้ส่งสาร มีปัจจัยคือ ทักษะในการสื่อสาร (communication skills), ทัศนคติ(attitude), ความรู้ (knowledge), ระบบสังคม (social system) และวัฒนธรรม (culture)
2. สาร มีปัจจัยคือ รหัส (code) เนื้อหา (content) การจัดเสนอ (treatment)
3. สื่อ คือช่องทางที่จะนำสารไปสู่ประสาทในการรู้สึก (sense mechanisms) หรือ การถอดรหัสของผู้รับสาร อันได้แก่การเห็น (seeing), การได้ยิน (hearing), การสัมผัส (touching), การได้กลิ่น (smelling) และการลิ้มรส (tasting)
4. ผู้รับสาร มีปัจจัยคือ ทักษะในการสื่อสาร (communication skills), ทัศนคติ (attitude), ความรู้ (knowledge), ระบบสังคม (social system) และ วัฒนธรรม (culture)

แบบจำลองของชแรมม์ (The Schramm Model)

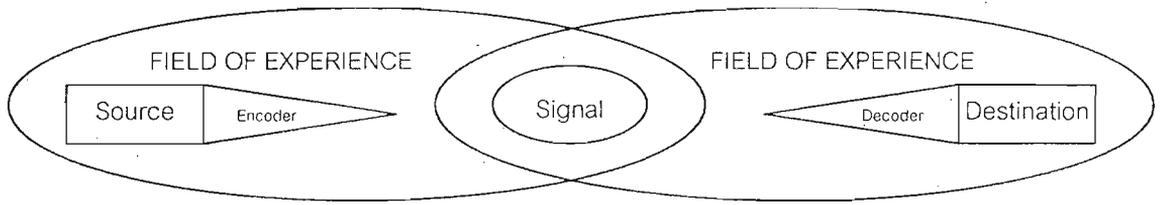
วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm) ได้อธิบายกระบวนการสื่อสารในรูปของแบบจำลองดังนี้

แบบที่ 1 องค์ประกอบของการสื่อสารประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (source) ผู้เข้ารหัส (encoder) สัญญาณ (signal) ผู้ถอดรหัส (decoder) และผู้รับสาร (source) ทั้งนี้ในการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น ผู้ส่งสารกับผู้เข้ารหัสสามารถรวมอยู่ในคนๆ เดียวกันได้ และผู้รับสารกับผู้เข้ารหัสก็สามารถรวมอยู่ในคนๆ เดียวกันได้เช่นเดียวกัน ส่วนสัญญาณก็คือภาษาที่ใช้ในการสื่อสารนั้นเอง

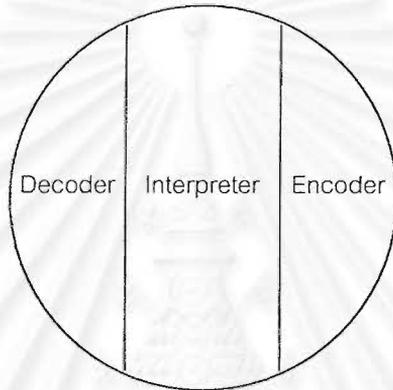

แบบที่ 2 ผู้ส่งสารจะสามารถเข้ารหัสเพื่อส่งสารได้เท่าที่ประสบการณ์ (experience) ที่ตนเองมีเท่านั้น ในทำนองเดียวกัน ผู้รับสารก็สามารถถอดรหัสเพื่อที่จะทำความเข้าใจกับสารเท่าที่ประสบการณ์ของตนเองมีอยู่เช่นกัน หากทั้งสองฝ่ายมีขอบเขตประสบการณ์ร่วมกัน (common

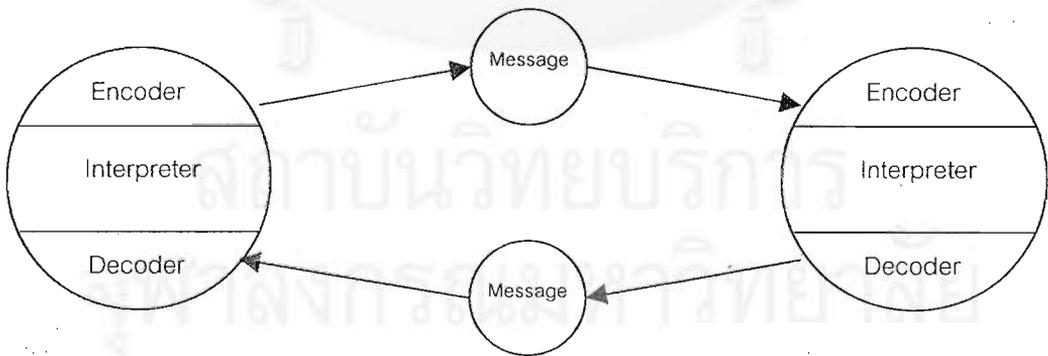
field of experience) มากการสื่อสารก็จะสัมฤทธิ์ผลมาก ในทางตรงกันข้ามหากไม่มีขอบเขตของ ประสบการณ์ร่วมกันเลย การสื่อสารก็จะไม่เกิดขึ้น

แบบที่ 3 บุคคลแต่ละคนเป็นทั้งผู้เข้ารหัส และผู้ถอดรหัส ผู้ส่งสารและผู้รับสาร และเป็น ผู้ตีความหมาย (interpreter) ด้วย

แบบที่ 4 ในการสื่อสารระหว่างคน 2 คนนั้นมีการสื่อสารได้ตอบกลับไปกลับมา ซึ่งเรียกว่า การ สื่อสารกลับ (feedback) และต้องอาศัยสื่อ (channel) ในการส่งสารด้วยซึ่งสามารถใช้สื่อได้ หลายๆสื่อ พร้อมๆกันในเวลาเดียวกันด้วย

ประเภทของการสื่อสาร

การสื่อสารแบ่งได้เป็นหลายประเภท ซึ่งหากใช้เกณฑ์ทางด้านจำนวนของผู้ทำการสื่อสาร เป็นหลักแล้ว จะสามารถแบ่งการสื่อสารออกได้ดังนี้ (เกศินี, 2537 :6)

1. การสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication) คือการสื่อสารกับตนเอง เช่น การคิด การไตร่ตรองหาเหตุผล การวิเคราะห์ การทบทวนเรื่องที่พูดหรือ เขียน การร้องเพลงฟังคนเดียว ซึ่งทั้งหมดนั้นจะมีผู้สื่อสารเพียงคนเดียว บุคคลนั้นทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร

2. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองหรือสามคน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและสร้างสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การพูดคุยแบบเห็นหน้าค่าตา การใช้โทรศัพท์คุยกัน เป็นต้น

3. การสื่อสารกลุ่มย่อย (Small Group Communication) เป็นการสื่อสารภายในกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะพูดคุยโต้ตอบกันได้โดยตรงและทั่วถึง เช่น การสื่อสารในการประชุมสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ กระตุ้น หรือร่วมกันแก้ปัญหา

4. การสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Large Group Communication or Public Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนจำนวนมากซึ่งอยู่ในสถานที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยอาจจะใช้สื่อโสตทัศนฯ เข้าช่วย เช่น การใช้โทรทัศน์วงจรปิดในการสอนนักศึกษาในกลุ่มใหญ่ที่มีหลายห้องเรียน การสื่อสารในกลุ่มใหญ่นี้ ได้แก่ การอภิปรายในหอประชุม การปราศรัยหาเสียง เป็นต้น โอกาสที่ผู้ส่งสาร และผู้รับสารจะสื่อสารกันได้อย่างโดยตรงและทั่วถึงมีน้อยมาก และขาดลักษณะของการสื่อสารแบบตัวต่อตัว

5. การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสาร ซึ่งอาจมีมากกว่า 1 คน ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารที่มีเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาศัยอยู่ในสถานที่ต่างๆ ห่างไกลกัน ได้อย่างรวดเร็ว ภายในระยะเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น การสื่อสารแบบนี้ผู้ส่งสารไม่สามารถทราบปฏิกิริยาของผู้รับสารได้อย่างทันทีทันใด

2. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร

ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ในการประกอบการตัดสินใจ เมื่อเกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใด มนุษย์ย่อมมีการเปิดรับข่าวสารมากขึ้น

แซมมวล เบคเกอร์ (Samuel L. Becker: 79-28) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับข่าวสารโดยจำแนกตามพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารไว้ดังนี้

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) หมายถึง บุคคลจะแสวงหาข้อมูลเมื่อต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่น ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเรื่องทั่วไป
2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) หมายถึง บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพื่อต้องการทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจ ใคร่รู้ เช่น เปิดดูโทรทัศน์เฉพาะรายการที่ตนสนใจ หรือมีผู้แนะนำมาหรืออ่านหนังสือพิมพ์ขณะดูโทรทัศน์ หากมีข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับตนเอง ก็จะทำให้ความเอาใจใส่ อ่านหรือดูเป็นพิเศษ
3. การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) หมายถึง บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพราะต้องการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

นอกจากนี้ ชาร์ล แอทกิน (Charles K. Atkin, 1973 :208) ได้กล่าวว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากย่อมมีหูตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนทันสมัย ทันทกว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

ในการเปิดรับข่าวสาร ผู้รับสารจะมีกระบวนการเลือกสรรข่าวที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความเชื่อ ทักษะคติ ฯลฯ ซึ่งกระบวนการในการเลือกสรรนี้ เปรียบเสมือนเครื่องกรอง (Filter) ข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ประกอบด้วยการกรอง 3 ขั้นตอน ดังนี้ (พีระ จิระโสภณ, 2530 :636-644)

1. การเลือกเปิดรับหรือการเลือกสนใจ (Selective Exposure) กล่าวคือบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารต่างๆ ตามความสนใจ และความต้องการเพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหาหรือสนองตอบความต้องการของตน นอกจากจะเลือกเปิดรับสารแล้วบุคคลยังเลือกให้ความสนใจเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิม และหลีกเลี่ยงที่จะให้ความสนใจกับข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของตนด้วย

2. การเลือกรับรู้หรือการตีความหมาย (Selective Perception or Selective Interpretation) กล่าวคือ เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความสารที่ได้รับตามความเข้าใจของตนเอง ทักษะคติ ประสบการณ์ ความเชื่อความต้องการและแรงจูงใจของตน

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) กล่าวคือ หลังจากที่บุคคลเลือกรับ เลือกให้ความสนใจ และตีความข่าวสารไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทักษะคติและความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำเข้าไปไว้เป็นประสบการณ์เพื่อที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป ในขณะที่เดียวกันก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกับความสนใจหรือไม่เห็นด้วย

พฤติกรรมการสื่อสารของบุคคล เกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ กันนั้นมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด 3 ประการ คือ (ขวัญเรือน กิติวัฒน์, 2529: 21-27)

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล มีแนวความคิดว่าคนเราแต่ละคนมีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมากในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน ฯลฯ ซึ่งส่งผลกระทบไปถึงระดับสติปัญญา ความคิด ทักษะคติ ตลอดจนกระบวนการทางจิตใจในแง่ของการรับรู้ การจูงใจ กล่าวคือ คนเราจะสร้างรูปแบบความคิดเห็น ความเชื่อ ทักษะคติ รวมทั้งค่านิยมขึ้นมาภายในตัวเองประกอบเป็นบุคลิกภาพส่วนบุคคล ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดรูปแบบพฤติกรรมการสื่อสาร โดยเฉพาะในแง่ของการเลือกเปิดรับการเลือกรับรู้ และการเลือกจดจำ

2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเรามักจะยึดติดกับกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดก็ตาม นั่นคือ มักจะคล้อยตามกลุ่มในแง่ความคิด ทักษะคติ และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร จากแนวคิดที่ว่า ปัจเจกบุคคลมักจะรวมกันเป็นกลุ่มทางสังคม และนำเอาลักษณะพื้นฐานบางประการของแต่ละบุคคลที่เหมือนกันมาจัดเข้าไว้เป็นกลุ่ม ลักษณะพื้นฐานดังกล่าว ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ฯลฯ บุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันย่อมจะรับเนื้อหาของการสื่อสารที่คล้ายคลึงกัน และย่อมจะมีการตอบสนองต่อเนื้อหาไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคลจัดว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปิดรับข่าวสารของบุคคล

นอกจากนี้แล้ว ในการเลือกรับข่าวสารต่างๆ ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ (Wilbur Shramm ;1973 :121-122)

1. ประสบการณ์ เนื่องจากผู้รับสารย่อมมีประสบการณ์เกี่ยวกับข่าวสาร วัตถุประสงค์ของ ฯลฯ แตกต่างกันไป ประสบการณ์จึงเป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารที่แตกต่างกัน
2. การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสารจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ว่า ข่าวสาร แต่ละอย่างมีประโยชน์แตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดการพัฒนาการและปรับปรุงนิสัยและรูปแบบการแสวงหาข่าวสาร
3. ภูมิหลังแตกต่างกัน เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์มักจะสนใจสิ่งที่ไม่เคยพบมาก่อน รวมทั้งสนใจในความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุประสงค์ของ หรือเรื่องราวต่างๆ
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อม นับเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ขึ้นในตัวบุคคล และเป็นตัวที่พฤติกรรมการสื่อสารของผู้นั้น ทั้งพฤติกรรมการเลือกรับสื่อและเนื้อหาข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับสาร สภาพร่างกายและจิตใจมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการรับข่าวสารของบุคคล สภาพร่างกายที่สมบูรณ์ยังมีส่วนสัมพันธ์กับสติปัญญาด้วยการเปลี่ยนแปลงทางอายุ และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา รวมทั้งการเจริญเติบโตทางความคิดย่อมมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวก และทางลบ ต่อการโน้มน้ำหนัก
6. บุคลิกภาพ บุคลิกภาพของผู้รับสารเป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้ำหนักจิตใจ และพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข่าวสารหรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารได้ ทั้งความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้รับสารในขณะนั้นเอง และความรู้สึกหรือท่าทีที่มีอยู่ก่อนแล้ว (Predisposition) เกี่ยวกับข่าวสารนั้นด้วย
8. ทัศนคติ ถือเป็นตัวแปรที่มีอยู่ระหว่างการรับและการตอบสนองต่อข่าวสารหรือสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยการแสดงออกมาทางพฤติกรรมของผู้รับที่มีต่อข่าวสารหรือการโน้มน้ำหนักจิตใจของผู้รับสารเป็นสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงไป การรับข่าวสารหรือการโน้มน้ำหนักจิตใจของผู้รับสารจะแตกต่างกันไป ในทำนองเดียวกันการตอบสนองของผู้รับสารจะเปลี่ยนไปตามสิ่งเร้าหรือข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ

สื่อ (Media) เป็นหนทางหรือวิถีทางที่จะนำข่าวสารไปสู่ผู้รับ (สนั่น บัทมะทิน อ้างถึงใน อลิสา วีรพัฒน์กุล, 2540: 23) หรืออาจกล่าวได้ว่า สื่อคือพาหนะที่นำพาข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งจำแนก ได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ สื่อมวลชน (Mass Media) และสื่อบุคคล (Personal Media) นั้นเอง (เสถียร เขยประดับ, 2528 : 32)

สื่อมวลชน (Mass Media) หมายถึงสื่อที่ทำให้ผู้ส่งสารซึ่งอาจจะเป็นบุคคลเดี่ยวหรือกลุ่มบุคคล สามารถส่งสารไปยังผู้รับสารเป้าหมายจำนวนมาก และอยู่กระจัดกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว (กนกนาฏ , 2541: 17)

สื่อบุคคล (Personal Media) หมายถึงตัวบุคคลผู้ที่นำพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารแบบตัวต่อตัวระหว่างบุคคล 2 คน หรือ มากกว่าสองคนขึ้นไป (ขวัญรักษ์ วชิรชนเสถียร, 2541: 18)

นอกจากสื่อ 2 ประเภทนี้แล้ว ชแรมม์ ได้กล่าวว่า (Wilbur Schramm, 1973: 125) ยังมีสื่ออีกชนิดหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดข่าวสารไปยังสื่อมวลชน หรือบุคคล สร้างขึ้นเพื่อให้ติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เรียกว่า สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media) ได้แก่ สื่อประเภทโสตทัศนอุปกรณ์ (Audio Visual Media) และสื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ สดิกเกอร์

ประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อบุคคลนั้น นักวิชาการด้านการสื่อสารมวลชนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า สื่อมวลชนจะมีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อบุคคลในแง่ของการให้ข่าวสารแก่คนจำนวนมาก เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถูกต้อง ส่วนสื่อบุคคลนั้นจะมีประสิทธิภาพมากกว่าในด้านการชักจูงใจหรือโน้มน้าวใจให้บุคคลมีทัศนคติต่อเรื่องนั้นๆ ตามแนวที่มุ่งหวัง (ขวัญรักษ์, 2541 : 19)

แคท และลาซาร์เฟล (Katz and Lazarsfeld, 1955 : 27) เห็นพ้องต้องกันว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อ การทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับ ที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด ดังนั้น สื่อบุคคลจึงมีความสำคัญมากกว่าสื่อมวลชนในการชักจูงใจ ส่วนสื่อมวลชนจะมีความสำคัญกว่าสื่อบุคคลในขั้นของการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติในเรื่องที่บุคคลยังไม่เคยรับรู้มาก่อน.

โรเจอร์ (Rogers, 1978 : 291) ได้กล่าวเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อมวลชนและสื่อบุคคลว่า ผลการวิจัยต่างๆ พบว่าสื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ซึ่งหมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพมากกว่า เมื่อวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เพราะข่าวสารที่ถ่ายทอดออกจากสื่อมวลชนเพียงฝ่ายเดียว

ลาซาร์เฟล และเมนเซล (Lazarsfeld and Menzel ,1968 : 97) ให้เหตุผลที่ทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อมวลชน ดังนี้

1. การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถจัดการเลือกรับสารของผู้ฟังได้ เนื่องจากการหลีกเลี่ยงการสนทนาหรือรับฟังเป็นไปได้อย่างกว่าการรับฟังข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยในการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้น ผู้รับสารอาจหลีกเลี่ยงไม่รับฟังเนื้อหาที่ขัดแย้งกับทัศนคติและความเชื่อของตนหรือเรื่องที่ไม่สนใจได้ง่าย

2. การติดต่อสื่อสารแบบเผชิญหน้ากันเปิดโอกาสให้ผู้ส่งสารปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ใช้ในการสนทนากันได้ในเวลาอันรวดเร็ว หากว่าเนื้อหาที่สนทนานั้นได้รับการต่อต้านจากคู่สนทนา

3. การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล มักจะมีลักษณะง่ายเป็นกันเอง จึงง่ายต่อการชักจูงให้คล้อยตาม ผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในเรื่องข้อตัดสินใจ และความคิดเห็นของผู้ที่ตนรู้จักและนับถือมากกว่าบุคคลที่ตนไม่เคยรู้จักมาก่อน แล้วมาติดต่อสื่อสารด้วย

ส่วนสื่อเฉพาะกิจนั้นจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพราะสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเป็นการให้ความรู้และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่างโดยมีกลุ่มเป้าหมาย (Target Audience) ที่กำหนดไว้แน่นอนแล้ว ตัวอย่างสื่อเฉพาะกิจได้แก่ การจัดพิมพ์เอกสาร จุลสาร แผ่นพับ หรือ ใบปลิวออกเผยแพร่ ซึ่งอาจจะจัดส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายทางไปรษณีย์ นอกจากนี้การปิดโปสเตอร์ตามชุมชนต่างๆ การจัดนิทรรศการ การสาธิต ก็เป็นการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์เผยแพร่ (Adam, Janes Q., 1977: 162-167)

4. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้

โรเจอร์ (Rogers, 1978) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึง การรับรู้เบื้องต้นซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองของสิ่งเร้า (S-R) และจัด

ระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพทางจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเอง เป็นกระบวนการภายในที่ผู้อื่นจะรับรู้ได้จากการอนุมานมากกว่าการสังเกตโดยตรง

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Good , 1973) ได้ให้ความหมายของ "ความรู้" ไว้ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับ และรวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์ต่างๆ

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533: 118-122) ได้กล่าวถึงความรู้ว่าอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ในเชิงทฤษฎีการสื่อสารจากสาเหตุ 5 ประการ คือ

1. การตอบข้อสงสัย (Ambiguity Resolution) การสื่อสารมักจะสร้างความสับสนให้สมาชิกในสังคม ผู้รับสารจึงมักแสวงหาสารสนเทศ โดยการอาศัยสื่อทั้งหลายเพื่อตอบข้อสงสัยและความสับสนของตน

2. การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation) ผลกระทบเชิงความรู้ต่อการปลูกฝังทัศนะนั้นส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้างทัศนคติให้คนยอมรับการเผยแพร่ นวัตกรรมนั้นๆ ในฐานะความรู้

3. การกำหนดวาระ (Agenda Setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไปเพื่อให้ ประชาชนตระหนักและผูกพันกับประเด็นวาระที่สื่อกำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลังของปัจเจกชน และค่านิยมของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกสารสนเทศนั้น

4. การพอกพูนความระบอบความเชื่อ (Expansion of the Belief System) การสื่อสารสังคมมักจะกระจายความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ต่างๆ ไปสู่ประชาชน จึงทำให้ผู้รับสารทราบบรรยากาศความเชื่อที่หลากหลาย และลึกซึ้งไว้ในความเชื่อของตนมากขึ้นเรื่อยๆ

5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification) ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและอุดมการณ์เป็นภาวะปกติของสังคม สื่อมวลชนที่นำเสนอข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ ย่อมทำให้ประชาชนผู้รับสารเข้าใจถึงค่านิยมเหล่านี้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5. แนวความคิดเกี่ยวกับความตระหนัก

เนลสัน (Nelson, 1965 : 308) กล่าวว่า ความตระหนักเป็นสภาวะที่บุคคลได้รับความรู้หรือประสบการณ์ต่างๆ แล้วมีการประเมินค่า และความตระหนักถึงความสำคัญที่ตนเองมีต่อสิ่งนั้นๆ ซึ่งเป็นเรื่องของสภาวะตื่นตัวทางจิตใจต่อเหตุการณ์ หรือสถานการณ์นั้นๆ

ดาโกเบิร์ต ดี รูนด์ (Dagobert D. Runes, 1971 : 32) กล่าวถึงความตระหนักรู้ว่า ความตระหนักรู้เป็นการกระทำที่เกิดจากความสำนึก

เบนจามิน เอส รูนส์ (Benjamin S. Bloom, 1971 : 273) ได้ให้ความหมายของความตระหนักรู้ว่า เป็นขั้นต่ำสุดของภาคอารมณ์ และความรู้สึก ความตระหนักรู้เกือบคล้ายความรู้ ตรงที่ ทั้งความรู้และความตระหนักรู้ ไม่เป็นลักษณะของสิ่งเร้า ความตระหนักรู้ไม่จำเป็นต้องเน้นปรากฏการณ์หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความตระหนักรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าให้เกิดความตระหนักรู้

อีเซนค และอาร์โนลด์ (Eysenck and Arnold, 1972 : 110) ได้อธิบายความตระหนักรู้ในแง่จิตวิทยาว่า ความตระหนักรู้เป็นความสัมพันธ์ของความสำนึก (Consciousness) และเจตคติ (Attitudes) ความตระหนักรู้เป็นภาวะของจิตใจ ซึ่งไม่อาจแยกเป็นความรู้สึกหรือความคิดเพียงอย่างเดียว

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973 : 54) ได้ให้ความหมายของความตระหนักรู้ว่า หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้ที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกผิดชอบต่อปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งมีความหมายเหมือนกับความสำนึก (Conscious)

จากความหมายของความตระหนักรู้ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่าความตระหนักรู้หมายถึงความสำนึก ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่างๆ เกิดจากการรับรู้และความสำนึก เป็นภาวะที่บุคคลได้รับรู้มาก่อน (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 526)

ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักรู้

เนื่องจากความตระหนักรู้เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ของมนุษย์ที่รวมตัวกันขึ้น และมีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ต่างๆ เหล่านั้น และประเมินค่าสิ่งเหล่านี้ออกมาเป็นความตระหนักรู้ ซึ่งมีความหมายเหมือนกับความสำนึก (Koffka, 1978 : 212) ดังนั้นความตระหนักรู้จึงเป็นพฤติกรรมภายในอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่แสดงออกถึงสภาวะจิตใจ ที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่างๆ ในลักษณะที่ตื่นตัวต่อบุคคล ต่อหลักการหรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า ระยะเวลา หรือประสบการณ์และสภาพแวดล้อม หรือสิ่งเร้าภายนอก เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนักรู้ขึ้น

การวัดความตระหนัก

ความตระหนัก (Awareness) เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการรู้สำนึกว่ามีสิ่งนั้นอยู่ (Conscious of Something) จำแนกและรู้จัก (Recognitive) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ละเอียดอ่อนเกี่ยวกับด้านความรู้สึกและอารมณ์ ดังนั้น การที่จะทำการวัดและประเมินผล จึงต้องมีหลักการและวิธีการ ตลอดจนเทคนิคเฉพาะ จึงจะวัดความรู้ และอารมณ์ดังกล่าวออกมาได้อย่างเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้ เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึกและอารมณ์นั้น มีหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งจะนำมากล่าวไว้ดังนี้ (ชวาล แพรรัตกุล, 2526 : 201-225)

1. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์ชนิดที่มีโครงสร้างแน่นอน (Structured Item) โดยสร้างคำถามและมีคำตอบให้เลือกเหมือนๆ กับแบบสอบถามชนิดเลือกตอบและคำถามจะต้องตั้งไว้ก่อน เรียงลำดับก่อนหลังไว้อย่างดี หรืออาจเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Item) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีไว้แต่หัวข้อใหญ่ๆ ให้ผู้ตอบมีเสรีภาพในการตอบมากและคำถามก็เป็นไปตามโอกาสอันวณขณะสัมภาษณ์

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามอาจเป็นชนิดเปิดหรือปิด หรือแบบผสมระหว่างเปิดกับปิดก็ได้

3. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือวัดชนิดที่ให้ตรวจสอบว่า เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย หรือ มี-ไม่มีสิ่งที่กำหนดรายการ อาจอยู่ในรูปของการทำเครื่องหมายตอบหรือเลือกว่าใช่-ไม่ใช่ ก็ได้

4. มาตรวัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) เครื่องมือชนิดนี้เหมาะสำหรับวัดอารมณ์และความรู้สึกที่ต้องการทราบความเข้ม (Intensity) ว่ามีมากน้อยเพียงไรในเรื่องนั้น

5. การใช้ความหมายภาษา (Semantic Differential Technique : S.D.) เทคนิคการจัดการโดยใช้ความหมายของภาษาของ ชาร์ลส์ อี ออสกู๊ด (Charles E. Osgood) เป็นเครื่องมือที่วัดได้ครอบคลุมมากชนิดหนึ่ง เครื่องมือชนิดนี้จะประกอบด้วยเรื่อง ซึ่งถือเป็น "สิ่งก้ำ" และมักจะมีคุณศัพท์ที่ตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ ประกอบสิ่งก้ำนั้นหลายๆคู่ แต่ละคู่จะมี 2 ขั้ว ช่องห่างระหว่าง 2 ขั้ว บ่งด้วยตัวเลข ถ้าใกล้ข้างใดมากก็จะมีลักษณะตามคุณศัพท์ของขั้วนั้นมาก

คุณศัพท์ที่ประกอบเป็น 2 ขั้วนี้ แยกออกเป็น 3 พวกใหญ่ๆ คือ พวกที่เกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluation) พวกที่เกี่ยวกับศักยภาพ (Potential) และพวกที่เกี่ยวกับกิจกรรม (Activity)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความตระหนักในปัญหาในชุมชน ในรูปของแบบสอบถามซึ่งมีทั้งคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด ในส่วนของคำถามปลายปิดจะให้กลุ่มตัวอย่างระบุถึงปัญหาในชุมชนที่ตนทราบด้วยวิธีทำเครื่องหมายในช่องของปัญหาที่กลุ่มตัว

อย่างคิดว่าชุมชนของตนกำลังประสบอยู่ ส่วนคำถามปลายปิดเป็นการให้กลุ่มตัวอย่างระบรายละเอียดยของปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นๆ เพื่อวัดว่าคนในชุมชนมีความตระหนักถึงปัญหาของชุมชนหรือไม่

6. แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน

ชุมชน หมายถึงหน่วยทางสังคมขนาดหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นกลุ่มก้อนอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีความเป็นมา และสภาพความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน มีความรู้สึกนึกคิด และผลประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิกส่วนใหญ่ได้ (ศิริวัฒน์ นิจนตร, 2538)

วิลเลียม บิดเดิล (William Biddle, 1952) ให้ความหมายของชุมชนว่า "ชุมชนคืออะไรก็ตามที่ ประชาชนได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการสำเร็จ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน"

ดไวท์ แอนเดอร์สัน (Dwight Anderson, 1952) กล่าวว่า "ชุมชนไม่ใช่เฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่รวมถึงสถาบันต่างๆ องค์การธุรกิจและอุตสาหกรรม ชุมชนที่แท้จริงจึงประกอบด้วยบุคคลซึ่งมีความ สนใจร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันที่จะดำเนินการร่วมกันให้ได้รับความสำเร็จ"

พิชัย หิรันดรเจริญ (2527:26) กล่าวไว้ว่า ในชุมชนแต่ละแห่ง นอกจากจะมีกลุ่มประชาชนอาศัยอยู่แล้ว ยังประกอบด้วยสถาบันต่างๆ อีกหลายแห่ง ประชาชน และสถาบันเหล่านี้เมื่ออยู่ใกล้ชิดกันย่อมต้องมีการปะทะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

วัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2526) กล่าวถึงชุมชนว่า หมายถึง กลุ่มมวลชนที่ได้พักพิงอาศัยอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน ศิลปวัฒนธรรมเดียวกัน มีการปกครองเหมือนกัน และมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์อย่างเดียวกัน ชุมชนจึงไม่ใช่กลุ่มคนใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ แต่รวมถึงสถาบันต่างๆ มากมาย เช่น ศูนย์การค้า ธนาคาร ชุมชนทางรถไฟ โรงภาพยนตร์ เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล เป็นต้น

วิจิตร อาวะกุล (2534) ให้ความหมายของชุมชนว่า ชุมชนหมายถึง กลุ่มประชาชนเพื่อนบ้านที่ เกี่ยวข้องกันหรืออยู่ในละแวกเดียวกันกับสถาบัน มีการสังคมกันหรือมีกิจกรรม ศิลปะ

ประเพณีวัฒนธรรม เหมือนกัน มีความสนใจผลประโยชน์ที่ต้องเอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน รวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ผูกพันยึดเหนี่ยวกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (2541)ให้ความหมายของคำว่าชุมชนว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเชื่ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มี การเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งต้องรวมถึงการติดต่อสื่อสาร (Communicate) กันด้วย ซึ่งคำว่าชุมชน ในภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Community และคำเดียวกันนี้ บางครั้งใช้กับคำว่า ประชาคมด้วย เช่น ประชาคมยุโรป (European Community) คำว่าชุมชนจึงใช้กับกลุ่มคนขนาดเล็ก ไม่ก็คนขึ้นไปจนถึงกลุ่มขนาดใหญ่ หรือทั้งโลก เช่น ชุมชนโลก (World Community) ที่เราใช้โดยทั่วไปก็คือชุมชน ใช้กับขนาดค่อนข้างเล็ก ประชาคมหมายถึง ชุมชนค่อนข้างใหญ่ เช่น ประชาคมจังหวัด ประชาคมตำบล แต่ไม่แน่นอนตายตัว สุดแต่ความเหมาะสม

ตามคำจำกัดความข้างต้น ความเป็นชุมชนอาจมีขึ้นในสถานที่และสถานการณ์ต่างๆ เช่น

- ความเป็นชุมชนในครอบครัว
- ความเป็นชุมชนในที่ทำงาน
- ความเป็นชุมชนวิชาการ (Academic community)
- ความเป็นชุมชนสงฆ์
- ความเป็นชุมชนทางอากาศ เนื่องจากการรวมตัวกันโดยใช้วิทยุติดต่อสื่อสารกัน
- ความเป็นชุมชนทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

คุณลักษณะความเป็นชุมชน มีดังนี้คือ (ประเวศ วะสี, 2541)

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
2. มีความเชื่ออาทรต่อกัน
3. มีการกระทำร่วมกัน
4. มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ
5. ความมีจิตวิญญาณ
6. มีผู้นำตามธรรมชาติ
7. มีการจัดการ

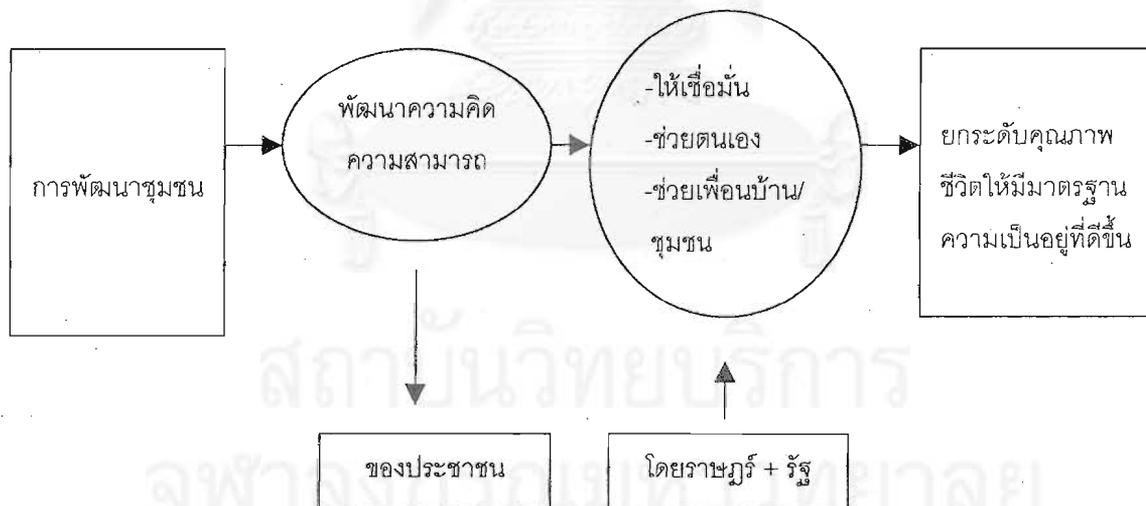
7. ปรัชญาและแนวคิดในการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาความคิด ความสามารถของประชาชนในชุมชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้าน และชุมชน ให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการนำเอาบริการของรัฐบาล ผนวกเข้ากับความต้องการของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น (ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ, 2534: 5)

นอกจากนี้องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนซึ่งยึดถือเป็นมาตรฐานไว้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยการรวมกำลังของราษฎรเองกับเจ้าหน้าที่ของ รัฐบาลเพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ ให้เจริญยิ่งขึ้น และผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตของชาติ และเพื่อทำให้ราษฎรสามารถอุทิศตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่ (องค์การสหประชาชาติ, 1961 :2-3)

ความหมายของการพัฒนาชุมชนอาจแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้ (ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ, 2534:

6)

แนวคิดในเรื่องการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นแนวคิดที่ปรารถนาให้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ด้วยพลังของกลุ่มชนและการช่วยเหลือสนับสนุนของรัฐบาล ตามหลักเกณฑ์ที่ เหมาะสมโดยยึดหลักปรัชญาขั้นมูลฐานแห่งความเชื่อและศรัทธาในตัวมนุษย์ในแง่ที่ว่า คนเราทุกคนไม่ว่าจะยากดีมีจน ต้อยต่ำหรือด้อยการศึกษาเพียงใด ก็ยังมีพลังปรารถนาที่จะ

ปรับปรุงวิถีการดำรงชีวิตของตนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น หากว่ามีโอกาสและมีการนำทักษะที่ถูกต้องทาง
ปรัชญาของงานพัฒนาชุมชนจริง ยึดถือว่า ถ้าเราช่วยช่วยให้ประชาชนได้บรรลุถึงความปรารถนา
หรือความสุขในชีวิตมากเท่าใด ก็ยิ่งเป็น สิ่งดีงามเท่านั้น และการช่วยเหลือในลักษณะนี้ถือว่าเป็น
หน้าที่ของเพื่อนมนุษย์ในสังคมด้วยกัน

ปรัชญาขั้นมูลฐานในการพัฒนาชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2530 :6-7)

หลักปรัชญาอันเป็นมูลฐานของการพัฒนาชุมชน พอสรุปเป็นข้อๆ ดังนี้

1. บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญและมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิ
อันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และอย่างบุคคลมีเกียรติ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชนผู้
หนึ่ง
2. บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิและสามารถที่จะกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตน ไปใน
ทิศทางที่ตนต้องการ
3. บุคคลแต่ละคนถ้าหากมีโอกาสแล้วย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้ เปลี่ยนแปลง
ทักษะ ประพฤติปฏิบัติและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้
4. มนุษย์ทุกคนมีพลังในเรื่องความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ และความคิดใหม่ๆ ซึ่ง
ซ่อนเร้นอยู่ และพลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโตและนำออกมาใช้ได้ ถ้าพลังที่ซ่อน
เร้นเหล่านี้ได้รับการพัฒนา
5. การพัฒนาพลังขีดความสามารถของชุมชนในทุกด้านเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และมีความ
สำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชน และรัฐ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าปรัชญาของการพัฒนาชุมชนนั้นประการแรกตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคง
แห่งความศรัทธาในตัวคนว่า เป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด มนุษย์ทุกคนมีความ
สามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นมีโอกาส การพัฒนาทั้งหลายจะไม่เกิดผลสำเร็จ หากมองข้ามใน
เรื่องการพัฒนาบุคคลแต่ละคนให้มีทักษะที่ถูกต้อง และมีขีดความสามารถสูงขึ้น

ประการที่สอง การพัฒนาชุมชนก็คือ ความศรัทธาในเรื่องความยุติธรรมของสังคม
(Social Justice) การมุ่งขจัดความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำต่ำสูงที่เห็นได้ชัดในหมู่มวลชนนั้น
เป็นเรื่องที่ อารยสังคมพึงยึดมั่น

ประการสุดท้าย ความไม่รู้ ความด้อยดี และการใช้กำลังบังคับ เป็นอุปสรรคที่สำเร็จของ
การพัฒนา และความรุดหน้าจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยวิธีการให้การศึกษาเท่านั้น การให้การศึกษาและให้

โอกาสจะช่วยดึงพลังซ่อนเร้นในตัวคนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต้องยึดหลักการรวมกลุ่มและการทำงานกับกลุ่ม เพราะมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จะช่วยให้คนได้เจริญเติบโตโดยเร็วที่สุด

หลักการพัฒนาชุมชน

จากปรัชญาและแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน ได้นำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ซึ่งนักพัฒนาต้องยึดเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้ (ทงนศักดิ์, 2534 :7-8)

1. ยึดหลักความมีศักดิ์ศรีและศักยภาพของประชาชน โดยนักพัฒนาจะต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถที่แฝงเร้นอยู่ในตัว สามารถที่จะปรับปรุง พัฒนาตนเองได้จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง นักพัฒนาควรจะเป็นเพียง ผู้กระตุ้น แนะนำ ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด

2. ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน โดยนักพัฒนาจะต้องยึดมั่นว่า นโยบายการพัฒนาชนบทและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องการสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ ซึ่งสามารถที่จะทำกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาบางประเภทได้ โดยอาศัยการช่วยเหลือของตนเองของตนในชุมชน หรือหมู่บ้านเป็นหลัก ส่วนรัฐบาลนั้นจะคอยช่วยเหลือสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และช่วยเหลือในส่วนที่เกิน ขีดความสามารถของประชาชน

3. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลใน กิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่จะทำในชุมชน เป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนในชุมชน หรือหมู่บ้าน ได้ร่วม กิจกรรมตั้งแต่เริ่มคิด จนกระทั่งถึงการติดตามประเมินผลของการทำกิจกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม

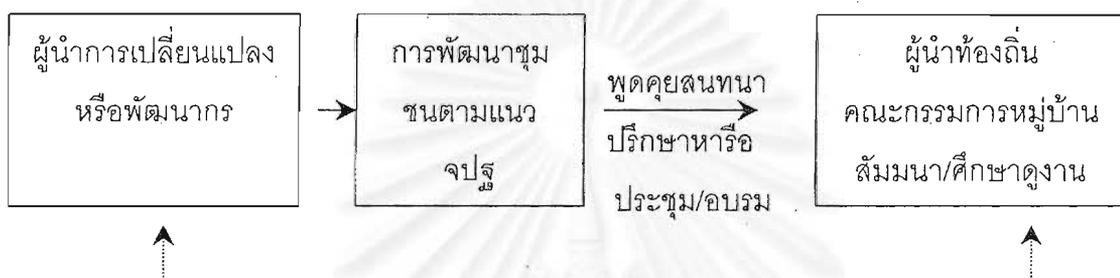
4. ยึดหลักประชาธิปไตย ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จะต้องเริ่มด้วยการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน และร่วมกันคิด ตัดสินใจว่าจะทำอะไร เมื่อตกลงกันแล้วก็ร่วมกันทำ โดยมอบหมายให้แต่ละคนได้รับผิดชอบร่วมกัน งานจะมาจากประชาชนในชุมชนเอง ไม่ได้มาจากการถูกสั่งให้ทำ นักพัฒนาจะไม่ใช้วิธีการออกคำสั่ง แต่จะต้องให้การศึกษา ชักชวน เสนอความเห็นให้ประชาชนได้พิจารณา วิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล และหาข้อสรุปตัดสินใจแก้ปัญหาเอง โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

การสื่อสารในงานพัฒนาชุมชน

กระบวนการสื่อสารในงานพัฒนาชุมชนนั้นแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ตามลักษณะการไหลของข่าวสารดังนี้ (ฉัตรธรรม โปธิปิ่น 2536 : 12-14)

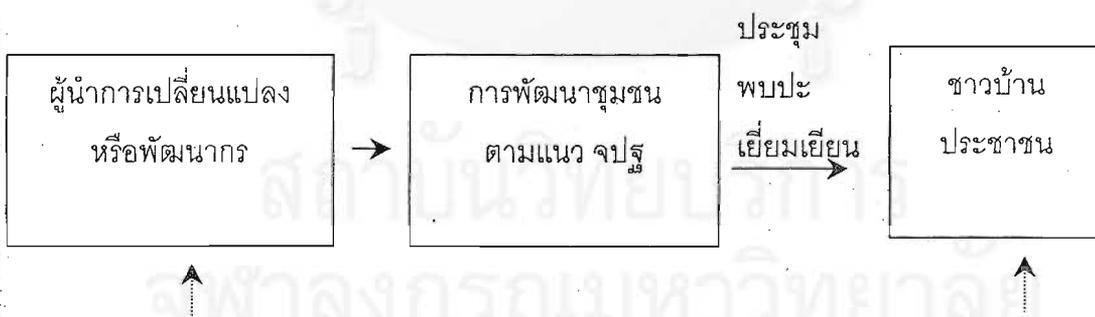
รูปแบบที่ 1 การสื่อสารแบบขั้นตอนเดียว (One-step flow communication)

แผนภูมิที่ 1

จากแผนภูมิที่ 1 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนากร จะถ่ายทอดแนวคิดหรือวิธีปฏิบัติการพัฒนาชุมชนตามแนวจปฐ. ไปยังผู้นำท้องถิ่นโดยตรง การสื่อสารอาจจะผ่านช่องทางการสื่อสารรูปแบบต่างๆ เช่นการพูดคุยสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประชุม ปรึกษาหารือ การจัดอบรม สัมมนา ศึกษา ดูงาน เพื่อให้ความรู้

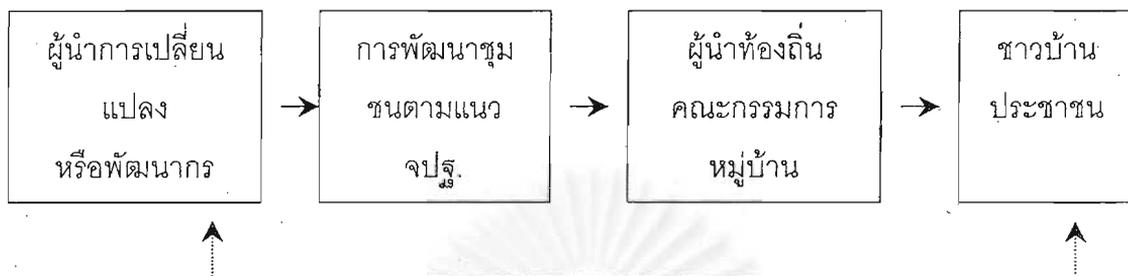
แผนภูมิที่ 2

จากแผนภูมิที่ 2 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนากร จะถ่ายทอด จะถ่ายทอดแนวคิดและวิธีปฏิบัติด้านพัฒนาชุมชนไปถึงชาวบ้านและประชาชนโดยตรง ซึ่งอาจจะสื่อสารกันโดย การพบปะเยี่ยมเยียนตามบ้าน พูดคุยสนทนา ใต้ถามทุกข์สุข หรือการเชิญประชุมเป็นครั้งคราว ซึ่งวิธีนี้อาจจะสื่อสารกับชาวบ้านในวงแคบ แต่จะมีผลดีในการสร้างสัมพันธภาพ

รูปแบบที่ 2 การสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two-step flow communication)

แผนภูมิที่ 3

จากแผนภูมิที่ 3 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนากร จะถ่ายทอดหรือส่งสารผ่านทางผู้นำทางความคิดไปในชุมชน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำทางศาสนา ครู ผู้นำ อาสาพัฒนาชุมชน และให้ผู้นำทางความคิดเหล่านี้นำข่าวสารที่ได้รับการถ่ายทอดไปเผยแพร่กับประชาชนในหมู่บ้านต่อไป การสื่อสารรูปแบบนี้จะเป็นรูปแบบที่ใช้กันมาก และใช้ได้ดีในหมู่บ้านเป้าหมาย ที่ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่นับถือในตัวผู้นำท้องถิ่น

บทบาทของนักพัฒนาชุมชนในการพัฒนา

การพัฒนาชนบทของหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาสมบูรณแบบเฉพาะแห่งหรือการพัฒนาตามสายงานรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานก็ตาม ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้การพัฒนาสำเร็จตามเป้าหมาย ก็คือ เจ้าหน้าที่ผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงาน ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดและทำการศึกษาวิจัยหาคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านต่างๆไว้ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของไอ ดี แคมบี้ และซี ซี เอิร์น (I.D. Kebbey and C.C. Hearne) เกี่ยวกับคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (Extention Agents) หรือพัฒนากร (Community Workers) สำหรับชนบท พบว่า ควรจะมีพื้นเพเป็นชาวชนบท อยู่บ้าง เพื่อให้ความเข้าใจระหว่างผู้ให้การเปลี่ยนแปลงไม่แตกต่างกันนัก เข้าใจวิถีชีวิตประชาชนได้ดี (Kebbey, 1995)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักพัฒนา ซึ่งมี 3 ประการ คือ

1. เป็นที่ปรึกษา (Advisor) เนื่องจากการพัฒนาชนบทเป็นกระบวนการพัฒนาคน เพื่อให้ชาวชนบทเกิดความตื่นตัวและตระหนักถึงความสามารถของตน และใช้ความสามารถเหล่านั้นไปพัฒนาความเป็นอยู่ด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น มีความสุขมากขึ้น นักพัฒนาไม่สามารถสร้างความสุขให้ชาวบ้าน ชาวบ้านจะต้องแสวงหาด้วยตนเอง ดังนั้นนักพัฒนาจึงไม่ควรเป็นผู้ลงมือทำ

การพัฒนาด้วยตัวเอง นักพัฒนาต้องใช้ความขยันให้ถูกทาง คือ ขยันในการกระตุ้นในการพูดคุยชี้ช่องทางหลายแฉงวิธี ชี้ทั้งข้อดีข้อเสีย ชี้ทั้งปัญหาและอุปสรรคโดยพยายามป้อนคำถาม หรือข้อที่ยังไม่กระจ่างให้ชาวบ้านชวนกันมองให้ถี่ถ้วน และเข้าใจชัดเจน ต้องระลึกเสมอว่า นักพัฒนาไม่มีสิทธิในการตัดสินใจให้ชาวบ้าน เพราะหากเกิดความเสียหายขึ้นมา ชาวบ้านจะเป็นผู้รับเคราะห์ เช่น ถ้าเป็นการลงทุนเพาะปลูก หากแนะนำผิดพลาด ชาวบ้านก็จะประสบความขาดทุนเป็นหนี้ เป็นสิน เป็นต้น

2. เป็นนักการศึกษา (Educator) คือ เป็นผู้ให้ความรู้แก่ประชาชน โดยเฉพาะความรู้ เกี่ยวกับสังคมภายนอกและอาชีพต่างๆ รวมทั้งความรู้ที่เสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย และการปกครอง ท้องถิ่น ให้ตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพในการเลือกตั้ง การเลือกผู้แทนต่างๆ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่นักพัฒนาจะเป็นหน้าที่นี้ได้ จะต้องเป็นผู้มีสนใจศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ นักพัฒนาควรเป็นนักอ่านที่ดีด้วย

3. เป็นตัวกลาง (Link) ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล โดยทำตัวให้เป็นประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย ประโยชน์ที่ทำให้รัฐบาลคือ การแจ้งสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของประชาชนให้รัฐบาล และสาธารณชนได้ทราบว่ามีปัญหาเดือดร้อนอย่างไรบ้าง ตลอดจนชี้ถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข ส่วนประโยชน์สำหรับประชาชนคือ การชักนำบริการต่างๆ ของรัฐมาสู่ประชาชนหรือชักนำประชาชนให้เข้าถึงบริการต่างๆ ของรัฐ

กาญจนา แก้วเทพ (2531) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักพัฒนาในการพัฒนาว่าเป็นความสัมพันธ์แบบ Partnership นี้จะเปลี่ยนลักษณะการสื่อสารจากแนวตั้งเป็นแนวนอน ซึ่งหมายถึงการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสองวัฒนธรรมบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน นักพัฒนาจะต้องเข้าใจศักยภาพ ภูมิปัญญาที่ชาวบ้านมีอยู่ รวมทั้งมองเป็นปัจจัยที่ชาวบ้านขาดไป และชาวบ้านเองก็มองเห็นวัฒนธรรมของนักพัฒนา เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของนักพัฒนา และมองสิ่งที่นักพัฒนาขาดไป เมื่อวัฒนธรรม 2 กระแสนี้มาพบกันก็จะเป็นแรงส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน และให้ผลประโยชน์ร่วมกัน

8. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะ

สมาชิกสังคม ในการมีส่วนร่วมประชาชนได้มีการพัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชน จะนำมาซึ่งโอกาสที่ทำให้สมาชิกของชุมชนและสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วม และมีอิทธิพลในกระบวนการพัฒนาและในการแบ่งสรรผลการพัฒนาอย่างเป็นธรรม ซึ่งหมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วม อย่างเท่าเทียมกันในประเด็นของ

1. การสนับสนุนกระบวนการพัฒนา
2. การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม
3. การตัดสินใจในรูปการกำหนดเป้าหมาย การวางนโยบาย การวางแผน ทั้งในการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม

องค์การสหประชาชาติ (United Nation อ้างถึงใน สุภารักษ์ จูตระกูล, 2537: 29) ได้ในความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะที่เป็นกระบวนการพัฒนาไว้ว่า คือ การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในระดับต่างๆ คือ

1. ในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรในการบรรลุเป้าหมายนั้น
2. ในการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงสร้างต่างๆ โดยสมัครใจ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (อ้างใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ 2527 :182-183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนั้นได้บังเกิดขึ้นกับชุมชนต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของบุคคล ซึ่งกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นลงมือกระทำร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือ ชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้ จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

ไพร์ตัน เตชะวิรินทร์ (อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศรีวัฒนตระกูล, 2540:36) กล่าวว่า นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันในเรื่องต่อไปนี บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้า ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้ประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลที่ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน (สมฤดี นิโครวัฒนียิงยง ,2536) เสนอว่า การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือในกระบวนการตัดสินใจ

1. การโน้มน้าวจิตใจ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน แต่ไม่ได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนหรือในกระบวนการตัดสินใจ
2. การให้การศึกษา การให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจในโครงการ
3. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เจ้าหน้าที่แ่จ้งจุดยืนของตนในโครงการนั้นๆ ให้ประชาชนทราบ และขอให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนั้นๆ
4. การปรึกษาหารือ ทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่ และประชาชนให้หันมาปรึกษาหารือกัน
5. การร่วมมือกัน ประชาชนมีตัวแทนอยู่ในคณะกรรมการและมีสิทธิออกเสียงขึ้นการตัดสินใจในประเด็นใดจะต้องเข้าใจได้โดยตัวแทนประชาชนจากพื้นที่นั้นๆ
6. การมอบหมายอำนาจหน้าที่ การส่งมอบความรับผิดชอบให้กับสาธารณชนหรือรัฐบาลท้องถิ่น ที่มีความชำนาญเฉพาะเรื่องนั้นๆ

7. การให้ประชาชนตัดสินใจเอง

อดิน รพีพัฒน์ (2527: 78-79) แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับ คือ

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และความต้องการของชุมชนตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม (Organizer)
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหา และแนวทางต่างๆ ที่อาจนำมาใช้ ในการแก้ปัญหา
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทาง และวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหาและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานสนาม
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ปัญหา
5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม

William Reeder (1963:39-53) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ นำเข้ามามีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทศนคติและค่านิยมของตน
2. บุคคลและกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นๆ มีคุณค่าสอดคล้องกับผลประโยชน์ของตน
3. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองได้มาหรือหวังเอาไว้
4. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อตนเองได้เคยมีประสบการณ์ที่เป็นอดีตต่อกิจกรรมนั้นมาแล้ว
5. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเองเป็นส่วนใหญ่
6. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคลจะกระทำโดยการบีบบังคับหาได้ไม่
7. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับอุปนิสัยและจารีตประเพณี
8. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ย่อมขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะเอื้ออำนวย

9. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ

10. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุน กระตุ้น ยั่วยุ และจูงใจให้เกิดขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานพัฒนาชุมชนเขต 3 (2524) ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ชุมชน" พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชนในปริมาณสูงโดยการมาร่วมประชุมเป็นส่วนใหญ่ กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูงกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) ได้ศึกษาเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน" พบว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมมีดังนี้ คือ

1. ร่วมในการประชุม
2. ร่วมในการแสดงความคิดเห็น
3. ร่วมในการเป็นผู้รับผิดชอบ หรือควบคุมดำเนินงาน
4. ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน
5. ร่วมในการเป็นผู้ชักชวนเพื่อนบ้าน
6. ร่วมในการสละเงิน
7. ร่วมในการสละวัสดุอุปกรณ์
8. ร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน

ปรัชญา เวสารักษ์ (2528) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท" พบว่า กิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเป็นผลตอบสนองของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานของรัฐมีบุคลากรในพื้นที่เป็นผู้ผลักดันให้เกิดขึ้น ตามนโยบายหรือแผนปฏิบัติการของรัฐบาล ในแง่นี้ ประชาชนมิได้มีส่วนร่วมกำหนดปัญหานั้นแต่เริ่มต้น ประชาชนมีส่วนร่วมเพียงในช่วงกลางของกระบวนการพัฒนา

สุรีย์ ตันท์ศรีสุโรจน์ (2531) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วม จากการศึกษาเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชนในชุมชนคลองจั่น เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร" ไว้ดังนี้

1. แสดงความคิดเห็น
2. เป็นผู้ริเริ่ม
3. เป็นกรรมการ
4. เข้าประชุม
5. บริจาคเงิน
6. ออกวัสดุอุปกรณ์
7. สมทบแรงงาน

บัวพันธ์ พรหมทิง และคณะ (2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาชนบท การเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน" พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้าร่วมกระบวนการการพัฒนาในระดับปานกลาง และต่ำ ทั้งในโครงการของรัฐและชาวบ้าน ในโครงการของรัฐนั้นชาวบ้านโดยทั่วไปจะเข้าร่วมเพียงบาง ขั้นตอน เนื่องจากชาวบ้านมีความรู้สึกว่ โครงการต่างๆเหล่านั้น เป็นความรับผิดชอบของทางราชการ ในกรณีกิจกรรมของชาวบ้านมีขอบเขตค่อนข้างจำกัดเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนน้อยรวมทั้งการถูกจำกัดโดยปัจจัยสนับสนุนด้านอื่นๆ เช่น งบประมาณ เป็นต้น

ชวลิตธำรง โภภิตระกุล (2532) ศึกษาเรื่อง "ผู้นำศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตหนองจอก มีนบุรี บางกะปิ พระโขนง" พบว่า ผู้นำมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง มานาน เป็นที่เคารพยกย่องของชุมชนอิสลามมาก มีอิทธิพลครอบงำในชุมชน เพราะตำแหน่งผู้นำศาสนา อิสลามเปรียบเสมือนเป็นตัวอย่างอันดีของคนในชุมชนให้ปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดี ดังนั้นการยอมรับในตัวผู้นำศาสนาอิสลามอยู่ในระดับสูง และลักษณะผู้นำศาสนาอิสลามที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการชุมชนมาก่อน จะเป็นแรงผลักดันให้เป็นที่เชื่อถือของคนในชุมชนนั้นมีมากขึ้นด้วย จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ศาสนาอิสลาม พบว่า การสนับสนุนพรรคการเมือง การปรึกษากับผู้แทนในเขตของตน เป็นไปในระดับสูงและอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงสามารถสรุปยืนยันได้ว่า ผู้นำศาสนาอิสลาม มีอิทธิพลอย่างสูงในการยอมรับของชุมชนอิสลาม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างสูงด้วยเช่นกัน

จุฑาภรณ์ เอื้อละพันธ์ (2534) วิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในชุมชนเป้าหมายของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในระดับต่ำ ในขณะที่ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์ กับความถี่ในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในระดับสูง ปัจจัยทางด้านกรสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร เนื้อหาข่าวสาร และช่องทางการสื่อสาร มีความ

สัมพันธ์กับความดีในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในระดับสูง และความดีในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน มีความสัมพันธ์กับการนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนในระดับต่ำ

ดารณี ประยูรวงศ์ (2535) ศึกษาเรื่อง "บทบาทผู้นำชุมชนในระดับท้องถิ่นตามนโยบายแผนพัฒนาชุมชน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ : การศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านแม่ปะ และหมู่บ้านแม่ชาน" พบว่าผู้นำชุมชนในระดับท้องถิ่นหมู่บ้านแม่ปะ และหมู่บ้านแม่ชานทุกคน จะมีบทบาทตามลักษณะของบทบาทการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายแผนพัฒนาชุมชน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการพัฒนาชุมชนจะสำเร็จลงได้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงทั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ที่ได้จากตัวผู้นำเอง ประชาชนในชุมชน รวมไปถึงหน่วยงานของภาครัฐบาลและหน่วยงานเอกชนด้วย

เกรียงไกร จงเจริญ (2535) ศึกษาเรื่อง "ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน" พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนในชุมชน โดยที่ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความเชื่อถือและมอบความไว้วางใจให้เป็นตัวแทนของชุมชนในการที่จะมีสิทธิเสียงในเรื่องต่างๆ และเป็นผู้ที่จูงใจให้บุคคลในชุมชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพื่อส่วนรวม รวมทั้งได้เป็นผู้มีส่วนในการชักจูงโน้มน้าวให้บุคคลในชุมชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอีกด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การยอมรับในตัวผู้นำและการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะรวมอยู่กับผู้นำชุมชนเป็นสำคัญ

อรทัย เวชภูมิ (2540) ศึกษาเรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อบุคคล โดยสื่อมวลชนที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารมากที่สุดคือ โทรทัศน์ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนา ส่วนคนในครอบครัวเป็นสื่อบุคคลที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารมากที่สุด และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนา นอกจากนี้ ลักษณะทางประชากรยังมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง และความเชื่อถือที่มีต่อสื่อโทรทัศน์และกรรมการหรือผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนา แต่ความเชื่อถือเพื่อนบ้านมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับค่านิยม

Professor Rabin (อ้างถึงในสุรพล กาญจนะจิตรา, 2521: 264) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของคนไทยในชนบท" พบว่า การที่ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เป็น

เพราะมีลักษณะนิสัยของคนใน 2 สิ่ง คือ ความเกรงใจ และกำลังใจ กล่าวคือ ชาวชนบท เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้ที่เขาเคารพนับถือ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ไปร่วมกิจกรรมของชุมชนเขาจะมีความรู้สึกเกรงใจ ทำให้ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ถึงแม้ว่าเขาจะไม่มี ความสนใจหรือมองไม่เห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมก็ตาม ถ้าหากกิจกรรมของชุมชนมีข้าราชการไปปรากฏตัวอยู่ด้วยก็เกิดมีกำลังใจในการทำงาน และอยากจะทำกิจกรรมนั้นๆ ด้วย

จากผลงานวิจัยที่ยกมาส่วนใหญ่ได้สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชนนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยทางลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ และปัจจัยทางด้านพฤติกรรมสื่อสาร เช่น การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ และการเข้าถึงสื่อบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่พัฒนา ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น คณะกรรมการชุมชน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ที่มีส่วนผลักดันให้คนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

กล่าวโดยสรุป การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยที่อยู่ในกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร
2. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ
4. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้
5. แนวความคิดเกี่ยวกับความตระหนัก
6. แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน
7. ปรัชญาและแนวคิดในการพัฒนาชุมชน
8. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 9 ประการดังกล่าว มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างสอดคล้อง เหมาะสม และชัดเจน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้อย่างสมบูรณ์

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการวัดตัวแปรเป็นการวัดเพียงครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) และใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรในชุมชนต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตปกครอง 50 เขต มีประชากรรวมทั้งสิ้น 5,662,499 คน (ข้อมูลจากกรุงเทพมหานคร www.bma.go.th)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยในชุมชนต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541:22)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (\text{เมื่อความเชื่อถือได้ของการเลือกตัวอย่าง} = 95\%)$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ จำนวนหน่วยทั้งหมด หรือขนาดของประชาชน
 e คือ ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมรับให้เกิดได้

ดังนั้นเมื่อแทนค่าในสูตร จะได้จำนวนตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{5,662,499}{1 + 5,662,499 (0.05)^2} \\ &= 398.4 \end{aligned}$$

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 400 ราย

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 จากจำนวนเขตการปกครองทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร 50 เขต คัดเลือกเขตที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนร้อยละ 40 ของจำนวนเขตทั้งหมด โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

เขตที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. เขตหลักสี่
2. เขตดินแดง
3. เขตบางเขน
4. เขตบึงกุ่ม
5. เขตสะพานสูง
6. เขตบางกะปิ
7. เขตคลองเตย
8. เขตวัฒนา
9. เขตปทุมวัน
10. เขตราชเทวี
11. เขตสาทร
12. เขตบางรัก
13. เขตบางกอกน้อย
14. เขตธนบุรี
15. เขตคลองสาน
16. เขตบางแค
17. เขตบางขุนเทียน
18. เขตดอนเมือง
19. เขตดุสิต
20. เขตจตุจักร

ขั้นตอนที่ 2 ในแต่ละเขต สุ่มตัวอย่างเขตละ 1 ชุมชน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

ชุมชนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. ชุมชนหมู่บ้านล่อทิพย์ (เขตหลักสี่)
2. ชุมชนชนชอยผาสุข (เขตดินแดง)
3. เคหะชุมชนรามอินทรา (เขตบางเขน)
4. ชุมชนหมู่บ้านสุวรรณนิเวศน์ (เขตบึงกุ่ม)
5. ชุมชนทับช้าง (เขตสะพานสูง)
6. ชุมชนหลังหมู่บ้านสหกรณ์ (ใต้ะ) (เขตบางกะปิ)
7. ชุมชนนภาศัพท์แยก 4 (เขตคลองเตย)
8. ชุมชนหมู่บ้านเกษมสำราญ (เขตวัฒนา)
9. ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ (เขตปทุมวัน)
10. ชุมชนริมทางรถไฟมักกะสัน (เขตราษฎร์เทพ)
11. ชุมชนสวนพลู (เขตสาทร)
12. ชุมชนชอยวัดมหาพฤฒาราม (เขตบางรัก)
13. ชุมชนวัดระฆัง (เขตบางกอกน้อย)
14. ชุมชนสายสัมพันธ์ (เขตธนบุรี)
15. ชุมชนสวนสมเด็จพระเจ้า (เขตคลองสาน)
16. ชุมชนศิริเกษม 1 (เขตบางแค)
17. ชุมชนหมู่บ้านคุณาลัย-ชายทะเล (เขตบางขุนเทียน)
18. ชุมชนโกสุ่มสามัคคี 1 (เขตดอนเมือง)
19. ชุมชนโรงทอผ้า (เขตดุสิต)
20. ชุมชนศรีคณิตศาสตร์ (เขตจตุจักร)

ขั้นตอนที่ 3 ในแต่ละชุมชนสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน จำนวน 20 ชุมชน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแจกแจงตามสัมมติฐาน ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ และการดำรงตำแหน่งในชุมชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ และการดำรงตำแหน่งในชุมชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

สมมติฐานที่ 3 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนประชาชน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

สมมติฐานที่ 4 ศักยภาพของชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ศักยภาพของชุมชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

สมมติฐานที่ 5 ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ และเอกสารต่างๆ รวมทั้งศึกษาถึงการสร้างแบบสอบถามอย่างละเอียด ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed-Ended Questionnaire) โดยแบ่งเนื้อหาคำถามดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดสอบเครื่องมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามว่าผู้ตอบมีความเข้าใจความหมายถูกต้องหรือไม่ เริ่มต้นจากผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ใช้วัดตัวแปรต่างๆ ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถาม เพื่อเป็นการตรวจสอบความตรง (Validity) ของ เนื้อหา (Content) ในแบบสอบถาม และได้คำถามที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ตอบแบบสอบถาม

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว จำนวน 30 ชุด ไปทำการทดสอบ (Pretest) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่ตัวอย่างจริง เพื่อทดลองแบบสอบถาม เพื่อหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตร Coefficient Alpha ของครอนบาค (Cronbach) ในส่วนของคำถามที่เป็นมาตราส่วน (Rating Scale) โดยใช้สูตรดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2534: 116)

$$\frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - x(\sum v_i)}{v_i} \right]$$

เมื่อ k คือ จำนวนข้อ

v_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

v_t คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

ค่าความเชื่อถือได้จากการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

- การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	=	.905
- การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	=	.929
- การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย	=	.899
- การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านจิตใจ	=	.906
- การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสังคม	=	.923

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของชุมชน

- การติดต่อประสานงานกับสื่อบุคคลต่างๆ ในการแก้ไขปัญหา ของชุมชน	=	.894
---	---	------

ส่วนที่ 3 ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน

- ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ตามทัศนคติของประชาชน	=	.978
--	---	------

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

- การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	=	.979
- การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ	=	.978
- การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสุขภาพอนามัย	=	.976
- การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านจิตใจ	=	.979
- การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสังคม	=	.984

เกณฑ์การให้คะแนน

1. การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาจากสื่อต่างๆ เป็นคำถามข้อที่ 10-14 ให้คะแนนดังนี้

เป็นประจำ	5	คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	1	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	4.50-5.00	หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารในระดับสูงมาก
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	3.50-4.49	หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารในระดับสูง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารในระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารในระดับต่ำมาก

2. ศักยภาพของชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร คำถามข้อที่ 15-17 ให้คะแนนดังนี้

- คำถามข้อที่ 15 ความรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชนของประชาชน

ผู้ที่ตอบถูก จะได้ค่าคะแนนเป็น 1

ผู้ที่ตอบผิดได้ จะได้ค่าคะแนนเป็น 0

นำคะแนนรวมที่ได้มาแปลความหมายดังนี้

ผู้ที่ตอบได้ 7-9 คะแนน หมายถึง มีศักยภาพในระดับสูง

ผู้ที่ตอบได้ 4-6 คะแนน หมายถึง มีศักยภาพในระดับปานกลาง

ผู้ที่ตอบได้ 0-3 คะแนน หมายถึง มีศักยภาพในระดับต่ำ

- คำถามข้อที่ 16 ความรู้และความสามารถของประชาชนในการระบุปัญหา และแนวทางการ แก้ไขปัญหาของชุมชน

ตอบ 1 ข้อ ได้ 1 คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ผู้ที่ตอบได้ 15-21 คะแนน หมายถึง มีศักยภาพในระดับสูง

ผู้ที่ตอบได้ 8-14 คะแนน หมายถึง มีศักยภาพในระดับปานกลาง

ผู้ที่ตอบได้ 1-7 คะแนน หมายถึง มีศักยภาพในระดับต่ำ

- คำถามข้อที่ 17 ความสามารถของประชาชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

มากที่สุด 5 คะแนน

มาก 4 คะแนน

ปานกลาง 3 คะแนน

น้อย 2 คะแนน

ไม่เคยเลย 1 คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	4.50-5.00	หมายถึง มีศักยภาพในระดับสูงมาก
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	3.50-4.49	หมายถึง มีศักยภาพในระดับสูง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง มีศักยภาพในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง มีศักยภาพในระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง มีศักยภาพในระดับต่ำมาก

3. ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
เฉยๆ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	4.50-5.00	หมายถึง นักพัฒนามีศักยภาพในระดับสูงมาก
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	3.50-4.49	หมายถึง นักพัฒนามีศักยภาพในระดับสูง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง นักพัฒนามีศักยภาพในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง นักพัฒนามีศักยภาพในระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง นักพัฒนามีศักยภาพในระดับต่ำมาก

4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ บ่อยที่สุด	5	คะแนน
บ่อยมาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	1	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	4.50-5.00	หมายถึง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในระดับสูงมาก
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	3.50-4.49	หมายถึง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในระดับสูง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในระดับต่ำมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยเองและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการอบรมและแนะนำผู้ช่วยผู้วิจัยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์หรือให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามเอง และกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 1 เดือน

กรรมวิธีทางข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

กรรมวิธีทางข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุดมาทำการลงรหัส (coding) เปลี่ยนสภาพข้อมูลให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่เครื่องคอมพิวเตอร์คำนวณได้ โดยนำข้อมูลไปประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science) หรือ SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้วิธีวัดความถี่และหาค่าร้อยละเพื่ออธิบาย คุณลักษณะของประชากรโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ 2. การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ทำการศึกษา โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การเสนอรายงานผลการวิจัยเรื่อง "การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" ได้แบ่งเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบาย

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ภูมิภาคเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และการดำรงตำแหน่งในชุมชน
2. การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.1 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
 - 2.2 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
 - 2.3 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย
 - 2.4 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านจิตใจ
 - 2.5 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสังคม
3. ศักยภาพของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย
 - 3.1 ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน
 - 3.2 ความสามารถในการระบุปัญหา และแนวทางในกาแก้ไขปัญหาของชุมชน
 - 3.3 ความสามารถในการติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่างๆในชุมชน
4. ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนคติของประชาชน
5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งประกอบด้วย
 - 5.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
 - 5.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
 - 5.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย
 - 5.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาด้านจิตใจ
 - 5.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาด้านสังคม

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) โดยใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้

1. ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test (2 กลุ่ม) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (มากกว่า 2 กลุ่ม) เพื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามลักษณะทางประชากรในเรื่องการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ในสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2 ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

2. ใช้การวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3,4 และ 5 ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 3 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

สมมติฐานข้อที่ 4 ศักยภาพของชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

สมมติฐานข้อที่ 5 ศักยภาพของนักพัฒนาในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ตามทัศนคติของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	150	37.5
หญิง	245	61.3
ไม่ตอบ	5	1.3
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง มีจำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 ส่วนเพศชายมีจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	66	16.5
20-29 ปี	129	32.3
30-39 ปี	86	21.5
40-49 ปี	74	18.5
50-59 ปี	29	7.3
60 ปีขึ้นไป	13	3.3
ไม่ตอบ	3	0.8
รวม	400	100

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.5 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง 40-49 ปี ร้อยละ 18.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนร้อยละ 16.5 และกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 0.8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	13	3.3
ประถมศึกษา	65	16.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	74	18.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	102	25.5
ปวส./อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	39	9.8
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	102	25.5
ไม่ตอบ	5	1.3
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ร้อยละ 25.5 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 18.5 , ประถมศึกษา ร้อยละ 16.3 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ลำดับถัดมา คือกลุ่มที่มีการศึกษาระดับ ปวส. /อนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 9.8 โดยที่กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาจะมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละเพียง 3.3 เท่านั้น

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	202	50.5
สมรส	157	39.3
หม้าย/คู่สมรสเสียชีวิต	15	3.8
หย่า/แยกกันอยู่	21	5.3
ไม่ตอบ	5	1.3
รวม	400	100

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่งเป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือผู้ที่สมรสแล้ว ร้อยละ 39.3 ส่วนกลุ่มที่หย่า / แยกกันอยู่มีจำนวนร้อยละ 5.3 และกลุ่มที่เป็นหม้าย / คู่สมรสเสียชีวิต มีจำนวนน้อยที่สุด คือคิดเป็นร้อยละ 3.8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นิสิต/นักศึกษา	81	20.3
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	65	16.3
รับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน	157	39.3
เกษตรกร	5	1.3
พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	43	10.8
แม่บ้าน/พ่อบ้าน/ทำงานอยู่บ้าน	46	11.5
ไม่ตอบ	3	0.8
รวม	400	100

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเป็นลูกจ้าง / พนักงานบริษัทเอกชน มีจำนวน มากที่สุด คือ มากกว่า 1 ใน 4 โดยมีกลุ่มนิสิต/นักศึกษา รองลงมา กลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อยู่ในลำดับที่ 3 โดยมีจำนวนเกือบ 1 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มที่เป็นแม่บ้าน/พ่อบ้าน/ทำงานอยู่บ้าน มีจำนวนร้อยละ 11.5 ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ ที่มีจำนวนร้อยละ 10.8 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรนั้น มีจำนวนน้อยที่สุด คือคิดเป็นร้อยละ 1.3 เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนาเดิม

ภูมิลำเนาเดิม	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	34	8.5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	53	13.3
ภาคกลาง	94	23.5
ภาคตะวันออก	14	3.5
ภาคใต้	20	5.0
คนที่นี่/กรุงเทพฯ	184	46.0
ไม่ตอบ	1	0.3
รวม	400	100

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่ง เป็นคนที่นี่/กรุงเทพฯ คิดเป็นร้อยละ 46.0 รองลงมาคือกลุ่มที่มีภูมิลำเนาเดิมในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 23.5 ถัดมาคือกลุ่มที่มีภูมิลำเนาเดิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนร้อยละ 13.3 ส่วนกลุ่มที่มีภูมิลำเนาเดิมในภาคเหนือ มีจำนวนร้อยละ 8.5 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่มีภูมิลำเนาเดิมในภาคตะวันออก คือ คิดเป็นร้อยละเพียง 3.5 เท่านั้น

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
1-20 ปี	236	59.4
21-40 ปี	81	20.8
41-60 ปี	28	7.4
60 ปีขึ้นไป	8	2.1
ไม่ตอบ	47	11.8
รวม	400	100

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด คือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 1-20 ปี ซึ่งมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คิดคิดเป็นร้อยละ 59.4 รองลงมาคือกลุ่มที่อาศัยในชุมชนมาเป็นระยะเวลา 21-40 ปี ร้อยละ 20.8 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลา 41-60 ปีนั้นมีจำนวนร้อยละ 7.4 สำหรับกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือกลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 60 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000	38	9.5
3,001-6,000 บาท	89	22.3
6,001-9,000 บาท	70	17.5
9,001-12,000 บาท	45	11.3
12,001-15,000 บาท	31	7.8
มากกว่า 15,000 บาท	124	31.0
ไม่ตอบ	3	0.8
รวม	400	100

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด คือกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท รองลงมาคือกลุ่มที่มีรายได้ 3,001-6,000 บาท ซึ่งมีจำนวนเกือบ 1 ใน 4 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ลำดับถัดมา คือกลุ่มที่มีรายได้ 6,001-9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.5 ส่วนกลุ่มที่มีรายได้ 9,001-12,000 มีจำนวนร้อยละ 11.3 และกลุ่มที่มีรายได้ ต่ำกว่า 3,000 บาท มีจำนวนร้อยละ 9.5 โดยที่กลุ่มที่มีรายได้ 12,001-15,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการดำรงตำแหน่งในชุมชน

ตำแหน่งในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการชุมชน	26	6.5
ประธานชมรม/คณะกรรมการชมรม	12	3.0
ลูกบ้าน(ไม่มีตำแหน่งใดๆ)	352	88.0
ตำแหน่งอื่นๆ	8	2.0
ไม่ตอบ	2	0.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 3 ใน 4 เป็นกลุ่มที่เป็นลูกบ้าน(ไม่มีตำแหน่งใดๆ) รองลงมาคือ กลุ่มที่เป็นผู้นำชุมชน/คณะกรรมการชุมชน กลุ่มที่ดำรงตำแหน่งประธานชมรม/คณะกรรมการชมรม อยู่ในอันดับที่ 3 คือมีจำนวนร้อยละ 3.0 ส่วนกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งอื่นๆ มีจำนวนน้อยที่สุด คือคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

สื่อ	ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสาร						ค่าเฉลี่ย	ระดับการเปิดรับ
	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม		
โทรทัศน์	147 (36.8)	105 (26.3)	56 (14.0)	69 (17.3)	23 (5.8)	400 (100)	3.71	สูง
วิทยุ	95 (23.8)	76 (19.0)	74 (18.5)	87 (21.8)	68 (17.0)	400 (100)	3.11	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	94 (23.5)	91 (22.8)	74 (18.5)	71 (17.8)	70 (17.5)	400 (100)	3.17	ปานกลาง
นิตยสาร/วารสาร	19 (4.8)	42 (10.5)	83 (20.8)	126 (31.5)	130 (32.5)	400 (100)	2.24	ต่ำ
บุคคลในครอบครัว	70 (17.5)	78 (19.5)	70 (17.5)	106 (26.5)	76 (19.0)	400 (100)	2.90	ปานกลาง
ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน	50 (12.5)	70 (17.5)	75 (18.8)	120 (30.0)	85 (21.3)	400 (100)	2.70	ปานกลาง
คณะกรรมการชุมชน/ชมรม	25 (6.3)	41 (10.3)	75 (18.8)	119 (29.8)	140 (35.0)	400 (100)	2.23	ต่ำ
เจ้าหน้าที่พัฒนา	8 (2.0)	26 (6.5)	47 (11.8)	100 (25.0)	219 (54.8)	400 (100)	1.76	ต่ำ
เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน	3 (0.8)	22 (5.5)	33 (8.3)	94 (23.5)	248 (62.0)	400 (100)	1.59	ต่ำ
นักการเมือง(ส.ส./ส.ส.)	7 (1.8)	12 (3.0)	40 (10.0)	109 (27.3)	232 (58.0)	400 (100)	1.63	ต่ำ
เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว	11 (2.8)	24 (6.0)	58 (14.5)	138 (34.5)	169 (42.3)	400 (100)	1.92	ต่ำ
ป้ายประกาศ	24 (6.0)	33 (8.3)	77 (19.3)	159 (39.8)	107 (26.8)	400 (100)	2.27	ต่ำ
เสียงตามสายในชุมชน	32 (8.0)	40 (10.0)	77 (19.3)	113 (28.3)	138 (34.5)	400 (100)	2.29	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม 2.42 (ต่ำ)								

จากตารางที่ 10 พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับรองลงมา มีระดับการเปิดรับใกล้เคียงกับสื่อวิทยุ โดยที่ระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนิตยสาร/วารสารเป็นสื่อที่นิยมเปิดรับน้อยที่สุด และมีจำนวนผู้ไม่เปิดรับสูงที่สุดในจำนวนสื่อมวลชนทั้ง 4 ประเภท

สำหรับสื่อบุคคลนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพจากบุคคลในครอบครัวมากกว่าบุคคลอื่นๆ รองลงมาคือ ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน คณะกรรมการชุมชน/ชมรม เจ้าหน้าที่พัฒนา นักการเมือง(สก./สข./สส.) และจากเจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชนตามลำดับ โดยปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากบุคคลในครอบครัว และญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสื่อบุคคลอื่นๆ อยู่ในระดับต่ำ

ในส่วนของ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพจากสื่อเฉพาะกิจ นั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากเสียงตามสายในชุมชนมากที่สุด แต่ค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ รองลงมาคือป้ายประกาศ ส่วนเอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว เป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีการเปิดรับจากกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับเพียง 2.42 เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารการ
พัฒนาด้านเศรษฐกิจ

ชื่อ	ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสาร						ค่าเฉลี่ย	ระดับการเปิดรับ
	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม		
โทรทัศน์	175 (43.8)	76 (19.0)	67 (16.8)	63 (15.8)	19 (4.8)	400 (100)	3.81	สูง
วิทยุ	90 (22.5)	93 (23.3)	65 (16.3)	88 (22.0)	64 (16.0)	400 (100)	3.14	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	113 (28.3)	81 (20.3)	79 (19.8)	80 (20.0)	47 (11.8)	400 (100)	3.33	ปานกลาง
นิตยสาร/วารสาร	21 (5.3)	42 (10.5)	103 (25.8)	121 (30.3)	113 (28.3)	400 (100)	2.34	ต่ำ
สมาชิกในครอบครัว	65 (16.3)	70 (17.5)	87 (21.8)	111 (27.8)	67 (16.8)	400 (100)	2.89	ปานกลาง
ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน	40 (10.0)	71 (17.8)	70 (17.5)	136 (34.0)	83 (20.8)	400 (100)	2.62	ปานกลาง
คณะกรรมการชุมชน/ชมรม	21 (5.3)	30 (7.5)	66 (16.5)	120 (30.0)	163 (40.8)	400 (100)	2.06	ต่ำ
เจ้าหน้าที่พัฒนา	8 (2.0)	21 (5.3)	41 (10.3)	105 (26.3)	225 (56.3)	400 (100)	1.70	ต่ำ
เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน	11 (2.8)	12 (3.0)	38 (9.5)	86 (21.5)	253 (63.3)	400 (100)	1.60	ต่ำ
นักการเมือง(ส.ก.ส.ช.,ส.ส.)	8 (2.0)	17 (4.3)	47 (11.8)	93 (23.3)	235 (58.8)	400 (100)	1.67	ต่ำ
เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว	13 (3.3)	27 (6.8)	67 (16.8)	136 (34.0)	157 (39.3)	400 (100)	2.01	ต่ำ
ป้ายประกาศ	20 (5.0)	29 (7.3)	74 (18.5)	147 (36.8)	130 (32.5)	400 (100)	2.16	ต่ำ
เสียงตามสายในชุมชน	30 (7.5)	24 (6.0)	70 (17.5)	112 (28.0)	164 (41.0)	400 (100)	2.11	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม 2.42 (ต่ำ)								

จากตารางที่ 11 พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับรองลงมา มีระดับ การเปิดรับใกล้เคียงกับสื่อวิทยุ โดยที่ระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทอยู่ในระดับ ปานกลาง สำหรับนิตยสาร/วารสารเป็นสื่อที่นิยมเปิดรับน้อยที่สุด และมีจำนวนผู้ที่ไม่เปิดรับสูงที่ สุดในจำนวนสื่อมวลชนทั้ง 4 ประเภท

สำหรับสื่อบุคคลนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจจาก บุคคลในครอบครัวมากกว่าบุคคลอื่นๆ รองลงมาคือ ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน คณะกรรมการชุมชน/ ชมรม เจ้าหน้าที่พัฒนา นักการเมือง(สก./สข./สส.) และจากเจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชนตาม ลำดับ โดยปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากบุคคลในครอบครัว และญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน อยู่ใน ระดับปานกลาง ส่วนสื่อบุคคลอื่นๆ อยู่ในระดับต่ำ

ในส่วนของการเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจจากสื่อเฉพาะกิจนั้นพบว่า กลุ่มตัว อย่าง มีการเปิดรับข่าวสารจากป้ายประกาศมากที่สุด แต่ค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ รองลงมา คือเสียงตามสายในชุมชน ส่วนเอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว เป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีการเปิดรับจากกลุ่ม ตัวอย่างน้อยที่สุด

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจจากทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับเพียง 2.42 เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารการ
พัฒนาด้านสุขภาพอนามัย

สื่อ	ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสาร						ค่าเฉลี่ย	ระดับการเปิดรับ
	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม		
โทรทัศน์	136 (34.0)	100 (25.0)	74 (18.5)	77 (19.3)	13 (3.3)	400 (100)	3.67	สูง
วิทยุ	69 (17.3)	94 (23.5)	77 (19.3)	100 (25.0)	60 (15.0)	400 (100)	3.03	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	84 (21.0)	81 (20.3)	78 (19.5)	99 (24.8)	58 (14.5)	400 (100)	3.09	ปานกลาง
นิตยสาร/วารสาร	23 (5.8)	46 (11.5)	100 (25.0)	126 (31.5)	105 (26.3)	400 (100)	2.39	ต่ำ
สมาชิกในครอบครัว	56 (14.0)	70 (17.5)	94 (23.5)	108 (27.0)	72 (18.0)	400 (100)	2.83	ปานกลาง
ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน	41 (10.3)	63 (15.8)	89 (22.3)	123 (30.8)	84 (21.0)	400 (100)	2.64	ปานกลาง
คณะกรรมการชุมชน/ชมรม	19 (4.8)	29 (7.3)	73 (18.3)	131 (32.8)	148 (37.0)	400 (100)	2.10	ต่ำ
เจ้าหน้าที่พัฒนา	8 (2.0)	23 (5.8)	45 (11.3)	110 (27.5)	214 (53.5)	400 (100)	1.75	ต่ำ
เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน	7 (1.8)	16 (4.0)	38 (9.5)	98 (24.5)	241 (60.3)	400 (100)	1.62	ต่ำ
นักการเมือง(สก.สข.,สส.)	5 (1.3)	14 (3.5)	37 (9.3)	102 (25.5)	242 (60.5)	400 (100)	1.60	ต่ำ
เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว	9 (2.3)	26 (6.5)	63 (15.8)	151 (37.8)	151 (37.8)	400 (100)	1.98	ต่ำ
ป้ายประกาศ	15 (3.8)	26 (6.5)	83 (20.0)	149 (37.3)	127 (31.8)	400 (100)	2.13	ต่ำ
เสียงตามสายในชุมชน	23 (5.8)	41 (10.3)	67 (16.8)	119 (29.8)	150 (37.5)	400 (100)	2.17	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม 2.38 (ต่ำ)								

จากตารางที่ 12 พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสุขภาพอนามัยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับรองลงมา มีระดับการเปิดรับใกล้เคียงกับสื่อวิทยุ โดยที่ระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนิตยสาร/วารสารเป็นสื่อที่นิยมเปิดรับน้อยที่สุด และมีจำนวนผู้ไม่เปิดรับสูงที่สุดในจำนวนสื่อมวลชนทั้ง 4 ประเภท

สำหรับสื่อบุคคลนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสุขภาพอนามัย จากบุคคลในครอบครัวมากกว่าบุคคลอื่นๆ รองลงมาคือ ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่พัฒนา เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชนและนักการเมือง (สก./สข./สส.) ตามลำดับ โดยปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากบุคคลในครอบครัว และญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสื่อบุคคลอื่นๆ อยู่ในระดับต่ำ

ในส่วนของ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อเฉพาะกิจนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากเสียงตามสายในชุมชนมากที่สุด แต่ค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ รองลงมาคือป้ายประกาศ ส่วนเอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว เป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีการเปิดรับจากกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสุขภาพอนามัยจากทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับเพียง 2.38 เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารการ
พัฒนาด้านจิตใจ

สื่อ	ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสาร						ค่าเฉลี่ย	ระดับการเปิดรับ
	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม		
โทรทัศน์	159 (39.8)	87 (21.8)	70 (17.5)	69 (17.3)	15 (3.8)	400 (100)	3.76	สูง
วิทยุ	91 (22.8)	90 (22.5)	74 (18.5)	87 (21.8)	58 (14.5)	400 (100)	3.17	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	94 (23.5)	87 (21.8)	76 (19.0)	94 (23.5)	49 (12.3)	400 (100)	3.21	ปานกลาง
นิตยสาร/วารสาร	30 (7.5)	50 (12.5)	99 (24.8)	116 (29.0)	105 (26.3)	400 (100)	2.46	ต่ำ
สมาชิกในครอบครัว	71 (17.8)	71 (17.8)	79 (19.8)	121 (30.3)	58 (14.5)	400 (100)	2.94	ปานกลาง
ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน	50 (12.5)	70 (17.5)	83 (20.8)	114 (28.5)	83 (20.8)	400 (100)	2.72	ปานกลาง
คณะกรรมการชุมชน/ชมรม	26 (6.5)	34 (8.5)	68 (17.0)	124 (31.0)	148 (37.0)	400 (100)	2.16	ต่ำ
เจ้าหน้าที่พัฒนา	10 (2.5)	25 (6.3)	49 (12.3)	105 (26.3)	211 (52.8)	400 (100)	1.80	ต่ำ
เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน	10 (2.5)	17 (4.3)	45 (11.3)	96 (24.0)	232 (58.0)	400 (100)	1.69	ต่ำ
นักการเมือง(ส.ก.สข., สส.)	6 (1.5)	18 (4.5)	47 (11.8)	99 (24.8)	230 (57.5)	400 (100)	1.68	ต่ำ
เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว	15 (3.8)	33 (8.3)	62 (15.5)	129 (32.3)	161 (40.3)	400 (100)	2.03	ต่ำ
ป้ายประกาศ	23 (5.8)	39 (9.8)	66 (16.5)	147 (36.8)	125 (31.3)	400 (100)	2.22	ต่ำ
เสียงตามสายในชุมชน	29 (7.3)	29 (7.3)	72 (18.0)	113 (28.3)	157 (39.3)	400 (100)	2.15	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม		2.46		(ปานกลาง)				

จากตารางที่ 13 พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านจิตใจเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับรองลงมา มีระดับการเปิดรับ ใกล้เคียงกับสื่อวิทยุ โดยที่ระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทอยู่ในระดับ ปานกลาง สำหรับนิตยสาร/วารสารเป็นสื่อที่นิยมเปิดรับน้อยที่สุด และมีจำนวนผู้ไม่เปิดรับสูงที่ สุดในจำนวนสื่อมวลชนทั้ง 4 ประเภท

สำหรับสื่อบุคคลนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านจิตใจจากบุคคล ในครอบครัวมากกว่าบุคคลอื่นๆ รองลงมาคือ ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน คณะกรรมการชุมชน/ชมรม เจ้าหน้าที่พัฒนา เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน และจากนักการเมือง(สก./สข./สส.) ตามลำดับ โดยปริมาณ การเปิดรับข่าวสารจากบุคคลในครอบครัว และญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนสื่อบุคคลอื่นๆ อยู่ในระดับต่ำ

ในส่วนของ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านจิตใจจากสื่อเฉพาะกิจนั้นพบว่า กลุ่มตัว อย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากป้ายประกาศมากที่สุด แต่ค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ รองลงมา คือเสียงตามสายในชุมชน ส่วนเอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิวเป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีการเปิดรับจากกลุ่ม ตัวอย่างน้อยที่สุด

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านจิตใจจากทั้งสื่อมวลชน สื่อ บุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับเพียง 2.46 เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับข่าวสารการ
พัฒนาด้านสังคม

สื่อ	ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสาร						ค่าเฉลี่ย	ระดับการเปิดรับ
	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม		
โทรทัศน์	172 (43.0)	94 (23.5)	69 (17.3)	56 (14.0)	9 (2.3)	400 (100)	3.91	สูง
วิทยุ	107 (26.8)	92 (23.0)	71 (17.8)	97 (24.3)	33 (8.3)	400 (100)	3.36	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	122 (30.5)	93 (23.3)	73 (18.3)	76 (19.0)	36 (9.0)	400 (100)	3.47	ปานกลาง
นิตยสาร/วารสาร	36 (9.0)	47 (11.8)	97 (24.3)	114 (28.5)	106 (26.5)	400 (100)	2.48	ต่ำ
สมาชิกในครอบครัว	54 (13.5)	83 (20.8)	86 (21.5)	121 (30.3)	56 (14.0)	400 (100)	2.90	ปานกลาง
ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน	40 (10.0)	73 (18.3)	89 (22.3)	131 (32.8)	67 (16.8)	400 (100)	2.72	ปานกลาง
คณะกรรมการชุมชน/ชมรม	23 (5.8)	37 (9.3)	74 (18.5)	135 (33.8)	131 (32.8)	400 (100)	2.21	ต่ำ
เจ้าหน้าที่พัฒนา	14 (3.5)	25 (6.3)	54 (13.5)	116 (29.0)	191 (47.8)	400 (100)	1.89	ต่ำ
เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน	7 (1.8)	28 (7.0)	42 (10.5)	102 (25.5)	221 (55.3)	400 (100)	1.74	ต่ำ
นักการเมือง(ส.ก.สข.,สส.)	16 (4.0)	25 (6.3)	50 (12.5)	115 (28.8)	194 (48.5)	400 (100)	1.89	ต่ำ
เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว	22 (5.5)	31 (7.8)	77 (19.3)	145 (36.3)	125 (31.3)	400 (100)	2.20	ต่ำ
ป้ายประกาศ	25 (6.3)	40 (10.0)	74 (18.5)	149 (37.3)	112 (28.0)	400 (100)	2.29	ต่ำ
เสียงตามสายในชุมชน	29 (7.3)	33 (8.3)	76 (19.0)	121 (30.3)	141 (35.0)	400 (100)	2.22	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม 2.56 (ปานกลาง)								

จากตารางที่ 14 พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสังคมเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับรองลงมา มีระดับ การเปิดรับใกล้เคียงกับสื่อวิทยุ โดยที่ระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทอยู่ในระดับ ปานกลาง สำหรับนิตยสาร/วารสารเป็นสื่อที่นิยมเปิดรับน้อยที่สุด และมีจำนวนผู้ที่ไม่เปิดรับสูงที่ สุดในจำนวนสื่อมวลชนทั้ง 4 ประเภท

สำหรับสื่อบุคคลนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสังคมจากบุคคล ในครอบครัวมากกว่าบุคคลอื่นๆ รองลงมาคือ ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน คณะกรรมการชุมชน/ชมรม เจ้าหน้าที่พัฒนา นักการเมือง (สก./สข./สส.) และเจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชนตามลำดับ โดยปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากบุคคลในครอบครัว และญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนสื่อบุคคลอื่นๆอยู่ในระดับต่ำ

ในส่วนของ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสังคมจากสื่อเฉพาะกิจนั้นพบว่า กลุ่มตัว อย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากป้ายประกาศมากที่สุด แต่ค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ รองลงมา คือเสียงตามสายในชุมชน ส่วนเอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว เป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีการเปิดรับจากกลุ่ม ตัวอย่างน้อยที่สุด

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านสังคมจากทั้งสื่อมวลชน สื่อ บุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.56

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนโดยรวมทุกด้าน
(ด้านสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม)

สื่อ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการเปิดรับ
สื่อมวลชน		
โทรทัศน์	3.77	สูง
วิทยุ	3.16	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	3.25	ปานกลาง
นิตยสาร/วารสาร	2.38	ต่ำ
สื่อบุคคล		
สมาชิกในครอบครัว	2.89	ปานกลาง
ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน	2.68	ปานกลาง
คณะกรรมการชุมชน/ชมรม	2.15	ต่ำ
เจ้าหน้าที่พัฒนา	1.76	ต่ำ
เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน	1.68	ต่ำ
นักการเมือง(สก.สข.,สส.)	1.69	ต่ำ
สื่อเฉพาะกิจ		
เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว	2.03	ต่ำ
ป้ายประกาศ	2.21	ต่ำ
เสียงตามสายในชุมชน	2.19	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม		2.45 (ต่ำ)

จากตารางที่ 15 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมในการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับต่ำ โดยโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมากที่สุด คะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับรองลงมา มีระดับการเปิดรับใกล้เคียงกับสื่อวิทยุ โดยที่ระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนิตยสาร/วารสารเป็นสื่อที่นิยมเปิดรับน้อยที่สุด

สำหรับสื่อบุคคลนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้านจากบุคคลในครอบครัวมากกว่าบุคคลอื่นๆ รองลงมาคือ ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน คณะกรรมการชุมชน/ชมรม เจ้าหน้าที่พัฒนา นักการเมือง (สก./สข./สส.) และเจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชนตามลำดับ โดยปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากบุคคลในครอบครัว และญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสื่อบุคคลอื่นๆ อยู่ในระดับต่ำ

ในส่วนของ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้านจากสื่อเฉพาะกิจนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากป้ายประกาศมากที่สุด แต่ค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ รองลงมาคือเสียงตามสายในชุมชน ส่วนเอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว เป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีการเปิดรับจากกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน

คำถาม	ตอบถูก	
	จำนวน	ร้อยละ
1.ชุมชนที่พัฒนาแล้วคือชุมชนที่มีถนนหนทางดี มีไฟฟ้า น้ำประปาครบครัน	301	75.3
2.เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน คือ การทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	378	94.5
3.หากสมาชิกของชุมชนมีฐานะดี ร่ำรวยกันแล้ว การพัฒนาชุมชนก็ไม่ใช่ สิ่งจำเป็นอีก	364	91.0
4.งานพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น	366	91.5
5.คนในชุมชนทุกคนคือผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ	377	94.3
6.ประชาชนสามารถเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นได้	381	95.3
7.การพัฒนาชุมชน ควรมุ่งทำให้ประชาชนมีความสามัคคี มีคุณธรรม	375	93.8
8.การพัฒนาชุมชนควรเน้นพัฒนาเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียวเพื่อให้คนในชุมชนอยู่ดีกินดี	342	85.5
9. การพัฒนาชุมชนควรเน้นพัฒนาเฉพาะชุมชนแออัดเท่านั้น เพราะคนในชุมชนประเภทอื่นมีวิถีชีวิตที่ติดอยู่แล้ว	362	90.5
ค่าเฉลี่ยรวม	8.12	(สูง)

จากตารางที่ 16 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมในการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 95.3 เข้าใจว่า ประชาชนสามารถเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นได้ และร้อยละ 94.5 เข้าใจอย่างถูกต้องว่า เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน คือ การทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกร้อยละ 94.3 ทราบว่าคนในชุมชนทุกคนคือผู้มีส่วน

บาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ แต่มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 75.3 ที่ทราบ
ว่าชุมชนที่พัฒนาแล้วคือชุมชนที่มีถนนหนทางดี มีไฟฟ้า น้ำประปาครบครัน

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสามารถในการระบุ
ปัญหา การระบุรายละเอียดของปัญหา และการระบุแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน

ปัญหาในชุมชน	การระบุปัญหา		การระบุรายละเอียด ของปัญหา		การระบุแนวทาง การแก้ไขปัญหา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.ปัญหาด้านเศรษฐกิจ/ การประกอบอาชีพ	207	51.8	151	37.8	137	34.3
2.ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย	179	44.8	134	33.5	106	26.5
3.ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม/ ความสะอาดของ ชุมชน	243	60.8	175	43.8	153	38.3
4.ปัญหาด้าน สาธารณสุขโรค	153	38.3	107	26.8	94	23.5
5.ปัญหาด้านสุขภาพ อนามัย	140	35.0	97	24.3	81	20.3
6.ปัญหาด้านยาเสพติด	244	61.0	188	47.0	171	42.8
7.ปัญหาด้านอาชญา กรรม/ความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน	165	41.3	111	27.8	100	25.0
ค่าเฉลี่ยรวม 9.13 (ปานกลาง)						

จากตารางที่ 17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพในการระบุปัญหา, ระบุรายละเอียดของ
ปัญหา และระบุแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่กลุ่ม
ตัวอย่างระบุได้มากที่สุดคือ ปัญหายาเสพติด ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 61.0 ที่สามารถระบุ
ปัญหาด้านนี้ได้ รองลงมาคือ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม/ความสะอาดของชุมชน คิดเป็นร้อยละ
60.8 ส่วนปัญหาด้านเศรษฐกิจ/ การประกอบอาชีพ อยู่ในลำดับที่ 3 โดยมีกลุ่มตัวอย่าง

ที่ระบุปัญหาด้านนี้ ร้อยละ 51.8 สำหรับปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุรายละเอียดและระบุแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้น้อยที่สุด คือ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 35.0 เท่านั้น

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของชุมชน

สื่อบุคคล	ความบ่อยครั้งในการติดต่อประสานงาน						ค่าเฉลี่ย	ระดับ ศักยภาพ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคย	รวม		
1.บุคคลในครอบครัว	128 (32.0)	75 (18.8)	128 (32.0)	50 (12.5)	19 (4.8)	400 (100)	3.61	ปาน กลาง
2.ญาติ/เพื่อน/ เพื่อนบ้าน	54 (13.5)	81 (20.3)	154 (38.5)	78 (19.5)	33 (8.3)	400 (100)	3.11	ปาน กลาง
3.คณะกรรมการ ชุมชน/ชมรม	23 (5.8)	42 (10.5)	98 (24.5)	93 (23.3)	144 (36.0)	400 (100)	2.27	ต่ำ
4.นักพัฒนาชุมชน	8 (2.0)	20 (5.0)	65 (16.3)	94 (23.5)	213 (53.3)	400 (100)	1.79	ต่ำ
5.เจ้าหน้าที่จาก องค์กรเอกชน	10 (2.5)	8 (2.0)	48 (12.0)	89 (22.3)	245 (61.3)	400 (100)	1.62	ต่ำ
6.นักการเมือง (สก./สว./สส.)	9 (2.3)	12 (3.0)	48 (12.0)	67 (16.8)	264 (66.0)	400 (100)	1.59	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม 2.33 (ปานกลาง)								

จากตารางที่ 18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพในการติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของชุมชนในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีการติดต่อประสานงานกับบุคคลในครอบครัวมากที่สุด เกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน และคณะกรรมการชุมชน/ชมรม อยู่ในลำดับที่ 3 โดยมีเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และต่ำ ตามลำดับ สำหรับสื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของชุมชนน้อยที่สุดคือ นักการเมือง (สก./สว./สส.) โดยมีปริมาณการไม่เคยติดต่อเลยสูงที่สุดเมื่อเทียบกับสื่อบุคคลประเภทอื่นๆ

4. ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการทำงานของนักพัฒนาชุมชน

การทำงานของนักพัฒนาชุมชน	ศักยภาพการทำงานของนักพัฒนาชุมชน						ค่าเฉลี่ย	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม		
1. นักพัฒนาทราบปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนท่าน	73 (9.3)	62 (15.5)	172 (43.0)	86 (21.5)	43 (10.8)	400 (100)	2.91	ปานกลาง
2. นักพัฒนาสามารถดำเนินงานสนองตอบความต้องการและความจำเป็นของชุมชนท่านได้	26 (6.5)	61 (15.3)	151 (37.8)	116 (29.0)	46 (11.5)	400 (100)	2.76	ปานกลาง
3. นักพัฒนา มีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ	27 (6.8)	66 (16.5)	171 (42.8)	90 (22.5)	46 (11.5)	400 (100)	2.85	ปานกลาง
4. นักพัฒนา มีความสามารถในการบริหารจัดการและจัดสรรทรัพยากรต่างๆเพื่อพัฒนาชุมชนของท่านได้	26 (6.5)	48 (12.0)	163 (40.8)	105 (26.3)	58 (14.5)	400 (100)	2.70	ปานกลาง
5. เมื่อท่านติดต่อกับนักพัฒนาท่านได้รับความช่วยเหลือจากนักพัฒนา	17 (4.3)	47 (11.8)	161 (40.3)	93 (23.3)	82 (20.5)	400 (100)	2.56	ปานกลาง
6. นักพัฒนาเข้ามาดูแล/ปฏิบัติงานในชุมชนท่าน	16 (4.0)	44 (11.0)	134 (33.5)	123 (30.8)	83 (20.8)	400 (100)	2.47	ต่ำ
7. นักพัฒนา มีความคิดริเริ่มในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนท่าน	16 (4.0)	43 (10.8)	153 (38.3)	110 (27.5)	78 (19.5)	400 (100)	2.52	ปานกลาง
8. นักพัฒนา มีความเป็นผู้นำ และสามารถจูงใจให้ท่านเห็นด้วย/ปฏิบัติตาม	22 (5.5)	50 (12.5)	147 (36.8)	112 (28.0)	69 (17.3)	400 (100)	2.61	ปานกลาง
9. นักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ดี มองการณ์ไกล	27 (6.8)	47 (11.8)	169 (42.3)	93 (23.3)	64 (16.0)	400 (100)	2.70	ปานกลาง
10. ท่านพึงพอใจในการดำเนินงานของนักพัฒนาในการแก้ไขปัญหาของชุมชนท่าน	23 (5.8)	44 (11.0)	159 (39.8)	97 (24.3)	77 (19.3)	400 (100)	2.60	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม		2.67	(ปานกลาง)					

จากตารางที่ 19 พบว่า ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการทราบปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของชุมชน กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีความเห็นว่า นักพัฒนาชุมชนทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในระดับปานกลาง

ด้านการดำเนินงานตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง

ด้านความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง

ด้านความสามารถในการบริหารจัดการและจัดสรรทรัพยากรต่างๆเพื่อพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง

ด้านการช่วยเหลือประชาชนที่เข้ามาติดต่อ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง

ด้านการเข้ามาดูแล/ปฏิบัติงานในชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับต่ำ

ด้านการมีความคิดริเริ่มในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนท่าน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง

ด้านความเป็นผู้นำ และสามารถจูงใจให้ท่านเห็นด้วย/ปฏิบัติตาม กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า นักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดี มองการณ์ไกล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง

ด้านการดำเนินงานของนักพัฒนาในการแก้ไขปัญหาของชุมชนจนทำให้ประชาชนรู้สึกพึงพอใจกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	ความบ่อยครั้งในการมีส่วนร่วม						ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม	
	บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย	รวม			
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร	17 (4.8)	47 (11.8)	144 (36.0)	94 (23.5)	98 (24.5)	400 (100)	2.48	ต่ำ	
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา	12 (3.0)	34 (8.5)	123 (30.8)	107 (26.8)	124 (31.0)	400 (100)	2.26	ต่ำ	
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ	9 (2.3)	43 (10.8)	94 (23.5)	102 (25.5)	152 (38.0)	400 (100)	2.14	ต่ำ	
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน	11 (2.8)	28 (7.0)	114 (28.5)	99 (24.8)	148 (37.0)	400 (100)	2.14	ต่ำ	
5.ร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์	11 (2.8)	47 (11.8)	137 (34.3)	99 (24.8)	106 (26.5)	400 (100)	2.39	ต่ำ	
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน	18 (4.5)	53 (13.3)	126 (31.5)	91 (22.8)	112 (28.0)	400 (100)	2.43	ต่ำ	
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมกิจกรรม	14 (3.5)	49 (12.3)	133 (33.3)	87 (21.8)	117 (29.3)	400 (100)	2.39	ต่ำ	
ค่าเฉลี่ยรวม								2.32 (ต่ำ)	

จากตารางที่ 20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสารมากที่สุด รองลงมาคือ การช่วยเหลือด้านแรงงาน การสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์ และการชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 2.48, 2.43, 2.39 และ 2.39 ตามลำดับ แต่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ และการเป็นผู้ประสานงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.14 เท่ากัน

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	ความบ่อยครั้งในการมีส่วนร่วม						ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
	บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย	รวม		
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร	14 (3.5)	37 (9.3)	154 (38.5)	95 (23.8)	100 (25.0)	400 (100)	2.43	ต่ำ
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา	8 (2.0)	39 (9.8)	106 (26.5)	116 (29.0)	131 (32.8)	400 (100)	2.19	ต่ำ
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ	7 (1.8)	28 (7.0)	107 (26.8)	105 (26.3)	153 (38.3)	400 (100)	2.08	ต่ำ
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน	9 (2.3)	29 (7.3)	113 (28.3)	107 (26.8)	142 (35.5)	400 (100)	2.14	ต่ำ
5.ร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์	10 (2.5)	29 (7.3)	130 (32.5)	111 (27.8)	120 (30.0)	400 (100)	2.24	ต่ำ
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน	8 (2.0)	50 (12.5)	114 (28.5)	104 (26.0)	124 (31.0)	400 (100)	2.29	ต่ำ
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมกิจกรรม	11 (2.8)	45 (11.3)	110 (27.5)	101 (25.3)	133 (33.3)	400 (100)	2.25	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม 2.23 (ต่ำ)								

จากตารางที่ 21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจโดยการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสารมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.43 รองลงมาคือ การช่วยเหลือด้านแรงงาน และการชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 2.29 และ 2.25 ตามลำดับ แต่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ ค่าเฉลี่ย 2.08

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในระดับต่ำ

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสุขภาพอนามัย

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	ความบ่อยครั้งในการมีส่วนร่วม						ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
	บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย	รวม		
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร	21 (5.3)	56 (14.0)	131 (32.8)	86 (21.5)	106 (26.5)	400 (100)	2.50	ปานกลาง
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา	11 (2.8)	44 (11.0)	115 (28.8)	94 (23.5)	136 (34.0)	400 (100)	2.25	ต่ำ
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ	9 (2.3)	29 (7.3)	106 (26.5)	104 (26.0)	152 (38.0)	400 (100)	2.10	ต่ำ
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน	5 (1.3)	39 (9.8)	106 (26.5)	115 (28.8)	135 (33.8)	400 (100)	2.16	ต่ำ
5.ร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์	7 (1.8)	40 (10.0)	124 (31.0)	112 (28.0)	117 (29.3)	400 (100)	2.27	ต่ำ
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน	13 (3.3)	41 (10.3)	111 (27.8)	111 (27.8)	124 (31.0)	400 (100)	2.27	ต่ำ
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมกิจกรรม	11 (2.8)	48 (12.0)	118 (29.5)	101 (25.3)	122 (30.5)	400 (100)	2.31	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม 2.27 (ต่ำ)								

จากตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสารมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 2.31 อันดับที่ 3 คือ การสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์ และการช่วยเหลือด้านแรงงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.27 เท่ากัน แต่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ โดยมีค่าเฉลี่ยเพียง 2.10 เท่านั้น

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยในระดับต่ำ

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านจิตใจ

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	ความบ่อยครั้งในการมีส่วนร่วม						ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
	บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย	รวม		
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร	15 (3.8)	42 (10.5)	147 (36.8)	86 (21.5)	110 (27.5)	400 (100)	2.42	ต่ำ
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา	13 (3.3)	41 (10.3)	122 (30.5)	93 (23.3)	131 (32.8)	400 (100)	2.28	ต่ำ
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ	7 (1.8)	39 (9.8)	106 (26.5)	99 (24.8)	149 (37.3)	400 (100)	2.14	ต่ำ
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน	9 (2.3)	40 (10.0)	104 (26.0)	114 (28.5)	133 (33.3)	400 (100)	2.20	ต่ำ
5.ร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์	5 (1.3)	35 (8.8)	129 (32.3)	98 (24.5)	133 (33.3)	400 (100)	2.20	ต่ำ
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน	10 (2.5)	47 (11.8)	113 (28.3)	98 (24.5)	132 (33.0)	400 (100)	2.26	ต่ำ
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมกิจกรรม	8 (2.0)	39 (9.8)	127 (31.8)	98 (24.5)	128 (32.0)	400 (100)	2.25	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม							2.25	(ต่ำ)

จากตารางที่ 23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านจิตใจ โดยการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสารมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.42 รองลงมาคือ การร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผน ในการแก้ปัญหา และการช่วยเหลือด้านแรงงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.42, 2.28 และ 2.26 ตามลำดับ สำหรับรูปแบบที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ ค่าเฉลี่ย 2.14

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านจิตใจในระดับต่ำ

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสังคม

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	ความบ่อยครั้งในการมีส่วนร่วม						ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
	บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย	รวม		
1. ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร	18 (4.5)	48 (12.0)	145 (36.3)	98 (24.5)	91 (22.8)	400 (100)	2.51	ปานกลาง
2. ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา	10 (2.5)	44 (11.0)	131 (32.8)	95 (23.8)	120 (30.0)	400 (100)	2.32	ต่ำ
3. ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ	7 (1.8)	35 (8.8)	111 (27.8)	103 (25.8)	144 (36.0)	400 (100)	2.15	ต่ำ
4. ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน	6 (1.5)	35 (8.8)	129 (32.3)	98 (24.5)	132 (33.0)	400 (100)	2.21	ต่ำ
5. ร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์	9 (2.3)	35 (8.8)	143 (35.8)	95 (23.8)	118 (29.5)	400 (100)	2.30	ต่ำ
6. ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน	15 (3.8)	48 (12.0)	121 (30.3)	98 (24.5)	118 (29.5)	400 (100)	2.36	ต่ำ
7. ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมกิจกรรม	11 (2.8)	38 (9.5)	139 (34.8)	92 (23.3)	120 (30.0)	400 (100)	2.32	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม 2.31 (ต่ำ)								

จากตารางที่ 24 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคม โดยการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสารมากที่สุด โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือการช่วยเหลือ ด้านแรงงาน ค่าเฉลี่ย 2.36 อันดับที่ 3 คือการร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา และ การชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ย 2.32 เท่ากัน สำหรับรูปแบบที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ ค่าเฉลี่ย 2.15

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคมในระดับต่ำ

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน โดยรวมทุกด้าน (ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม)

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร	2.47	ต่ำ
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา	2.26	ต่ำ
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ	2.12	ต่ำ
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน	2.17	ต่ำ
5.ร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์	2.28	ต่ำ
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน	2.32	ต่ำ
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมกิจกรรม	2.30	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม 2.27 (ต่ำ)		

จากตารางที่ 25 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับต่ำ โดยกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสารมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 2.47 รองลงมาคือ การช่วยเหลือด้านแรงงาน ค่าเฉลี่ย 2.32 อันดับที 3 คือ การชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 2.30 สำหรับรูปแบบที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ ค่าเฉลี่ย 2.12

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ตามสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ลักษณะทางประชากร หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการดำรงตำแหน่งในชุมชน

ตารางที่ 26 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างเพศ กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

การเปิดรับ ข่าวสาร	ด้าน สิ่งแวดล้อม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
เพศ												
ชาย	2.38	.70	2.39	.72	2.33	.67	2.38	.74	2.48	.67	2.39	.63
หญิง	2.44	.78	2.43	.75	2.41	.74	2.50	.82	2.60	.84	2.47	.71
T	.77		.56		1.09		1.46		1.53		1.20	
P	.442		.577		.277		.145		.128		.230	

จากตารางที่ 26 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างอายุ กับการเปิดรับข่าวสารการ

พัฒนาชุมชน

การเปิดรับ ข่าวสาร	ด้าน สิ่งแวดล้อม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
อายุ												
ต่ำกว่า 20 ปี	2.54	.69	2.57	.77	2.54	.71	2.67	.80	2.70	.87	2.60	.69
20-29 ปี	2.32	.79	2.40	.78	2.36	.74	2.43	.88	2.55	.78	2.41	.73
30-39 ปี	2.45	.74	2.40	.67	2.32	.71	2.44	.76	2.56	.79	2.43	.66
40-49 ปี	2.39	.70	2.30	.71	2.32	.71	2.28	.68	2.42	.70	2.34	.63
50-59 ปี	2.49	.69	2.51	.59	2.45	.58	2.61	.60	2.60	.67	2.53	.57
60 ปีขึ้นไป	2.75	.95	2.57	.94	2.51	.88	2.55	.90	2.71	.88	2.62	.85
F	1.4158		1.1316		1.0745		1.9681		1.0521		1.37	
F prob	.2175		.3429		.3739		.0825		.3866		.2333	

จากตารางที่ 27 พบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา กับการเปิดรับ

ข่าวสารการพัฒนาชุมชน

การเปิดรับ ข่าวสาร	ด้าน สิ่งแวดล้อม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.ไม่ได้รับการ ศึกษา	2.57	.84	2.68	.86	2.71	.83	2.83	.93	2.82	.98	2.72	.84
2.ประถม ศึกษา	2.27	.80	2.25	.81	2.18	.72	2.25	.75	2.32	.77	2.25	.72
3.มัธยมศึกษา ตอนต้น	2.63	.69	2.49	.78	2.47	.73	2.61	.77	2.70	.73	2.58	.66
4.ม.ปลาย/ ปวช.	2.58	.71	2.59	.70	2.53	.70	2.60	.77	2.72	.78	2.61	.66
5.ปวส/ อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	2.27	.73	2.39	.69	2.38	.64	2.47	.86	2.53	.80	2.41	.66
6.ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	2.26	.73	2.30	.67	2.77	.69	2.30	.76	2.44	.73	2.32	.64
F	4.1031		2.8602		3.2722		3.4950		3.5421		4.0251	
F prob	.0012**		.0150**		.0066**		.0042**		.0038**		.0014**	
คู่ที่ต่างกัน	ไม่พบ		ไม่พบ		ไม่พบ		ไม่พบ		ไม่พบ		ไม่พบ	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 28 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนทั้งด้าน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และโดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffé แล้วไม่พบความแตกต่างระหว่างคู่

ตารางที่ 29 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรส กับการเปิดรับ
ข่าวสารการพัฒนาชุมชน

การเปิดรับ ข่าวสาร สถาน ภาพสมรส	ด้าน สิ่งแวดล้อม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. โสด	2.47	.75	2.50	.77	2.46	.72	2.57	.84	2.67	.82	2.53	.71
2. สมรส	2.37	.75	2.33	.68	2.28	.69	2.32	.72	2.42	.73	2.34	.64
3. หม้าย/คู่สมรส เสียชีวิต	2.36	.92	2.38	.87	2.48	.91	2.46	.83	2.51	.80	2.44	.85
4. หย่า/แยกกัน อยู่	2.55	.65	2.37	.75	2.39	.69	2.55	.72	2.67	.59	2.51	.62
F	.6839		1.4997		2.0480		2.9433		3.2252		2.2639	
F prob	.5623		.2142		.1067		.0329**		.0226**		.0806	
คู่ที่ต่างกัน							1>2		1>2			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 29 พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการ
พัฒนาด้านจิตใจ และด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตาม
สมมติฐานข้อที่ 1 ส่วนการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสุขภาพ
อนามัยนั้น ผู้ที่มี สถานภาพสมรสแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ไม่แตกต่างกัน
จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffé แล้วพบความแตกต่างระหว่างคู่ดังนี้

ด้านจิตใจ

ผู้ที่เป็นโสดมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านจิตใจมากกว่าผู้ที่สมรสแล้ว

ด้านสังคม

ผู้ที่เป็นโสดมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสังคมมากกว่าผู้ที่สมรสแล้ว

ตารางที่ 30 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างอาชีพ กับการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาชุมชน

การเปิดรับ ข่าวสาร อาชีพ	ด้าน สิ่งแวดล้อม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. นิสิต/นัก ศึกษา	2.43	.72	2.43	.71	2.45	.69	2.53	.80	2.60	.80	2.49	.67
2. ค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว	2.30	.70	2.32	.66	2.27	.66	2.33	.78	2.47	.70	2.34	.61
3. รับจ้าง/ พนักงานบริษัท เอกชน	2.31	.72	2.27	.69	2.23	.67	2.34	.71	2.47	.72	2.32	.63
4. เกษตรกร	3.15	.17	2.97	.21	3.07	.20	2.92	.22	3.18	.25	3.06	.13
5. พนักงานรัฐ วิสาหกิจ/ รับราชการ	2.66	.76	2.71	.79	2.59	.75	2.64	.88	2.72	.87	2.67	.72
6. แม่บ้าน/พ่อ บ้าน/ทำงานอยู่ กับบ้าน	2.69	.85	2.71	.86	2.66	.85	2.72	.92	2.70	.92	2.70	.83
F	4.2673		5.1894		5.1501		3.0305		1.9897		4.4977	
F prob	.0009**		.0001**		.0001**		.0107**		.0792		.0005**	
คู่ที่ต่างกัน	ไม่พบ		5>3 6>3		6>3		ไม่พบ				ไม่พบ	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 30 พบว่า ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสุขภาพอนามัย และด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ส่วนการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสังคมนั้น ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

โดยรวมพบว่า ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffé แล้วพบความแตกต่างระหว่างคู่ดังนี้

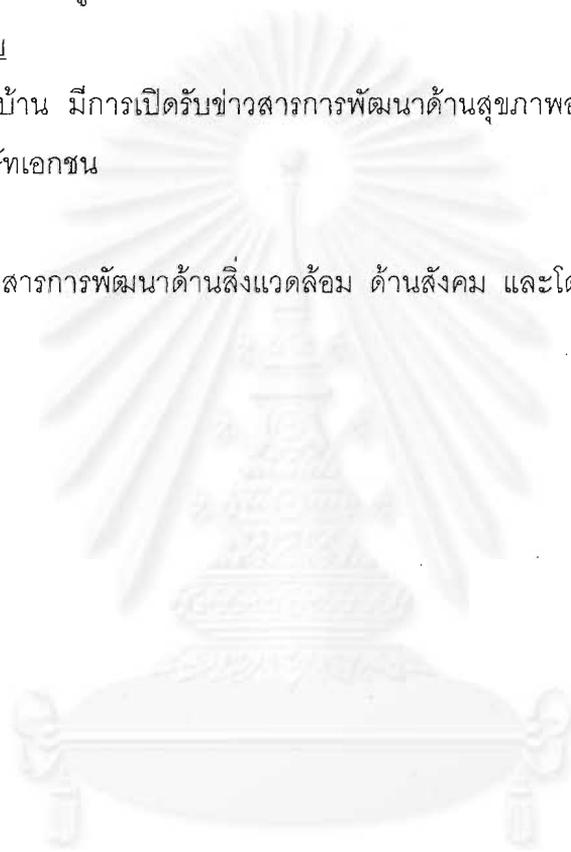
ด้านเศรษฐกิจ

ผู้ที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ และผู้ที่เป็นแม่บ้าน/พ่อบ้านมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน

ด้านสุขภาพอนามัย

ผู้ที่เป็นแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน

ส่วนการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และโดยรวมทุกด้านไม่พบความแตกต่างระหว่างคู่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างภูมิภาคเดิม กับการเปิดรับ
ข่าวสารการพัฒนาชุมชน

การเปิดรับ ข่าวสาร ภูมิภาค เดิม	ด้าน สิ่งแวดล้อม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.ภาคเหนือ	2.57	.85	2.55	.74	2.60	.76	2.65	.84	2.77	.73	2.63	.71
2.ภาคต่อ.เฉียง เหนือ	2.18	.65	2.11	.66	2.14	.66	2.25	.76	2.34	.84	2.20	.64
3.ภาคกลาง	2.43	.79	2.44	.77	2.44	.71	2.43	.78	2.58	.79	2.46	.70
4.ภาคตะวัน ออก	2.37	.76	2.36	.74	2.26	.76	2.36	.92	2.53	.99	2.38	.77
5.ภาคใต้	2.35	.76	2.35	.75	2.24	.71	2.44	.77	2.50	.74	2.38	.67
6.คนที่นี้/ กรุงเทพ	2.48	.72	2.49	.73	2.41	.71	2.52	.78	2.58	.74	2.50	.67
F	1.6482		2.6366		2.3129		1.4112		1.4353		.21463	
F prob	1462		.0232**		.0433**		.2191		.2105		.0593	
คู่ที่ต่างกัน			6>2		ไม่พบ							

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 31 พบว่า ผู้ที่มีภูมิภาคเดิมแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนา
ชุมชน ด้านเศรษฐกิจและด้านสุขภาพอนามัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึง
เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ส่วนภูมิภาคเดิมกับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้าน
สังคมนั้น ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

โดยรวมพบว่า ผู้ที่มีภูมิภาคเดิมแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนรวม
ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffé แล้วพบความแตกต่างระหว่างคู่ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมในกรุงเทพฯ มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่
มีภูมิลำเนาเดิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านสุขภาพอนามัย

ไม่พบความแตกต่างระหว่างคู่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

การเปิดรับ ข่าวสาร ระยะเวลาที่ อาศัยในชุมชน	ด้าน สิ่งแวดล้อม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1-20 ปี	2.33	.72	2.34	.74	2.30	.68	2.39	.78	2.46	.77	2.36	.67
21-40 ปี	2.48	.75	2.47	.75	2.42	.72	2.49	.79	2.66	.75	2.51	.69
41-60 ปี	2.51	.73	2.47	.70	2.44	.87	2.68	1.01	2.79	.94	2.58	.76
60 ปีขึ้นไป	2.32	.87	2.32	.65	2.26	.77	2.35	.81	2.36	.63	2.32	.71
F	1.1657		.8700		.8674		1.2707		2.2155		1.4726	
F prob	.3257		.4821		.4836		.2812		.0669		.2100	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 32 พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 33 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

การเปิดรับ ข่าวสาร รายได้ เฉลี่ย	ด้าน สิ่งแวดล้อม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.ต่ำกว่า 3,000 บาท	2.61	.78	2.59	.80	2.48	.72	2.63	.78	2.74	.90	2.61	.73
2.3,000-6,000 บาท	2.49	.81	2.44	.86	2.41	.86	2.54	.89	2.58	.89	2.49	.80
3.6,001-9,000 บาท	2.52	.76	2.58	.81	2.51	.76	2.54	.88	2.71	.74	2.57	.74
4.9,001- 12,000 บาท	2.33	.64	2.39	.67	2.40	.61	2.43	.67	2.51	.71	2.41	.58
5.12,001- 15,000 บาท	2.51	.59	2.40	.59	2.41	.57	2.58	.70	2.70	.70	2.52	.52
6.มากกว่า 15,000 บาท	2.28	.73	2.28	.61	2.25	.64	2.30	.72	2.40	.69	2.30	.60
F	2.0780		1.9689		1.4617		1.9061		2.2074		2.2141	
F prob	.0673		.0823		.2014		.0923		.0529		.0522	

จากตารางที่ 33 พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 34 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างการดำรงตำแหน่งในชุมชน กับ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

การเปิดรับ ข่าวสาร ตำแหน่ง	ด้าน สิ่งแวดล้อม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.ผู้นำชุมชน/ คณะกก.ชุมชน	2.80	.63	2.66	.65	2.65	.61	2.72	.69	2.93	.65	2.75	.55
2.ประธาน ชมรม/ คณะกก.ชมรม	2.69	.59	2.71	.76	2.56	.72	2.73	.71	2.87	.72	2.71	.60
3.ลูกบ้าน (ไม่มี ตำแหน่งใดๆ)	2.38	.75	2.38	.74	2.36	.72	2.43	.80	2.52	.79	2.41	.69
4.ตำแหน่งอื่นๆ	2.55	.70	2.60	.90	2.550	.66	2.73	.92	2.82	.85	2.65	.74
F	3.3033		1.9524		1.8138		1.9138		3.3051		2.9018	
F prob	.0209**		.1206		.1441		.1268		.0203**		.0348**	
คู่ที่ต่างกัน	1>3								ไม่พบ		ไม่พบ	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 34 พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ส่วนการดำรงตำแหน่งในชุมชน กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัยและด้านจิตใจนั้น ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

โดยรวมพบว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffé แล้วพบความแตกต่างระหว่างคู่ดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน/คณะกรรมการชุมชน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มากกว่าผู้ที่เป็นลูกบ้าน (ไม่มีตำแหน่งใดๆ)

สำหรับด้านสังคม และโดยรวมทุกด้าน ไม่พบความแตกต่างระหว่างคู่

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 35 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วม	ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพอนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวมทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
เพศชาย	2.41	.91	2.28	.93	2.33	.94	2.32	.98	2.41	.94	2.35	.89
หญิง	2.25	.96	2.18	.92	2.20	.94	2.19	.95	2.34	.95	2.21	.90
T	1.70		1.08		1.33		1.24		1.79		1.51	
P	.090		.279		.183		.216		.074		.133	

จากตารางที่ 35 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน และโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 36 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วม	ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพอนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวมทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
อายุ												
1.ต่ำกว่า 20 ปี	2.52	.91	2.39	.86	2.47	.95	2.45	.97	2.45	.98	2.45	.88
2.20-29 ปี	2.03	.90	1.96	.86	2.04	.88	2.04	.93	2.14	.91	2.04	.86
3.30-39 ปี	2.37	.89	2.28	.90	2.29	.90	2.27	.94	2.36	.93	2.31	.87
4.40-49 ปี	2.40	.96	2.31	1.01	2.31	1.03	2.30	1.00	2.31	1.00	2.33	.96
5.50-59 ปี	2.56	.99	2.39	.90	2.37	.88	2.29	.93	2.34	.84	2.39	.86
6.60 ปีขึ้นไป	2.63	1.0	2.81	.97	2.74	1.02	2.64	1.00	2.71	1.10	2.70	.96
F	4.0403		4.2279		2.9316		2.2785		1.6455		3.1393	
F prob	.0014**		.0009**		.0130**		.0462**		.1469		.0086**	
คู่ที่ต่างกัน	(1)>(2)		ไม่พบ		ไม่พบ		ไม่พบ				ไม่พบ	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 36 พบว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ส่วนด้านสังคมนั้น ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

โดยรวมพบว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffé แล้วพบความแตกต่างระหว่างคู่ คือ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมากกว่าผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี ส่วนด้านอื่นๆ และโดยรวมทุกด้าน ไม่พบความแตกต่างระหว่างคู่

ตารางที่ 37 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วม การศึกษา	ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพอนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวมทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.ไม่ได้รับการศึกษา	2.38	1.00	2.37	.95	2.34	.97	2.34	1.01	2.30	.90	2.35	.94
2.ประถมศึกษา	2.36	.91	2.25	.87	2.22	.94	2.15	.93	2.27	.90	2.25	.86
3.มัธยมศึกษาตอนต้น	2.64	.93	2.56	.89	2.58	.91	2.59	.93	2.68	.92	2.61	.86
4.ม.ปลาย/ปวช.	2.50	.90	2.40	.95	2.45	.91	2.41	.96	2.46	.90	2.44	.86
5.ปวส./อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	2.05	.87	2.00	.73	2.04	.78	2.07	.84	2.16	.89	2.07	.78
6.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	1.97	.94	1.90	.92	1.96	.96	1.97	.98	1.98	.99	1.96	.93
F	6.173		6.047		5.349		4.800		5.627		6.111	
F prob	.000**		.000**		.000**		.000**		.000**		.000**	
คู่ที่ต่างกัน	(3)>(6)		(3)>(6)		(3)>(6)		(3)>(6)		(3)>(6)		(3)>(6)	
	(4)>(6)		(4)>(6)		(4)>(6)		(4)>(6)		(4)>(6)		(4)>(6)	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37 พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffé แล้วพบความแตกต่างระหว่างคู่ดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ด้านเศรษฐกิจ

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ด้านสุขภาพอนามัย

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ด้านจิตใจ

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านจิตใจมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ด้านสังคม

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

โดยรวมทุกด้าน

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ตารางที่ 38 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรส กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วม	ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพอนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวมทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
สถานภาพสมรส												
โสด	2.26	.94	2.19	.94	2.27	.97	2.24	.99	2.29	.97	2.25	.92
สมรส	2.32	.97	2.19	.92	2.18	.92	2.20	.97	2.28	.96	2.23	.90
หม้าย(คู่สมรสเสียชีวิต)	2.44	.78	2.59	.89	2.55	.93	2.33	.84	2.41	.73	2.46	.79
หย่า/แยกกันอยู่	2.59	.92	2.57	.86	2.58	.87	2.54	.90	2.56	.84	2.57	.81
F	.867		1.912		1.628		.780		.639		1.101	
F prob	.458		.127		.182		.495		.591		.348	

จากตารางที่ 38 พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 39 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างอาชีพ กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วม	ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพอนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวมทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
อาชีพ												
1.นิสิต/นักศึกษา	2.28	.90	2.18	.90	2.27	.94	2.23	.97	2.28	.98	2.25	.89
2.ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	2.30	.94	2.19	.91	2.13	.91	2.26	1.04	2.29	1.02	2.23	.91
3.รับจ้าง/พนักงานบ.เอกชน	2.20	.92	2.12	.89	2.12	.88	2.11	.90	2.21	.90	2.15	.86
4.เกษตรกร	2.86	.39	3.34	.36	3.43	.35	3.26	.48	3.14	.56	3.21	.24
5.พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	2.31	.95	2.26	.92	2.37	.99	2.37	.93	2.35	.95	2.33	.91
6.แม่บ้าน/พอบ้าน/ทำงานอยู่กับบ้าน	2.76	1.03	2.61	1.01	2.72	1.00	2.50	1.04	2.62	.96	2.64	.96
F	2.932		3.68		5.044		2.557		2.169		3.368	
F prob	.013**		.003**		.000**		.027**		.057		.005**	
คู่ที่ต่างกัน	(6)>(2)		ไม่พบ		(6)>(2) (6)>(3)		ไม่พบ				ไม่พบ	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 39 พบว่า ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านจิตใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

โดยรวมพบว่า ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายชื่อของ Scheffé แล้วพบความแตกต่างระหว่างคู่ดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ผู้ที่มีเป็นแม่บ้าน/พ่อบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมากกว่าผู้ที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

ด้านสุขภาพอนามัย

ผู้ที่มีเป็นแม่บ้าน/พ่อบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้ที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

ผู้ที่มีเป็นแม่บ้าน/พ่อบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน

ส่วนด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และโดยรวมทุกด้าน ไม่พบความแตกต่างระหว่างคู่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 40 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างภูมิลำเนาเดิม กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วม ภูมิลำเนาเดิม	ด้านสิ่งแวดล้อม กายภาพ		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ภาคเหนือ	2.46	1.00	2.37	.89	2.32	.92	2.40	.97	2.45	.94	2.40	.90
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2.14	.94	2.01	.86	1.95	.90	2.01	.90	2.06	.86	2.03	.86
ภาคกลาง	2.33	.93	2.30	.94	2.34	.92	2.32	.95	2.37	.98	2.33	.91
ภาคตะวันออก	2.31	.96	2.30	.82	2.30	.86	2.30	1.02	2.35	.82	2.31	.83
ภาคใต้	2.12	.89	2.05	.94	2.20	.94	2.04	.99	2.04	.84	2.09	.89
คนที่นี่/กรุงเทพ	2.36	.95	2.24	.95	2.31	.97	2.27	.98	2.35	.98	2.31	.91
F	.760		1.021		1.473		1.173		1.325		1.188	
F prob	.580		.405		.198		.322		.253		.314	

จากตารางที่ 40 พบว่า ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน และโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 41 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วม ระยะเวลาที่ อาศัยในชุมชน	ด้านสิ่งแวดล้อม กายภาพ		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1-20 ปี	2.24	.93	2.14	.88	2.19	.93	2.17	.95	2.22	.94	2.19	.93
21-40 ปี	2.42	.94	2.33	.98	2.36	.94	2.34	1.01	2.49	.97	2.39	.97
41-60 ปี	2.26	1.01	2.21	1.05	2.42	1.12	2.35	1.11	2.33	1.03	2.31	1.08
60 ปีขึ้นไป	1.88	.95	1.84	.91	1.90	.98	2.08	1.19	1.92	.97	1.92	1.00
F	.911		.881		.969		.672		1.528		.993	
F prob	.458		.476		.425		.612		.194		.412	

จากตารางที่ 41 พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 42 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วม รายได้เฉลี่ย	ด้านสิ่งแวดล้อม กายภาพ		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.ต่ำกว่า 3,000 บาท	2.79	1.09	2.68	1.12	2.67	1.12	2.78	1.11	2.76	1.17	2.74	1.08
2.3,000-6,000 บาท	2.43	.83	2.38	.84	2.41	.84	2.33	.88	2.49	.84	2.41	.79
3.6,001-9,000 บาท	2.48	.89	2.38	.87	2.42	.93	2.40	.99	2.43	.91	2.42	.88
4.9,001- 12,000 บาท	2.25	.92	2.15	.88	2.05	.82	2.07	.90	2.14	.93	2.13	.82
5.12,001- 15,000 บาท	2.47	1.01	2.28	.95	2.47	.97	2.41	.99	2.48	.87	2.42	.91
6.มากกว่า 15,000 บาท	1.99	.91	1.92	.88	1.97	.92	1.96	.90	1.99	.91	1.97	.87
F	6.068		5.927		5.652		5.649		6.197		6.436	
F prob	.000**		000**		000**		000**		000**		000**	
คู่ที่ต่างกัน	(1)>(6)		(1)>(6)		(1)>(6)		(1)>(4)		(1)>(6)		(1)>(6)	
	(2)>(6)		(2)>(6)		(2)>(6)		(1)>(6)		(2)>(6)		(2)>(6)	
	(3)>(6)		(3)>(6)		(3)>(6)						(3)>(6)	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 42 พบว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffé แล้วพบความแตกต่างระหว่างคู่ดังนี้
ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท ,ผู้ที่มีรายได้ 3,001-6,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 6,001-9,000บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มากกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท

ด้านเศรษฐกิจ

ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท ,ผู้ที่มีรายได้ 3,001-6,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 6,001-9,000บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า15,000 บาท

ด้านสุขภาพอนามัย

ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 3,001-6,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า15,000 บาท

ด้านจิตใจ

ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจมากกว่าผู้ที่มีรายได้ 9,001-12,000บาท และผู้ที่มีรายได้มากกว่า15,000 บาท

ด้านสังคม

ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 3,001-6,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคมมากกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า15,000 บาท

โดยรวมทุกด้าน

ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท , ผู้ที่มีรายได้ 3,001-6,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 6,001-9,000บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 43 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างการดำรงตำแหน่งในชุมชน กับ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วม ตำแหน่ง	ด้านสิ่งแวดล้อม กายภาพ		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสุขภาพ อนามัย		ด้านจิตใจ		ด้านสังคม		โดยรวม ทุกด้าน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ผู้นำชุมชน/ คณะกก.ชุมชน	3.26	.95	3.05	.90	2.97	.91	3.00	1.02	3.35	.82	3.13	.83
2. ปธ.ชมรม/ คณะกก.ชมรม	3.04	.78	3.13	.66	3.02	.50	3.05	.70	2.92	.67	3.03	.60
3. ลูกบ้าน (ไม่มี ตำแหน่งใดๆ)	3.21	.90	2.13	.89	2.18	.93	2.16	.94	2.21	.92	2.18	.87
4. ตำแหน่งอื่นๆ	2.73	.83	2.70	.65	2.61	.98	2.57	.91	2.57	.84	2.66	.80
F	14.167		14.000		9.347		9.898		14.896		13.543	
F prob	.000**		.000**		.000**		.000**		.000**		.000**	
คู่ที่ต่างกัน	(1)>(3) (2)>(3)		(1)>(3) (2)>(3)		(1)>(3) (2)>(3)		(1)>(3) (2)>(3)		(1)>(3)		(1)>(3) (2)>(3)	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 43 พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงเป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ 2

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffé แล้วพบความแตกต่างระหว่างคู่ดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน/คณะกรรมการชุมชน และผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานชมรม/
คณะกรรมการชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมากกว่าผู้ที่เป็น
ลูกบ้าน/ไม่มีตำแหน่งใดๆ

ด้านเศรษฐกิจ

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน/คณะกรรมการชุมชน และผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานชมรม/
คณะกรรมการชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่เป็นลูกบ้าน/ไม่มี
ตำแหน่งใดๆ

ด้านสุขภาพอนามัย

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน/คณะกรรมการชุมชน และผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานชมรม/
คณะกรรมการชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้ที่เป็นลูกบ้าน/ไม่
มีตำแหน่งใดๆ

ด้านจิตใจ

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน/คณะกรรมการชุมชน และผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานชมรม/
คณะกรรมการชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านจิตใจมากกว่าผู้ที่เป็นลูกบ้าน/ไม่มี
ตำแหน่งใดๆ

ด้านสังคม

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน/คณะกรรมการชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้าน
สังคมมากกว่า ผู้ที่เป็นลูกบ้าน/ไม่มีตำแหน่งใดๆ

โดยรวมทุกด้าน

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน/คณะกรรมการชุมชน และผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานชมรม/
คณะกรรมการชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า ผู้ที่เป็นลูกบ้าน/ไม่มีตำแหน่งใดๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 3 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ตารางที่ 44 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

การมีส่วนร่วม การเปิดรับ ข่าวสาร	ด้าน สิ่งแวดล้อม	ด้าน เศรษฐกิจ	ด้านสุขภาพ อนามัย	ด้านจิตใจ	ด้านสังคม	โดยรวม ทุกด้าน
ด้านสิ่งแวดล้อม	.5305**	.5498**	.5605**	.5561**	.5277**	.5725**
ด้านเศรษฐกิจ	.4875**	.4778**	.5047**	.5188**	.5044**	.5217**
ด้านสุขภาพ อนามัย	.4712**	.4779**	.5016**	.5205**	.4765**	.5145**
ด้านจิตใจ	.4651**	.4721**	.4826**	.5023**	.4769**	.5043**
ด้านสังคม	.4402**	.4629**	.4695**	.4697**	.4768**	.4874**
โดยรวม	.5274**	.5548**	.5548**	.5639**	.5418**	.5728**

** P = .0000

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกณฑ์การแบ่งระดับค่าสหสัมพันธ์

ต่ำกว่า .21 ระดับต่ำมาก

.21 - .40 ระดับต่ำ

.41 - .60 ระดับปานกลาง

.61 - .80 ระดับสูง

.81 - 1.00 ระดับสูงมาก

จากตารางที่ 44 สรุปว่า การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 โดยความสัมพันธ์ที่พบเป็นความสัมพันธ์ทางบวก ค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง กล่าวคือ ผู้ที่มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมาก จะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากตามไปด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 4 ศักยภาพของชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ตารางที่ 45 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างศักยภาพของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

การมีส่วนร่วม	ด้าน สิ่งแวดล้อม	ด้าน เศรษฐกิจ	ด้านสุขภาพ อนามัย	ด้านจิตใจ	ด้านสังคม	โดยรวม ทุกด้าน
ตัวแปรตาม						
ศักยภาพของ ชุมชน	.3474**	.3249**	.2960**	.3188**	.3382**	.3415**

** P = .0000

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 45 สรุปว่า ศักยภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 โดยความสัมพันธ์ที่พบเป็นความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือ ชุมชนที่มีศักยภาพสูง (คนในชุมชนมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน, สามารถระบุปัญหาของชุมชน, สามารถระบุรายละเอียด และแนวทางในการ แก้ไขปัญหาของชุมชนได้มาก) จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากตามไปด้วย ในทางกลับกัน หากชุมชนมีศักยภาพต่ำ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนก็จะน้อยด้วย แต่เนื่องจากค่าสหสัมพันธ์ ที่พบอยู่ในระดับต่ำ ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

สมมติฐานข้อที่ 5 ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ตารางที่ 46 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างศักยภาพของนักพัฒนาตามทัศนะของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

การมีส่วนร่วม	ด้าน สิ่งแวดล้อม	ด้าน เศรษฐกิจ	ด้านสุขภาพ อนามัย	ด้านจิตใจ	ด้านสังคม	โดยรวม ทุกด้าน
ตัวแปรตาม						
ศักยภาพของ นักพัฒนา ชุมชน	.4704**	.3993**	.3982**	.4113**	.4149**	.4401**

** P = .0000

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 46 สรุปว่า ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 โดยความสัมพันธ์ที่พบเป็นความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือ หากนักพัฒนามีศักยภาพสูง จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากตามไปด้วย

ทั้งนี้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ ด้านสังคม และโดยรวมทุกด้าน จัดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านเศรษฐกิจ และด้านสุขภาพอนามัย จัดอยู่ในระดับต่ำ

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานครโดยจำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิภาคเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ และการดำรงตำแหน่งในชุมชน
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ตามทัศนคติของประชาชน
4. เพื่อศึกษาช่องทางการสื่อสารงานพัฒนาชุมชนที่เข้าถึงประชาชน
5. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิภาคเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ และการดำรงตำแหน่งในชุมชน
6. เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

สมมติฐานข้อที่ 4 ศักยภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

สมมติฐานข้อที่ 5 ศักยภาพของนักพัฒนาในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ตามทัศนคติของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ประชาชนเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อใช้อธิบายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ศักยภาพของชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนของประชาชน ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้นใช้การหาค่าความแตกต่างแบบ t - test และ One-way Anova และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson 's Product Moment Correlation Coefficient)โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20 - 29 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า เป็นโสด และมีอาชีพรับจ้าง / พนักงานบริษัทเอกชน เป็นคนกรุงเทพฯ มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท และเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 1-20 ปี โดยมีได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ในชุมชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน

กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านจิตใจในระดับต่ำ ส่วนด้านสังคมนั้น พบว่าประชาชนเปิดรับข่าวสารในระดับปานกลาง

หากแบ่งประเภทของสื่อเป็นสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ พบว่าในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้านจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ มีปริมาณเปิดรับอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับ

ต่อมาคือวิทยุ ซึ่งมีปริมาณการเปิดรับใกล้เคียงกับหนังสือพิมพ์ ส่วนนิตยสาร / วารสารเป็นสื่อที่นิยมเปิดรับน้อยที่สุด มีปริมาณเปิดรับในระดับต่ำ สำหรับสื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน และโดยรวมทุกด้านมากที่สุด คือจากบุคคลในครอบครัว รองลงมาคือ ญาติ / เพื่อน / เพื่อนบ้าน โดยมีปริมาณในการเปิดรับจากสื่อบุคคลทั้งสองประเภทนี้ในระดับปานกลาง ส่วนสื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่องค์กร เอกชน ส่วนด้านสุขภาพอนามัย และด้านจิตใจนั้น พบว่า นักการเมือง (สก / สข / สส) เป็นสื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารน้อยที่สุด

สำหรับการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจในการพัฒนาชุมชนนั้น ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านสังคม จากป้ายประกาศมากที่สุด ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านสุขภาพอนามัยนั้น พบว่า เสียงตามสายในชุมชนเป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีปริมาณการเปิดรับสูงสุด สำหรับสื่อเฉพาะกิจประเภท เอกสารสิ่งตีพิมพ์ / ใบปลิวเป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารในการพัฒนาชุมชนทั้งในแต่ละด้าน และโดยรวมทุกด้าน น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลศักยภาพของชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ชุมชนในกรุงเทพมหานครมีศักยภาพโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องงานพัฒนาชุมชนระดับสูง จำนวนร้อยละ 90.3 สำหรับกลุ่มที่มีความรู้ในระดับต่ำมีเพียงร้อยละ 1.5 เท่านั้น

2. ความสามารถในการระบุปัญหา ระบุรายละเอียดของปัญหา และระบุแนวทางแก้ไข ปัญหาของชุมชนนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุได้มากที่สุดคือ ปัญหาด้านยาเสพติด รองลงมาคือปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม / ความสะอาดของชุมชน อันดับที่ 3 คือปัญหาด้านเศรษฐกิจ / การประกอบอาชีพ สำหรับปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุ รายละเอียดและระบุแนวทางในการแก้ปัญหาได้น้อยที่สุด คือปัญหาด้านสุขภาพอนามัย

3. ความสามารถในการติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาของชุมชนในด้านต่างๆพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพด้านนี้ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมี

การติดต่อประสานงานกับบุคคลในครอบครัวมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือญาติ / เพื่อน / เพื่อนบ้าน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนในระดับปานกลาง รองลงมามีความเห็นว่านักพัฒนามีศักยภาพน้อย

ในบรรดาศักยภาพของนักพัฒนาที่อยู่ในระดับปานกลางนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนามีศักยภาพมากที่สุดคือด้านการทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน รองลงมา คือความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ และด้านความสามารถในการดำเนินงานตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของชุมชนอยู่ในลำดับที่ 3 ส่วนการเข้ามาดูแล / ปฏิบัติงานในชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่านักพัฒนามีศักยภาพในด้านนี้ในลำดับสุดท้าย

ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ในระดับต่ำ โดยกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสังคม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านเศรษฐกิจตามลำดับ

สำหรับรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้น มองในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสารมากที่สุด รองลงมาคือ การช่วยเหลือด้านแรงงาน และ การชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม การร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์ การร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา และการร่วมเป็นผู้ประสานงาน ตามลำดับ ส่วนรูปแบบที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การเข้าร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ / ควบคุมดำเนินงาน

2. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ด้านจิตใจและด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ส่วนด้านสังคมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ด้านเศรษฐกิจและด้านสุขภาพอนามัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ส่วนการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคมไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.7 กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนในระยะเวลาแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจและด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.8 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสาร การพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจและด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.9 กลุ่มตัวอย่างที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ส่วนด้านเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย และด้านจิตใจ ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1

โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนา โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ส่วนด้านสังคมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

โดยรวมพบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจและด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.5 ผู้ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ส่วนด้านสังคมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

โดยรวมพบว่า ผู้ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.6 ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.7 ผู้ที่อาศัยในชุมชนในระยะเวลาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจและด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน. ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.8 ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจและด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.9 ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจและด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 3 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 4 ศักยภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ศักยภาพของชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 5 ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ส่วนที่ 1 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และ สื่อเฉพาะกิจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมากที่สุด คือ โทรทัศน์ โดยมีปริมาณการเปิดรับอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ พรรณีภา จิตต์ชอภธรรม (2537) ศึกษาความทันสมัยของประชาชนในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งก็เนื่องมาจากคุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์ที่เด่นกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ในการนำเสนอข่าวสารเหตุการณ์สำคัญต่างๆ สู่อารมณ์ความรู้สึกความได้ทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน ทำให้สามารถทำความเข้าใจได้รวดเร็ว และสร้างความรู้สึกใกล้ชิดเหตุการณ์ได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ (พรทิพย์ วรกิจโกศาทร : 2529) ดังนั้น ด้วยสาเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้สื่อโทรทัศน์เป็นที่นิยมมากกว่าสื่ออื่นๆ และจากการสัมภาษณ์ด้วยตัวผู้วิจัยเองก็พบว่าแทบทุกหลังคาเรือนในชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร จะมี โทรทัศน์อยู่ในครอบครองด้วยกันทั้งสิ้น

สถาบันวิทยบริการ

สำหรับสื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับเป็นลำดับที่ 2 คือ หนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เนื่องมาจากว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับค่อนข้างสูงคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช. และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จึงไม่มีข้อจำกัดทางด้านการอ่าน และเนื่องจากคุณสมบัติของหนังสือพิมพ์ ที่เสนอข่าวที่ทันต่อเหตุการณ์ และผู้อ่านสามารถอ่านเวลาใดก็ได้ จึงทำให้เป็นสื่อที่ได้รับความนิยม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย เวชภูมิ (2540) ศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่เอื้อต่อการพัฒนาของประชาชนในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร พบว่าสื่อมวลชนที่ประชาชนในชุมชนแออัดเปิดรับเป็นอันดับที่สองรองจากสื่อโทรทัศน์ คือ หนังสือพิมพ์

สื่อมวลชนที่เปิดรับรองลงมาจากสื่อหนังสือพิมพ์ คือ วิทยุ โดยมีปริมาณการเปิดรับน้อยกว่าสื่อหนังสือพิมพ์เพียงเล็กน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วริศรา วราลักษณ์(2538) ที่พบว่าสื่อมวลชน ที่นักเรียนส่วนใหญ่เปิดรับมากเป็นอันดับสามคือ วิทยุกระจายเสียง เช่นเดียวกันกับผลการศึกษาของ สุกัญญา ตีรวณิช ที่พบเช่นเดียวกันว่า นักเรียนส่วนใหญ่รับฟังวิทยุมากเป็นอันดับที่ 3 และช่อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อวิทยุเป็นอันดับที่สาม รองจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์

สื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับเป็นอันดับท้ายสุด คือ นิตยสาร/วารสาร มีปริมาณการเปิดรับอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริยานุช ปัญจวงศ์ (2540) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อ.เมือง จ. นราธิวาส พบว่านิตยสารเป็นสื่อที่มีปริมาณการเปิดรับน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ จุฬารัตน์ เอื้อละพันธ์ (2534) เรื่อง พฤติกรรมการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเป้าหมายของกรุงเทพมหานคร: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเขตดุสิต เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางกอกน้อย และเขตหนองจอก ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนจากนิตยสาร/วารสารน้อยที่สุด และตรงกับจิราพร ชุนศรี (2541) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการติดต่อกับสังคมภายนอก และทักษะคิด กับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า พื้นที่ดอยแม่สอง อ.แม่จัน -อ.แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย พบว่า นิตยสารเป็นสื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในการซื้อหาสื่อประเภทนี้ที่มีราคาสูง จึงทำให้ไม่เป็นที่นิยมเท่าใดนัก

ในส่วนของการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนจากสื่อบุคคลนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจและด้านสังคม จากบุคคลภายในครอบครัวมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย เวชภูมิ(2540)ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากบุคคลภายในครอบครัวมากที่สุด

สื่อบุคคลที่มีการเปิดรับเป็นอันดับที่สองรองจาก บุคคลในครอบครัว คือ ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน อย่างไรก็ตาม ปริมาณการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาจากสื่อประเภทนี้อยู่ในระดับปานกลาง และมีปริมาณน้อยกว่าสื่อมวลชน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าสื่อบุคคลประเภท บุคคลในครอบครัว และญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน จะมีการเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มตัวอย่างในระดับปานกลางเท่านั้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อบุคคลประเภทอื่นๆ แล้ว นับว่ามีปริมาณสูงกว่ามาก (จากตารางที่ 15) ทั้งนี้ก็เป็นไปตามทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม กล่าวคือ กลุ่มปฏิสัมพันธ์จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีสภาพแวดล้อม ความต้องการและมีปัญหาที่คล้ายคลึงกัน มีการรับรู้ข่าวสารระหว่างกันและกันสูงกว่ากลุ่มหุติยภูมิที่ใกล้ชิดน้อยกว่า

คณะกรรมการชุมชน/คณะกรรมการชมรม เป็นสื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารการพัฒนาชุมชนเป็นอันดับที่ 3 มีปริมาณการเปิดรับในระดับต่ำ แต่สื่อบุคคลประเภทนี้ก็เป็นกลุ่มหุติยภูมิที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมากกว่าจากเจ้าหน้าที่พัฒนา เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน และเจ้าหน้าที่พัฒนา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร ที่มุ่งเน้นให้คนใน ชุมชนมีการรวมกลุ่มช่วยตัวเอง โดยมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นในชุมชนในรูปแบบของ "คณะกรรมการชุมชน" โดยมีประธานชุมชน เป็นผู้นำชุมชน และมีคณะกรรมการชุมชนอีกหลายตำแหน่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้เหล่านี้เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากคนในชุมชนเอง ให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางระหว่างคนใน ชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับปัญญา สวัสดิ์เสรี (2539) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตจอมทองมีต่อบทบาทผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน พบว่าผู้นำมีการถ่ายทอดข่าวสารการพัฒนาชุมชนจากการประชุมประจำเดือนที่สำนักงานเขต ไปสู่ประชาชน และสอดคล้องกับอรรถ เวชภูมิ (2540) ที่ว่า การทำงานของนักพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร จะเน้นให้ความสำคัญกับบทบาทของกรรมการชุมชน การสื่อสารระหว่างนักพัฒนาชุมชน กับคนชุมชน จึงมีกรรมการชุมชนเป็นสื่อกลาง

อย่างไรก็ตาม ปริมาณการรับข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มเหล่านี้ยังอยู่ในระดับต่ำ สันนิษฐานว่า คณะกรรมการชุมชน/คณะกรรมการชมรม ไม่ค่อยได้จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือบ่อยนักหรือคนในชุมชนเองอาจไม่มีเวลาหรือไม่สนใจที่จะเข้าร่วมประชุมหรือติดต่อสื่อสารกัน เพราะเป็นชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครที่ต่างตนต่างมุ่งทำหากินจึงไม่ค่อยมีเวลาว่างให้กับงานสังคมมากนัก

สำหรับสื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับน้อยที่สุด คือ นักการเมือง (ส.ก./ส.ช./ส.ส.) และเจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน โดยมีปริมาณการเปิดรับในระดับต่ำใกล้เคียงกัน จากการสัมภาษณ์พบว่าคนในชุมชนจะมีโอกาสพบปะในช่วงที่มีการเลือกตั้งเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนในช่วงเวลาปกติประชาชนจะมีโอกาสน้อยมากหรือไม่มีเลยในการติดต่อพบปะสื่อบุคคลเหล่านี้ ส่วนเจ้าหน้าที่

จากองค์กรเอกชนนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนพบว่า บางชุมชนไม่เคยได้รับการติดต่อจากองค์กรประเภทนี้เลยแม้แต่ครั้งเดียว ซึ่งสอดคล้องกับปัญหา สวัสดิ์เสรี (2539) ที่พบว่าประชาชนมีพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารกับนักการเมืองและเจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชนน้อยมาก หรือไม่เลย

ในส่วนของการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนจากสื่อเฉพาะกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับ ข่าวสารจากป้ายประกาศ มากที่สุด สันนิษฐานว่า สาเหตุมาจากการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ รับจ้าง หรือเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้านทุกวัน โอกาสที่จะรับข่าวสารการพัฒนาจากสื่อเฉพาะกิจประเภท เสียงตามสายในชุมชน หรือเอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว จึงมีน้อยกว่าซึ่งตรงกับ งานวิจัยของ อุษา โหระเรือง (2541) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากป้ายประกาศมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ปริมาณการเปิดรับจากสื่อประเภทนี้อยู่ในระดับต่ำมีค่าเฉลี่ย 2.21 เท่านั้น (จากตารางที่ 15) ทั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุที่คนในชุมชนอ่านข่าวสารการพัฒนาชุมชนน้อย ก็เพราะ จุดที่ติดตั้งป้ายประกาศมักมีได้จุดที่คนส่วนใหญ่สัญจรผ่าน เช่น อาจไปติดตั้งในที่ทำการหมู่บ้าน บ้านประธานชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้รูปแบบเนื้อหาก็ไม่ค่อยน่าสนใจ ไม่จูงใจให้คนเข้ามาอ่าน ทำให้คนในชุมชนรับข่าวสารจากสื่อประเภทนี้น้อยนั่นเอง

เสียงตามสายในชุมชน เป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีปริมาณการเปิดรับในระดับต่ำใกล้เคียงกับป้ายประกาศ มีค่าเฉลี่ย 2.19 ทั้งนี้เนื่องมาจากภาระหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านจึงมีการเปิดรับสื่อประเภทนี้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงพร คำบุญวัฒน์ (2536) ที่พบว่าคนที่ชาวบ้านจะฟังข้อมูลข่าวสารจากหอกระจายข่าวมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของชาวบ้านนั่นเอง แต่หากจะสังเกตในส่วนของการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและด้านสุขภาพอนามัย จากตารางที่ 10 และ 12 ตามลำดับ จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารตามเสียงตามสายของชุมชน มากกว่าจากป้ายประกาศ อาจเนื่องมาจากเรื่องของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อันได้แก่ ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเรือนและชุมชน เป็นเรื่องที่คนในชุมชนควรตระหนักร่วมกัน เพราะเป็นหน้าเป็นตาของชุมชน ส่วนเรื่องสุขภาพอนามัยก็มีความสำคัญมากเช่นกัน จึงมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทั้ง 2 ด้านนี้ค่อนข้างบ่อย ในลักษณะของการถ่ายทอดผ่านทางเสียงตาม

สายเพื่อให้คนในชุมชนได้ยินทั่วถึงกัน เพราะจากคุณสมบัติเด่นกว่าสื่อเฉพาะกิจประเภทอื่นๆ ที่ว่าเป็นสื่อที่เข้าถึงในชุมชนได้เป็นจำนวนมาก รวดเร็ว ทั่วถึง และประหยัดเวลา นั้นเอง

ส่วนสื่อเฉพาะกิจที่มีปริมาณการเปิดรับต่ำสุด คือ เอกสารสิ่งตีพิมพ์ / ใบปลิวโดยมีค่าเฉลี่ยการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้านเพียง 2.03 ปริมาณการเปิดรับอยู่ในระดับต่ำ เช่นเดียวกับ สื่อเฉพาะกิจทั้งสองประเภทแรก ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ อรทัย เวชภูมิ (2540) ที่พบว่าสื่อเฉพาะกิจประเภทเอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับน้อยที่สุด ทั้งนี้สาเหตุสำคัญอาจเป็นเพราะงบประมาณในการจัดทำสื่อประเภทนี้สูง ต้องผลิตในปริมาณมากเพื่อให้คนในชุมชนได้รับอย่าง ทั่วถึง จึงเป็นสื่อที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมเท่าใดนัก และจากการสัมภาษณ์พบว่า คนในชุมชนได้รับแจกเอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว ในปริมาณที่น้อยมาก ดังนั้นโอกาสที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนาจากสื่อประเภทนี้จึงแทบจะไม่มีเลย และสำหรับกลุ่มที่ได้รับแจกมีความเห็นว่ารูปร่างแบบและการนำเสนอของสื่อประเภทนี้ ก็ไม่น่าสนใจ ไม่ดึงดูดใจให้ผู้อ่านเปิดอ่านเท่าที่ควร

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ในระดับต่ำ (ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 25) โดยรูปแบบของการมีส่วนร่วมจะเป็นไปในลักษณะของการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร และรูปแบบที่เข้าร่วมน้อยที่สุด คือ การร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักพัฒนาชุมชนเขต 3 (2524) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชน โดยการมาร่วมประชุมเป็นส่วนใหญ่ และรัญจวน ทองรุต (2528) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาความจำเป็นพื้นฐานที่บ้านลุงเขว้า อำเภอสารภี จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานมากที่สุด ในลักษณะของการเข้าร่วมประชุม สมทบเงิน และแรงงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของนภา ชมไพบุลย์ (2534) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของกลุ่มเกษตรกร : ศึกษากรณีกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์แปลงยาว พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์มากกว่าขั้นตัดสินใจ มีสมาชิกส่วนน้อยที่มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและดำเนินงาน

หากพิจารณาถึงปริมาณการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสังคม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับสุดท้าย ค่าเฉลี่ย 2.32, 2.31, 2.27, 2.25 และ 2.23 ตามลำดับ จัดเป็นการมีส่วนร่วมในระดับต่ำใกล้เคียงกันทุกด้าน

ซึ่งจากการสัมภาษณ์คนในชุมชน พบว่า สาเหตุที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนน้อย ก็เพราะไม่มีเวลา อันเนื่องมาจากการที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านทุกวัน มักจะหยุดงานในวันอาทิตย์เพียงวันเดียว จึงต้องการใช้เวลานั้นพักผ่อนอยู่กับบ้าน อยู่กับครอบครัวหรือออกไปเที่ยวนอกบ้าน แต่กิจกรรมการพัฒนาชุมชนมักจัดในวันเสาร์ อาทิตย์เสียเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเท่าที่ควร ทั้งนี้ นิรันดร์ จงวุฒิวัดน์ (อ้างถึงในทวีทองหงษ์วิวัฒน์, 2527) ได้กล่าวถึงความล้มเหลวของการมีส่วนร่วมว่า ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขข้อหนึ่งในหลายข้อคือประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมในสถานการณ์ฉุกเฉิน และตรงกับงานวิจัยของ ชินชัย ชี้เจริญ (2528) ที่พบว่า สาเหตุใหญ่ที่ทำให้บุคคลในชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ คือ การไม่มีเวลา การไม่อยู่ในชุมชนขณะจัดกิจกรรม

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนามากขึ้น ควรจะมีการสอบถามความคิดเห็นของคนในชุมชนด้วยว่า มีความพร้อมและเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในวันและเวลาใด โดยอาจจัดกิจกรรมในช่วงที่เห็นว่าคนในชุมชนมีความพร้อมและสามารถมาเข้าร่วมได้มากที่สุด อีกทั้งต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ และต้องมีการดำเนินการก่อนวันจัดกิจกรรมล่วงหน้าเป็นระยะเวลาพอสมควร เพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบทั่วถึงกันและเกิดแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั่นเอง ดังที่ William Reeder (1963) กล่าวว่า บุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุน กระตุ้น ยั่วยุ และจูงใจให้เกิดขึ้น

ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ขึ้นกับทั้งตัวประชาชนเอง และรัฐบาลร่วมมือกัน ในส่วนของประชาชนก็ต้องรู้จักช่วยตนเอง และเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาชุมชน อีกทั้งยังต้องมีความเต็มใจและเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วม มีความพร้อมและความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และสำหรับภาครัฐ ก็ต้องยอมรับและสนับสนุนการกระจายอำนาจ มีการเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจของประชาชน ทั้งในเรื่องการ

วางแผน การดำเนินการไปจนถึงการประเมินผล นอกจากนี้ยังต้องมีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน อันจะนำมาซึ่งความสำคัญในการพัฒนาชุมชนในที่สุด

ส่วนที่ 3 การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

จากการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยที่ได้นั้นเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน ซึ่งตัวแปรที่สามารถอธิบายการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และตำแหน่งในชุมชน ส่วน ตัวแปรที่ไม่สามารถอธิบายการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และรายได้ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพลิน ศศิธนาแก้ว (2537) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะทางประชากรคือ เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสารเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ

ทั้งนี้สาเหตุมาจากในปัจจุบัน ทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างมีโอกาสและสิทธิเท่าเทียมกันในการเปิดรับข่าวสาร อีกทั้งเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในสื่อทุกประเภทก็มีให้เลือกมากมายตามความสนใจเฉพาะบุคคล หมายรวมถึงข่าวสารเรื่องการพัฒนาในด้านต่างๆด้วย

1.2 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับศิริพร เขิดวงศ์สุข (2539) ศึกษาพฤติกรรมการรับข่าวสารเรื่องยาม้าของครูโรงเรียน พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเรื่องยาม้าของครู และช่อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนสีขาว ซึ่งสามารถอธิบายได้เช่นเดียวกับข้อที่ 1.1 ว่า ประชาชนทุกเพศทุกวัย มีโอกาสเปิดรับและเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ได้เท่าเทียมกัน

1.3 ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพลิน ศศิธนากรแก้ว (2536) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร สิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชนต่างกัน และสอดคล้องกับจิตรา พรหมชุติมา (2540) ศึกษาพฤติกรรม การเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าตัวแปรด้านการศึกษามีผลต่อพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารของประชาชนแออัดแตกต่างกัน

ดังที่เดวิด เบอริล (David Berlo, 1960) ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยของการสื่อสารของผู้ถอดรหัส หรือผู้รับสารในแบบจำลองการสื่อสารที่เสนอไว้ในส่วนของระดับความรู้หรือระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งรอบข้างแตกต่างกัน และตรงกับแนวคิดของเบอร์กูน (Burgoon, 1974) และ รีฟเวอร์ ปีเตอร์สัน และเจนเซน (River, Peterson and Jensen, 1971 อ้างถึงในประมว สตะเวทิน, 2538) ที่ได้กล่าวว่าคนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในสาขาวิชาชีพที่ต่างกัน ย่อมมีความรู้สึกรู้คิด อุดมการณ์ จึงทำให้ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่ามีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนา มากกว่าผู้มีการศึกษาในระดับสูง ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากลักษณะของชุมชนที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษานั้น พบว่า คนที่มีการศึกษาในระดับต่ำมักจะมีการรวมกลุ่ม พบปะ พูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่พบในแต่ละวันกันอยู่เป็นประจำ ในช่วงเย็นหรือค่ำ หลังจากเสร็จสิ้นการทำงาน อีกทั้งลักษณะงานที่ทำงานมีเวลาว่างมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า จึงมีการเปิดรับข่าวสารพัฒนา มากกว่า

1.4 ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสุธาสิณี ไกรฤกษ์ (2542) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

แต่หากพิจารณาในส่วนของ การเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ด้านจิตใจ และด้านสังคม จากตารางที่ 29 จะพบว่า ผู้ที่เป็นโสดมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาในสองด้านนี้มากกว่าผู้ที่สมรสแล้ว สาเหตุอาจเนื่องมาจากผู้ที่เป็นโสด เป็นผู้ที่ไม่มีการะในการดูแลสามี และลูก จึงทำให้มีเวลา

ว่างมากกว่า มีโอกาสเปิดรับข่าวสารต่างๆ มากกว่า โดยเฉพาะข่าวสารการพัฒนาด้านจิตใจ อันประกอบไปด้วย การอบรมส่งเสริม และรณรงค์ให้ประชาชนลดละเลิกอบายมุขและสิ่งเสพติด และ การอบรมส่งเสริม ให้ประชาชนดำเนินตามหลักทางศาสนา และประเพณีอันดีงาม และด้าน สังคม อันประกอบไปด้วยการเผยแพร่และส่งเสริมความรู้ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชน การส่งเสริมความรู้ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชน เป็นต้น

1.5 ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งตรงกับแนวคิดของเจอร์เซียล (Jersial, 1947) ที่ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลที่ประกอบอาชีพ แตกต่างกัน มักจะมีความเชื่อและแนวคิดแตกต่างกัน และพรคักดี ผ่องแผ้ว (2526) ศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของประชาชน ตามโครงการขยายฐานของประชาธิปไตยสู่ประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมันทนา มาศมาลัย (2534) ศึกษาเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี : ศึกษาเฉพาะอำเภอพรหมคีรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ลักษณะประชากรด้านอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการเมือง

จากผลการวิจัย พบว่าผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรม และผู้ที่เป็นแม่บ้าน/พ่อบ้าน/ทำงานอยู่กับบ้านมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่รับจ้าง/พนักงานบริษัท (จากตารางที่ 30) อาจเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญคือกลุ่มที่เป็นเกษตรกร และกลุ่มที่เป็นแม่บ้าน/พ่อบ้าน/ทำงานอยู่กับบ้าน อาจมีความผูกพันกับชุมชนมากกว่า เพราะใช้ชีวิตในชุมชนมากกว่า และลักษณะงานที่ทำยังคงต้องพึ่งพาทรัพยากรของชุมชน ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่มีรับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชนที่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอก ชุมชน จำต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ต้องเอาใจใส่ และทุ่มเทกับงานที่ได้รับมอบหมาย มักมีเวลาในการเปิดรับข่าวสารน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประมะ สตะเวทิน (2539) ที่กล่าวว่า "คนที่มีอาชีพต่างกัน ย่อมมองโลก มีแนวคิดอุดมการณ์ ค่านิยมต่อสิ่งต่างๆ แตกต่างกันออกไป"

1.6 ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กุสุมา ภูใหญ่ (2540) ศึกษาการรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการยอมรับของชาวมุสลิมในเขตหนองจอก ต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของอิหม่าม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นพื้นเพเดิมในชุมชนต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารจากอิหม่ามไม่แตกต่างกัน

แต่หากพิจารณาในส่วนของการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (จากตารางที่ 31) จะพบว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมในกรุงเทพมหานคร มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

มากกว่าผู้ที่มีภูมิสำเนาเดิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น สาเหตุอาจเนื่องมาจากผู้ที่เป็นคนกรุงเทพฯ ย่อมต้องการทราบสถานการณ์บ้านเมือง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เพราะในปัจจุบันเห็นได้ชัดว่าทุกคนต้องดิ้นรนมุ่งหารายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ซึ่งหากมีการเปิดรับข่าวสารด้านนี้ซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ การผลิตและการตลาด ความรู้ด้านการประหยัดและการออมทรัพย์ และความรู้ด้านการดำรงชีพให้พอกินพอใช้ จะได้นำความข่าวสารความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการดำเนินชีวิต และสามารถอยู่รอดในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจได้

1.7 ผู้ที่อาศัยในชุมชนในระยะเวลาที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 สันนิษฐานว่าสาเหตุที่ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน เป็นตัวแปรที่ไม่สามารถอธิบายการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนได้ ก็เนื่องมาจากสภาพทั่วไปของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้เข้ามาอยู่ใหม่ หรือเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลายาวนาน จะมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีการรวมกลุ่ม พุดคุยและถ่ายทอดประสบการณ์กันอยู่เป็นประจำโดยไม่แบ่งแยกว่า ตนเป็นคนพื้นเพ เดิมในชุมชนหรือไม่ อีกทั้งการที่ได้มาอยู่ในสถานที่เดียวกันก็จะเป็นเป้าหมายให้คนในชุมชนมีความคิด ความเชื่อ ตลอดจนทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับเดอเฟลอร์ (Defleur, 1966) ได้กล่าวถึงทฤษฎีกลุ่มสังคมว่า ประชาชนที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายกัน จะแสดงพฤติกรรมการสื่อสารมวลชนคล้ายกัน เช่น การเปิดรับสื่อมวลชน ความชอบต่อสื่อประเภทต่างๆ

1.8 ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงชัย เหลืองภัทรเชวง (2540) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และการมีส่วนร่วมในระบบจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานในโรงงานกลุ่มบริษัทมินิแบ (ประเทศไทย) พบว่า พนักงานที่มีรายได้ต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ต่างกัน ทั้งจากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคลทุกประเภท

1.9 ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน หรือ คณะกรรมการชมรม มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่มีได้ดำรงตำแหน่งใดๆ หรือเป็นลูกบ้าน (จากตารางที่ 32) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์กูน (Burgoon, 1994) ที่กล่าวว่า "สถานภาพทางสังคมของผู้รับสาร มีอิทธิพลสำคัญต่อปฏิภพการรับรู้ข่าวสารที่มีต่อผู้ส่งสารและสาร สถานภาพทางสังคม ทำให้คนมีวัฒนธรรม ประสบการณ์ ความพึงพอใจ ค่านิยม และเป้าหมายต่างกัน" และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรณิกา จิตต์ชอบธรรม (2537) ที่พบว่า

ตำแหน่งในสังคมมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร อันเนื่องมาจากว่าผู้ที่มิตำแหน่งทางสังคม มักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจ ดีพอที่จะซื้อหนังสือต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ได้ และ กุสุมา ภูใหญ่ (2537) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี สถานภาพทางสังคมในชุมชน ต่างกัน มีการพบปะกับอิหม่าม และได้รับเนื้อหาของข่าวสารจากอิหม่ามแตกต่างกัน

ทั้งนี้สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้ที่มีตำแหน่งผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน หรือคณะกรรมการชมรม มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมากกว่า ก็เนื่องมาจากบุคคล เหล่านี้ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดข่าวสารของทางราชการ โดยเฉพาะข่าวสารเรื่องการพัฒนา ชุมชนไปยังลูกบ้านในชุมชนด้วย จึงเป็นธรรมดาที่ต้องมีหูตากว้างไกล และเปิดรับข่าวสารต่างๆ มากกว่านั่นเอง

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด จะเห็นได้ว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน จึงตรงกับ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกรับสาร (Selective Process) ของแคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ที่ว่า คนเราจะมีการเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) แตกต่างกันไป ข่าวสารที่น่าสนใจ มี ประโยชน์ และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร รวมทั้งสอดคล้องกับทัศนคติ ความเชื่อ ตั้งเดิม และประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว จะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร และ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องพฤติกรรม การสื่อสารของ มอร์ตัน ไรท์ และวาบเลส (Murton Wright and Wables) ที่กล่าวว่า "ผู้รับสารจะเลือกรับข่าวสารจากสื่อใดนั้น ย่อมเป็นไปตามบทบาท และ สถานภาพทางสังคมของผู้รับสาร" และยังสอดคล้องกับทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์ที่ว่า "คนที่มี ลักษณะทางประชากรต่างกัน จะมีพฤติกรรมต่างกันไปด้วย"

ส่วนตัวแปรด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และ รายได้ ซึ่งไม่สามารถอธิบายการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนได้ อาจเนื่องมาจาก สาเหตุสำคัญ 2 ประการ อธิบายได้ดังนี้

ประการแรกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในชุมชน และวิถีชีวิตของชาวชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลให้คนในชุมชนมีความรู้สึกนึกคิด และกำหนดความต้องการของ ชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังต้องการเห็นชุมชนที่ตนอาศัยอยู่มีความเจริญมากขึ้นเช่นเดียว กัน จึงทำให้มีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เดอเพลอร์

(Defleur, 1966) เกี่ยวกับทฤษฎีกลุ่มสังคม (Categories Theory) ที่ว่า "บุคคลที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายกันจะแสดงพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายกัน"

ประการที่สองอาจเนื่องมาจากการที่ข่าวสารเรื่องการรณรงค์เรื่องการพัฒนาชุมชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคมนั้น มีปริมาณและความสม่ำเสมอของการเผยแพร่ผ่านทางสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งอาจเป็นสิ่งผลักดันให้คนในชุมชนมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

จากการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยที่ได้นั้นเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน ซึ่งตัวแปรที่สามารถอธิบายการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนได้ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และตำแหน่งในชุมชน ส่วนตัวแปรที่ไม่สามารถอธิบายการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และรายได้ ดังมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจินต์ ดาววีระกุล (2527) ที่พบว่า เพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน และตรงกับ บุญเลิศ ธีระตระกูล (2528) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรมกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณีกรมกรท่าเรือแห่งประเทศไทย พบว่า กรมกรท่าเรือเพศชายและเพศหญิงมี ส่วนร่วมทางการเมืองไม่ต่างกัน และสมใจ เข้มเจริญ (2531) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษากรณีตำบลละเหยบ อำเภอสองจังหวัดแพร่ พบว่า เพศไม่เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ดานินทร์ กิจนิษฐ์ (2540) ศึกษาการเปิดรับสารความรู้ ทักษะคติ และการอนุรักษ์พลังงานในโครงการรวมพลังสองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงาน

ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่า สาเหตุที่เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนก็เนื่องมาจากการที่สังคมภายในชุมชนมีการให้เกียรติและให้ความสำคัญแก่เพศหญิงเท่าเทียมกับเพศชาย และเปิดโอกาสให้เพศหญิงได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเต็มที่

2.2 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2 โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากที่สุด คือผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (จากตารางที่ 27)

ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าสาเหตุที่คนกลุ่มนี้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องมาจากเป็นผู้ที่เกษียณอายุแล้ว มักมีเวลารว่างมากกว่ากลุ่มที่อยู่ในวัยทำงาน อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่ถูกชักจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ง่ายกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจูงใจของเจนิสและไรฟ์ (Janis and Rife, 1959 อ้างถึงใน Burgoon, 1994) ที่ว่า "อายุเพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อความไวต่อความรู้สึกของบุคคลในการถูกจูงใจมากขึ้นด้วย" และยังสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของกรมพัฒนาชุมชน (2519) เกี่ยวกับโครงการสารภี ตำบลชวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีปัจจัยบางประการที่ทำให้บุคคลเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มในโครงการคือ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูง มีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการมากกว่าประชากรที่มีอายุสูง และ Milbrath (1977) ที่พบว่าการมีพฤติกรรมทางการเมืองของคนเราจะเพิ่มขึ้นตามอายุ และถึงจุดสูงสุด ในวัยกลางคน ต่อจากนั้นจะลดลงตามอายุที่ มากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรทัศน์ วานิชชองกูร (2533) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณี 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอายุมากจะ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุน้อย และปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์ (2534) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรีในหมู่บ้านต่างๆ

2.3 ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน โดยพบว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ คัฟแมน (Kaufman, 1949) ที่พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน และดวงทิพย์ วรพันธ์ (2524) ศึกษากลยุทธ์การใช้สื่อเพื่อปลูกฝังโภชนาการแก่สตรีชนบทจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตนด้านโภชนาการแตกต่างกัน ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์ (2534) ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาสตรีด้านความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรี พบว่า ตัวแปรด้านอายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรี

ทั้งนี้เนื่องมาจากระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกันย่อมมีความเข้าใจ และการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ที่เข้ามาไม่เหมือนกัน จึงทำให้คนในชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

2.4 ผู้ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ปารีชาติ บุญญาวิวัฒน์ (2534) ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสตรีในด้านความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรี พบว่า สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรี

2.5 ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และสอดคล้องกับ Milbrath (1971) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่าอาชีพมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิดพฤติกรรมทางการเมือง และกรอกช ว่องวิศรี (2531) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมกิจการฟาสฟูดของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการยอมรับนวัตกรรมประเภทฟาสฟูดต่างกัน และชลลดา ทองสุกนอก (2540) ศึกษาการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิด ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานแตกต่างกัน

โดยผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกร มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มที่เป็นแม่บ้าน/พ่อบ้าน/ทำงานอยู่กับบ้าน (จากตารางที่ 30) ซึ่งก็เนื่องมาจากความผูกพันกับชุมชน และการมีเวลารว่างมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ดังที่ได้อธิบายไว้ในสมมติฐานข้อที่ 1

2.6 ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นไปได้ว่า ไม่ว่าคนในชุมชนจะมีภูมิลำเนามาจากที่ใด แต่เมื่อมาอยู่ในชุมชนเดียวกันแล้วก็ย่อมได้รับการหล่อหลอมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้เกิดความรัก ความผูกพันในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ในปัจจุบัน จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

2.7 ผู้ที่อาศัยในระยะเวลาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับปัญญา สวัสดิ์เสรี (2539) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตจอมทองที่มีต่อบทบาทของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน และว่าที่ รตต. จรรย์ วงศ์สวัสดิ์

(2532) ศึกษาแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ
 สุขาภิบาล : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตสุขาภิบาลที่ประธานคณะกรรมการมาจาก
 การเลือกตั้ง และประธานคณะกรรมการโดยตำแหน่ง พบว่า ปัจจัยด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขต
 สุขาภิบาลไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ สอดคล้องกับ เอลิมพล
 มิงเมือง (2539) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในการปกครองรูปแบบสุขาภิบาล
 : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสุขาภิบาลในเขตจังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อระดับการมี
 ส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง คือ ระยะเวลาที่อยู่ในเขตสุขาภิบาล

ทั้งนี้สาเหตุที่ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
 ของประชาชน อาจอธิบายได้เช่นเดียวกับข้อที่ 2.6 ว่า ไม่ว่าจะคนในชุมชนจะอาศัยอยู่ในชุมชนเป็น
 ระยะเวลาต่างกัน แต่เมื่อได้มาอยู่อาศัยอาศัยในชุมชนเดียวกัน ย่อมมีความรัก ความ
 ผูกพันกับชุมชนไม่แตกต่างกัน จึงร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน เพราะต้องการเห็น
 ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่มีความเจริญมากขึ้นนั่นเอง

2.8 ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน โดยพบว่าผู้ที่มี
 รายได้ต่ำ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า
 สาเหตุที่ผู้ที่มีรายได้ต่ำเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า ก็เพราะมีสภาพชีวิตที่ต้องหารายได้มาจุนเจือ
 ครอบครัว จึงมองว่ากิจกรรมการพัฒนาที่จัดขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เช่น
 การฝึกอบรมทักษะวิชาชีพแก่ประชาชน ในศูนย์ฝึกอาชีพของกรุงเทพมหานคร การส่งเสริมความรู้
 ทางวิชาการทางการเกษตร การอบรมสอนทำขนมและอาหารเพื่อเพิ่มรายได้ อาจเป็นประโยชน์
 ต่อคนกลุ่มนี้ในการสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้แก่ตนเอง และครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิด
 ของ เบอร์กูน และคณะ (Burgoon et al., 1994) ที่ได้กล่าวถึงความแตกต่างกัน (Heterophily)
 ของคนที่มีฐานะยากจนกับคนที่มีฐานะร่ำรวย มีผลต่อการมี วัฒนธรรม ประสพการณ์ ทัศนคติ
 ค่านิยมและเป้าหมายต่างกัน

กรมพัฒนาชุมชน (2519) ที่พบว่ารายได้เป็นปัจจัยจูงใจที่ทำให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมใน
 กลุ่มโดยสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ต้องการให้ตนเองมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีผลผลิตเพิ่มขึ้น

กรรณิกา ชมดี (2524) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
 เฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอดอนจาน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สิ่งจูงใจ

ประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากที่สุด คือความต้องการที่จะได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพที่เพิ่มขึ้น

เสมอสุข อุไรสวัสดิ์ (2529) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารและการแสวงหาข่าวสารการรับสมัครงานของผู้สมัครเป็นอาสาพัฒนา กรรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พบว่า ผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำ มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไป และข่าวสารการรับสมัครอาสาพัฒนามากกว่าผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวสูง

อัญชนี วิทยากัย บุนนาค (2540) ศึกษาการแสวงหาข่าวสาร ทักษะคติ และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้บริโภค พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพต่างกัน

2.9 ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดยพบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งในชุมชน อันได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ประธานชมรม คณะกรรมการชมรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่ไม่มีความหมายใดๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ช่อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษาการเปิดรับสาร ความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาวของครูอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูอาจารย์ที่มีหน้าที่โดยตรงในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาวมีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าครูอาจารย์ที่มีตำแหน่งอื่นๆ

ทั้งนี้ ชูศักดิ์ ชูช่วย (2533) ได้กล่าวสรุปถึงบทบาทของผู้นำชุมชนว่า ผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคคลสำคัญกลุ่มหนึ่งที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ก็เพราะผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับประชาชนจึงสามารถเข้าใจสภาพชุมชนได้อย่างแท้จริง มีบทบาทและหน้าที่พัฒนาชุมชนนั้นก็เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนในด้านการศึกษา เศรษฐกิจและอาชีพ สาธารณสุข สังคมวัฒนธรรม และการเมืองการปกครองให้มีคุณภาพสูงขึ้นนั่นเอง

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนจะพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เบอร์กูน (Burgoon, 1994) ที่กล่าวว่า "สถานภาพทางสังคมของผู้รับสาร มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร และสาร สถานภาพทางสังคมทำให้คนมีวัฒนธรรมต่างกัน ประสบการณ์ ทักษะคติ และเป้าหมาย

ต่างกัน" และ "ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลจะส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่ต่างกัน" ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนนั่นเอง

ส่วนตัวแปรด้านเพศ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ไม่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนได้นั้น สอดคล้องกับ ยุบล เบญจรงค์กิจ (2534) ที่กล่าวว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ที่คล้ายคลึงกันย่อมผลักดันให้คนที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกัน ต้องมีกิจกรรมในทำนองเดียวกัน และมีพฤติกรรมต่างๆ คล้ายคลึงหรือ เหมือนกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์โล (Berlo, 1960 อ้างถึงใน ประม ะ สตะเวทิน, 2539) ที่กล่าวว่า "สังคมแต่ละสังคมทั้งระดับเล็ก และระดับใหญ่ ยังมีบรรทัดฐาน (Norms) และวัฒนธรรม (Culture) ที่คอยกำกับและควบคุมทัศนคติและ พฤติกรรมของคนด้วย สังคมและวัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อความคิด และการกระทำของคนในทุกเรื่อง"

สมมติฐานข้อที่ 3 การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

จากการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 โดยความสัมพันธ์ที่พบนั้นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง หมายความว่า หากคนในชุมชนมีการเปิดรับข่าวสารการพัฒนา ก็จะมีการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากตามไปด้วย

เมื่อพิจารณาถึงค่าสหสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน (จากตารางที่ 44) จะพบว่า ค่าความสัมพันธ์ที่มากที่สุดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการพัฒนากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ที่ระดับ .5305 รองลงมาคือ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านจิตใจ ที่ระดับ .5023 ซึ่งผู้วิจัยมองว่าสาเหตุที่ค่าความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งสองด้านนี้อยู่ในระดับที่สูงกว่าด้านอื่นๆ ก็เนื่องมาจาก ปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านจิตใจ เป็นประเด็นที่ได้มีการพูดถึงและเผยแพร่ผ่านทางสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะสื่อมวลชนซึ่งเป็นสื่อที่คนในชุมชนเปิดรับข่าวสารการพัฒนามากที่สุดอีกด้วย (จากตารางที่ 15)

นอกจากนี้รัฐบาลยังดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาทั้ง 2 ประการนี้ ตัวอย่างเช่น โครงการหมู่บ้านน้อมมอง โครงการถนนปลอดฝุ่น โครงการแยกขยะ 3 ถูงนัดเวลาทิ้ง โครงการปรับ 2,000 ทิ้งขยะไม่ลงถัง โครงการโรงเรียนสีขาว โครงการรักในหลวง ห่วงลูกหลาน ร่วมกันต้านยาเสพติด โครงการรัฐ ราษฎร์ร่วมใจ ด้านภัยยาเสพติด โครงการลานกีฬาต้านยาเสพติด โครงการชุมชนปลอดยาเสพติด เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ประชาชนมีโอกาสได้รับข่าวสารการพัฒนาใน 2 ด้านนี้ได้มาก ย่อมส่งผลให้เกิดทัศนคติ หรือแรงจูงใจ ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโจเซฟ ที แคลเปอร์ (Joseph T. Clapper อ้างถึงใน ประมว สตะเวทิน, 2533) เกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ว่า สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมใหม่ให้เกิดแก่ประชาชนได้ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นรับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ และจากการรณรงค์

วิลเบอร์ ชแรมม์ (Schramm, 1973) ได้กล่าวว่า การสื่อสารเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาได้ 3 ลักษณะ ลักษณะที่หนึ่ง ประชาชนต้องได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนา ลักษณะที่สอง ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในการกระบวนกรตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลง ลักษณะที่สาม ทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการอบรมสั่งสอน เด็กต้องได้รับการศึกษา ผู้ประกอบอาชีพต่างๆ ต้องได้รับการเรียนรู้ในการปรับปรุงอาชีพต่างๆ ต้องได้รับการเรียนรู้ในการปรับปรุงอาชีพของตนให้ก้าวหน้า ซึ่งทั้งหมดนี้จะสามารถนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาได้ในที่สุด

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายสื่อ จะพบว่าสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงคนในชุมชนมากที่สุด และทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากที่สุดคือ สื่อมวลชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ชแรมม์ (Schramm, 1964) เกี่ยวกับความสำคัญของสื่อมวลชนที่ช่วยในการพัฒนาประเทศว่า สื่อมวลชนเป็นผู้สร้างบรรยากาศของการพัฒนาให้เกิดขึ้น หมายความว่า สื่อมวลชนได้กระตุ้นและให้มโนภาพและความรู้แก่ประชาชนในด้านการพัฒนาอย่างกว้างขวาง ซึ่งก่อให้เกิดการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่ควรจะเป็นในอนาคตว่าควรจะดีกว่าที่เป็นอยู่อย่างไรและสอดคล้องกับคุณลักษณะ ที่ดีของสื่อมวลชนที่ว่า

1. สื่อมวลชนสามารถเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชนจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว
2. สื่อมวลชนสามารถให้ความรู้และข่าวสารแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี
3. สื่อมวลชนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงแน่นอนได้
4. สื่อมวลชนมีความสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ และก่อให้เกิดความตระหนักรับทราบ

เกี่ยวกับนวัตกรรม

ส่วนสื่อบุคคลที่มีประสิทธิภาพเป็นอันดับที่สอง สามารถอธิบายได้จากแนวคิด ที่ว่าหาก บุคคลนั้นมีการติดต่อกันเป็นประจำ มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน หรือมีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกัน เช่น บุคคลในครอบครัว ญาติ เพื่อน เพื่อนบ้าน เป็นต้น บุคคลผู้ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารจะได้รับความไว้วางใจ และสามารถจูงใจผู้รับสารได้โดยวิธีการพูดคุยแบบกันเอง ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์ (Rogers, 1978) แคทซ์ และลาซาซเฟลด์ (Katz and Lazarsfeld, 1955) ที่ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการจูงใจให้ผู้รับ สารเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในข้อตัดสินใจและความคิดเห็นของผู้ที่ตนรู้จักและนับถือ มากกว่าบุคคลที่ไม่รู้จักมาก่อน นอกจากนี้การติดต่อสื่อสารกันใน ลักษณะตัวต่อตัว หรือแบบเผชิญหน้านี้ บุคคลสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ที่ผ่านมาหรือที่ตน รับรู้แก่ผู้รับสารได้ ซึ่งช่วยให้สามารถทำการปรับปรุงแก้ไขสารให้ตรงกับความต้องการและความ เข้าใจของผู้รับสารเป็นรายๆไปได้ในเวลาอันรวดเร็ว ลักษณะที่ยืดหยุ่นเช่นนี้เป็นผลให้ ผู้รับสารเกิด พฤติกรรมการตัดสินใจและยอมรับตามมา

ในส่วนของสื่อเฉพาะกิจ สามารถอธิบายได้จากคุณลักษณะที่ดีของเฉพาะกิจที่ว่า ผู้ใช้ สื่อเฉพาะกิจสามารถนำข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งต้องการที่จะทำการรณรงค์เผยแพร่เฉพาะเรื่อง นั้นกับผู้รับสารกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของ ผู้รับสารเป้าหมาย และการใช้สื่อเฉพาะกิจย่อมสามารถทำให้ผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายได้ทราบข่าว สารความรู้โดยตรงและถูกต้อง รวมทั้งช่วยให้เกิดการตัดสินใจและลงมือกระทำ (สุโขทัยธรรมมาธิ ราช, 2540)

ผลการวิจัยในสมมติฐานข้อที่ 3 สอดคล้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

เจียรชัย บุรพชนก (2532) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในกิจกรรมสุขภาพของหมู่บ้านพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน

พิศศิศิลป์ จิตนาวสาร (2535) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชน ในเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า พฤติกรรมการ เปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

บุษบา ภูสกุล (2536) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะ การมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณี อ.วัฒนานคร จ.ปราจีนบุรี พบว่า พฤติกรรมการ

เปิดรับสื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวก กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พรรณิกา วงษ์มิตร (2540) ศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ พบว่า ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ มีอิทธิพลสูงสุดต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ รองลงมาคือ ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ และการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์ตามลำดับ

ระวีวิภา โศริคุปต์ (2540) ศึกษาการเปิดรับสื่อ ความสนใจสื่อ และการมีส่วนร่วมในงานชุมชนสัมพันธ์ของผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ พบว่า การเปิดรับสื่อที่ใช้ในงานชุมชนสัมพันธ์ของผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในงานชุมชนสัมพันธ์ของการเคหะแห่งชาติ

ณัฐพรรณ ศรีมุข (2541) ศึกษา การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรม การยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับชีวิตจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์เชิงพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต

สมมติฐานข้อที่ 4 ศักยภาพของชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

จากการวิจัยพบว่า ศักยภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนของประชาชน ซึ่งหมายความว่า หากชุมชนใดมีศักยภาพสูงจะส่งผลให้คนในชุมชนเข้ามาร่วม กิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากตามไปด้วย ในทำนองเดียวกัน ชุมชนที่มีศักยภาพต่ำ การมีส่วนร่วมของ คนในชุมชนก็จะน้อยตามไปด้วย

ในประเด็นของศักยภาพนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1. ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน
2. ความตระหนักในปัญหาของชุมชน สามารถระบุรายละเอียดของปัญหา ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้

3. ความสามารถในการติดต่อประสานงานกับบุคคลต่างๆ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหของชุมชน

ในส่วนของประเด็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนมีความรู้ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 8.12 (จากคะแนนเต็ม 9) ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 16 โดยความรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชนที่มีมากที่สุด คือ ประชาชนสามารถเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นได้ โดยมีประชาชนถึงร้อยละ 95.3 ที่เข้าใจถูกต้อง รองลงมาคือ เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนคือการทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และอันดับที่ 3 คือ คนในชุมชนคือผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

ทั้งนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพชุมชนในด้านนี้ กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง หมายความว่า หากคนในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชนสูงก็ย่อมมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากตามไปด้วย ซึ่งสมมติฐานข้อนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตรี สุตรา (2539) ศึกษาการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมก่อออมของชาวชนบทในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการออมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของประชาชน

ชลดา ทองสุกนอก (2540) ศึกษาการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม พบว่า ความรู้และความตระหนักต่อการอนุรักษ์พลังงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน

อุทัยวรรณ โกศลวัฒน์ (2539) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจ และเจ้าของสถานประกอบการ พบว่า ความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย

จารียา อรรถอนุชิต (2541) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารด้านพลังงาน การรับรู้ประโยชน์ และการยอมรับการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในอนาคตของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของพลังงานแสงอาทิตย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในอนาคต

ผู้วิจัยมองว่าการจะส่งเสริมให้คนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ นั้น สิ่งแรกที่ควรกระทำ คือการให้ความรู้แก่บุคคลต่างๆ ในเนื้อหาที่ถูกต้อง อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง จะช่วยให้บุคคลมีความ เข้าใจต่อกิจกรรมนั้นๆ อย่างชัดเจน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติหรือการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ในที่สุด ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่า คนในชุมชนเข้าใจถูกต้องว่าตนก็เป็นผู้หนึ่งที่สามารถเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นได้ และคนในชุมชนทุกคนคือผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งประเด็นนี้เองเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง โดยหากภาครัฐเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาวางแผนในการแก้ปัญหา ตลอดจนจัดการกับปัญหานั้นๆ ด้วยตัวของพวกเขาเองก็จะส่งผลให้คนในชุมชนมีความเต็มใจ และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของชุมชนในที่สุด ดังที่ ลีอชัช ศรีเงินยวง และ ผาสุก เอกวานิช (2526) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของ ประชาชนที่แท้จริงจะต้องไม่หมายถึงความ เพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนดรูปแบบ เป้าหมายของงาน และ กำหนดให้มีการร่วมงานดังที่ผ่านมา แต่จะต้องมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่คิดค้นปัญหา วางแผนการปฏิบัติงาน ดูแลกำกับ ตลอดจนประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึง การมอบอำนาจอธิปไตยขึ้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง เป็นสำคัญ

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับ ความตระหนักในปัญหาของชุมชนนั้น พบว่า คนในชุมชนมีความตระหนักในปัญหาด้านยาเสพติดมากที่สุด ซึ่งเป็นปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุรายละเอียด ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ในปริมาณสูงกว่าปัญหาด้านอื่นๆ (จากตารางที่ 17) ที่มีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 61 ที่ระบุว่าชุมชนของตนมีปัญหาด้านนี้ โดยให้รายละเอียดว่า การระบาดของยาบ้า โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นได้มีการมั่วสุมเสพยากันในชุมชน บางรายก็เป็นผู้ค้ายาไปด้วย สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าควรให้รัฐเข้ามาปราบปราม ให้มีการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว และพบบุคคลที่ติดยาเสพติดไปบำบัดด้วย อีกทางหนึ่ง

ส่วนปัญหาที่คนในชุมชนระบุมากเป็นอันดับที่สอง รองจากปัญหายาเสพติด คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อม/ความสะอาดในชุมชน โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 60.8 ที่ตระหนักในปัญหานี้ ผู้วิจัยมองว่า สาเหตุที่คนในชุมชนระบุถึงปัญหาทั้งสองประการนี้ในอันดับต้นๆ ก็เพราะเป็นปัญหาที่กำลังรบกวนการแก้ไขโดยเร่งด่วน ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองโดยร่วมมือกับโครงการต่างๆ ของภาครัฐที่มุ่งขจัดปัญหาที่สำคัญทั้งสองประการนี้ เช่น โครงการราษฎร์-รัฐ ร่วมใจ ด้านภัยยาเสพติด โครงการรักในหลวง ห่วงลูกหลานร่วมกันด้าน

ยาเสพติด โครงการโรงเรียนสีขาว โครงการหมู่บ้านหน้ามอง ฯลฯ ดังที่กล่าวมาแล้วในสมมติฐานข้อที่ 3

ทั้งนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพชุมชนในด้านนี้กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง นั้นหมายความว่า หากประชาชนตระหนักในปัญหาของชุมชน ตลอดจนมีความสามารถในการระบุปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ในระดับที่สูง ก็จะส่งผลให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในระดับที่สูงมากตามไปด้วย

ผู้วิจัยมองว่าการที่คนในชุมชนความตระหนักในปัญหาของชุมชน ย่อมมีความคาดหวังให้ชุมชนของตนมีการเปลี่ยนแปลง และมีการแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่ให้หมดไป ก็จะส่งผลให้เกิดการร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงลงได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสุวารีย์ วงศ์วัฒนา (2535) ศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กนกวรรณ มณฑิราช (2539) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของเยาวชนในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าไม้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้

วิไลลักษณ์ ฐิติพลธำรง (2540) ศึกษา การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาเด็กด้อยโอกาส ความตระหนัก ความเชื่อถือ และการตัดสินใจของกรุงเทพมหานครในการให้การสนับสนุนองค์การเอกชนที่พัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่าความตระหนักต่อปัญหาเด็กด้อยโอกาสมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการให้การสนับสนุนองค์การเอกชนที่พัฒนาเด็กและเยาวชน

วราภรณ์ มณฑิราช (2541) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารโครงการรณรงค์ให้นิยมไทย ความตระหนักถึงการร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความตระหนักถึงการร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับ พฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค

ทั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายหลักในการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การประเมินศักยภาพ ความพร้อม ความตระหนัก และทักษะของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการ

จัดการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง ประชาชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการร่วมแก้ไข ปัญหาของชุมชน มีความรู้และความตระหนักในปัญหาของชุมชน อันจะนำมาซึ่งการร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานโครงการแก้ไขปัญหาดังๆ ของชุมชน ซึ่งตรงกับ นีรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (อ้างถึง ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ 2527) ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนเกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ ประการแรกบุคคลต้องมีความสนใจและห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งกลายเป็นความสนใจ และห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม ประการต่อมาเกิดจากความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ลงมือกระทำร่วมกัน และประการสุดท้ายคือการตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

ส่วนประเด็นเรื่องความสามารถในการติดต่อประสานงานกับบุคคลต่างๆ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการติดต่อประสานงานกับบุคคลในครอบครัวมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง รองลงมาคือญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางเช่นกัน รองลงมาคือ กรรมการชุมชน/ชมรม และเจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชนตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ ส่วนสื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างติดต่อประสานงานน้อยที่สุดคือ นักการเมือง (สก./สว./สส)

โดยที่ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพด้านความสามารถในการติดต่อประสานงานกับบุคคลต่างๆ ของคนในชุมชนข้างต้นนี้ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งตรงกับที่แคทซ์และลาซาร์สเฟลด์ (Katz and Lazarsfeld, 1955) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นรูปแบบที่มีผลต่อการทำให้ผู้รับยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะร่วมมือปฏิบัติมากที่สุด

ปัญญา สวัสดิ์เสรี (2539) ที่พบว่า พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารของประชาชนกับบุคคลต่างๆ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน กล่าวคือ หากประชาชนมีพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารด้านการพัฒนาชุมชนกับบุคคลต่างๆ มาก ก็จะทำให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนมากขึ้นด้วย

ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์ (2534) ศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสตรี ในด้านความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรี โดยที่หากสตรีมีการพูดคุย

หรือมีการสื่อสารระหว่างบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสตรี กับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่ในครอบครัวไปจนถึงชุมชนตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่างๆ อย่างบ่อยครั้งเท่าไร ก็จะทำให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น

โรเบิร์ตส์ (Roberts, 1979) ได้กล่าวสรุปว่า "องค์ประกอบหนึ่งที่บ่งบอกความเป็นชุมชนได้คือ การสื่อสาร อันได้แก่ ความสามารถของของประชาชนในการสื่อสารกับผู้อื่น หากปราศจากการสื่อสาร ก็จะทำให้ชุมชนไม่สามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้"

สมมติฐานข้อที่ 5 ศักยภาพของนักพัฒนาในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนคติของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

จากการวิจัยพบว่า ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนคติของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของนักพัฒนาในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่พบเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสหสัมพันธ์ที่พบอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ หากคนในชุมชนมีความเห็นว่า นักพัฒนาชุมชนมีศักยภาพในระดับสูง ก็มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นมากตามไปด้วย ซึ่งตรงกับครินลักษณ์ สวัสดิ์มงคล (2542) ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของทหารในการพัฒนาชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ชอบหรือพอใจต่อคุณลักษณะของทหารในการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และสอดคล้องกับ กรุณา เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความทันสมัย และความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่กับทัศนคติ ที่มีต่อการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวของชาวบ้านปราสาท ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา พบว่า ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง โดย กลุ่มตัวอย่างเชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ จึงทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ทั้งนี้ William Reeder (1963) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยสรุปไว้ว่า บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความ

เชื้อพื้นฐาน ทักษะคิด และค่านิยมของตน กิจกรรมนั้นมีคุณค่า และสอดคล้องกับผลประโยชน์ของ ตน ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากตารางที่ 1.9 ที่พบว่า คนในชุมชนมีความเห็นว่า นักพัฒนาทราบปัญหา และแนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชน มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการและความ จำเป็นของชุมชนของ พวกเขาได้ อีกทั้งยังมีความคิดริเริ่มในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ตลอดจนสามารถจูงใจให้คนในชุมชนเห็นด้วย/ปฏิบัติตาม จึงทำให้คนในชุมชนให้ความร่วมมือใน การพัฒนาชุมชนร่วมกันกับนักพัฒนา เพราะคิดว่า นักพัฒนามีศักยภาพมากพอที่จะช่วยให้ชุมชน ของพวกเขาพัฒนามากขึ้นนั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีแนวคิด และงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนักพัฒนากร ไว้ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2515) กล่าวว่า พัฒนาการควรมีลักษณะ คือเป็นนวัตกรรม เสียสละ เข้ากับคนง่ายและเป็นกันเอง มีความชำนาญในการพูดโน้มน้าวใจ มีความรอบรู้ มีความสามารถ ถ่ายทอดความรู้ รู้จักชาวบ้าน และข้าราชการ

เสถียร เหลืองอร่าม (2518) กล่าวว่าพัฒนากรเป็นจักรกลสำคัญในการที่จะไปส่งเสริม สร้าง ทักษะคิด ใหม่ให้กับชาวบ้านเพื่อให้บรรลุจุดหมาย ซึ่งตามหลักการแล้ว นักพัฒนาชุมชน ควรเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติส่วนตัวเป็นพิเศษ ควรได้รับการฝึกอบรม มีมนุษยสัมพันธ์ ใจสมัคร และรักประชาชน

ชนัทสรณ์ โพธิ์ปิ่น (2535) ศึกษาคุณลักษณะของพัฒนากรในทัศนะของผู้นำท้องถิ่น และ ชาวบ้านในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านต้องการให้ นักพัฒนากรมีลักษณะทางบุคลิกภาพทั่วไป เรียง 5 อันดับแรกคือ ความเมตตา ความกระตือรือร้น ในการทำงาน ความอดทน กล้าตัดสินใจ ความเข้มแข็ง และมีความต้องการคุณลักษณะด้าน ความสามารถส่วนบุคคลที่เป็นปัจจัยสนับสนุนประสิทธิภาพการทำงานของนักพัฒนากร เรียง 5 อันดับแรกคือ การเข้ากับ ผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านได้ ทำงานด้วยความตั้งใจ มีความเข้าใจร่วมกัน(เข้าใจความต้องการของ ชาวบ้าน) มีความรับผิดชอบ และทำงานด้วยความเต็มใจ

จะเห็นได้ว่า นักพัฒนาชุมชนก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่สำคัญที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการ พัฒนา ชุมชนของประชาชน ดังนั้นเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น นักพัฒนาจะต้อง พัฒนาความรู้ ความสามารถของตน เพื่อจะสามารถแก้ปัญหา ความเดือดร้อน สนองประโยชน์ ประชาชนได้ถูกต้องตามกาลเวลาและสถานที่ ต้องให้ข้อมูล ข่าวสารความรู้ใหม่ และเทคนิคต่างๆ

ที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ แก่ประชาชน และที่สำคัญที่สุดคือจะต้องระลึกเสมอว่าในการทำงานต้องเน้นและยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาเรื่อง "การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" ผู้วิจัยมีความเห็นว่า

1. เนื่องจากสื่อมวลชน เป็นสื่อที่คนในชุมชนเปิดรับข่าวสารการพัฒนามากที่สุด จึงควรมีการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชนผ่านสื่อมวลชน เพื่อให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชน และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น ทั้งนี้อาจเชิญสื่อมวลชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการของชุมชน เมื่อชุมชนจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เสนอทั้งข่าวคราวความเคลื่อนไหวผ่านสื่อมวลชนสู่ประชาชนทั่วไปด้วย

2. นักพัฒนาชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำให้คนในชุมชนร่วมมือพัฒนา ชุมชน แต่จากการวิจัยพบว่า คนในชุมชนยังมีความเห็นว่านักพัฒนาเข้ามาปฏิบัติงานในชุมชนในระดับน้อยมาก ดังนั้นจึงควรมีการอบรม นักพัฒนาให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น และเข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนอย่างเป็นประจำ อีกทั้งต้องปลูกจิตสำนึกในเรื่องความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และให้ นักพัฒนาตระหนักว่าปัญหาของชุมชนที่ตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ก็เป็นปัญหาของตนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังจะต้องมีการติดตามการทำงานของนักพัฒนาชุมชนด้วย

3. สื่อเฉพาะกิจประเภทเสียงตามสายในชุมชน มีประโยชน์อย่างยิ่งในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม แต่จากการวิจัยพบว่า คนในชุมชนมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทนี้ในระดับต่ำมาก จึงควรมีการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ และเพิ่มประสิทธิภาพของสื่อเฉพาะกิจประเภทเสียงตามสายในชุมชนให้มากขึ้น โดยมีการฝึกอบรมผู้ประกาศเสียงตามสาย เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการ และขยายเวลาการออกอากาศ เพื่อให้คนในชุมชนได้มีโอกาสเปิดรับและเห็นความสำคัญของสื่อชนิดนี้มากขึ้น เป็นสื่อเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

4. การวิจัยครั้งนี้พบว่า คนในชุมชนยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในระดับต่ำ จึงควรมีการกระตุ้น ส่งเสริมความร่วมมือ ตลอดจนสร้างความตระหนักให้แก่คนในชุมชนให้มีการร่วมมือ

ร่วมใจกันเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ด้วยตัวเอง โดยเน้นให้ความรู้แก่คนในชุมชนให้เห็นความสำคัญของการพัฒนา สนับสนุนการใช้ "ภูมิปัญญาท้องถิ่น" ให้คนในชุมชนเสนอความคิดเห็นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตลอดจนวางแผนและดำเนินการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของชุมชนด้วยตัวเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน

2. ควรศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสื่อเฉพาะกิจประเภทเสียงตามสายในชุมชน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพผ่านทางสื่อชนิดนี้

3. ควรมีการศึกษาวิจัยอย่างเจาะลึกเกี่ยวกับคุณภาพการสื่อสารของผู้นำชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการชุมชน ในฐานะที่เป็นสื่อกลางในกระบวนการสื่อสารงานพัฒนาชุมชน

4. ควรมีการศึกษาในลักษณะเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ระหว่างชุมชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง กับชุมชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกนาฏ สง่าเนตร. การเปิดรับข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางในระบบขายตรง. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

กรมพัฒนาชุมชน. การพัฒนาชุมชนหลักและวิธีการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บางกอกบล็อก, 2530.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อเพื่อชุมชน: การประมวลองค์ความรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

กุสุมา ภูใหญ่. การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับของชาวมุสลิมในเขตหนองจอก ต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของอิหม่าม. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เกศินี จุฑาวิจิตร,ผศ. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์, 2540.

ชนัทสรณ์ โพธิ์ปิ่น. คุณลักษณะของพัฒนากรในทัศนะของผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ขวัญรักษ์ วชิรยนเสถียร. ประสิทธิภาพของโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของโครงการ "โรงเรียนดี ชาว" ที่มีต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ดารณี ประยูรวงศ์. บทบาทผู้นำชุมชนในระดับท้องถิ่นตามนโยบายของแผนพัฒนาชุมชนอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ดาราวรรณ ศรีสุกใส. การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอส ที่มีผลต่อ
ความรู้ทัศนคติ และการใช้รถไฟฟ้าบีทีเอสของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์,
2527.

นพกาญจน์ เมตตานนท์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การวางแผนพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณีชุมชนแออัดยานนาวา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530.

นิธิ สตะเวทิน. บทบาทของครูในการรณรงค์เผยแพร่ข่าวสารเรื่องการทำความสะอาด : ศึกษา
เฉพาะกรณี อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขา
วิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ. การพัฒนารูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท. วิทยา
นิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ปัญญา สวัสดิ์เสรี. ความคิดเห็นของประชาชน ในเขตจอมทองที่มีต่อบทบาทผู้นำชุมชนกับการมี
ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกอง
ทุนสนับสนุนการวิจัย, 2538.

ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์วิญญูชน. การปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.
2541-2544. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2542.

พรรณนิภา จิตต์ชอบธรรม. ความคิดเห็นของประชาชนในเขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

พัชณี เขยจรรยา, รศ. เมตตา วิวัฒนานุกูล, รศ.และถิรพันธ์ อนวัชศิริวงศ์,รศ. แนวคิดหลักนิเทศ
ศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเวิลด์การพิมพ์ (1988) จำกัด, 2538.

พีระ จิระโสภณ. "การเลือกสรรและการแสวงหาข่าวสาร". หลักและทฤษฎีการสื่อสารมวลชน
หน่วยที่ 11. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2529.

มารีสา แสงกุลศิริศักดิ์. กลยุทธ์ในการใช้สื่อละครเวทีเพื่อนำมาใช้ในการรักษาความสะอาดและ
สิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีละครเรื่อง"ตาวีเศษตะลุยเมืองมอมเมม". วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

ลดาวลัย พอใจ. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่ง
แวดล้อมของประชาชนในเขตอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2536.

วรรณภา เจียรตันศิริกุล. อิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อความตระหนักในการส่งเสริมและรักษา
คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.

วุฒิชัย จำนง. พฤติกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2530.

สมบูรณ์ ศรีวิวัฒน์ตระกูล. กลยุทธ์การสื่อสารและประสิทธิผลของโครงการประชาร่วมใจประหยัด
ไฟฟ้า ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิ
ชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2515.

สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร. แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, 2540.

สุภารักษ์ จุตระกูล. การศึกษาพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร,ดร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

สุวารี วงศ์วัฒนา. พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ศรินลักษณ์ สวัสดิ์มงคล. กลยุทธ์การสื่อสารของทหารในการพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อรุณ ดีทองอ่อน. ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ของพัฒนากร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

อลิสรา วีรพัฒน์กุล. กาเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติตามกฎจราจรของผู้ขับขีรถยนต์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

อักษร แจ่มศรี. ความรู้และทัศนคติของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับโครงการรณรงค์"สะอาดเขียวสด ลดมลพิษ". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

อารยา วรรณประเสริฐ. ภาพลักษณ์ประเทศไทยในสายตานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ภาษาอังกฤษ

Adams, Janes.Q. Media Planning. Oxford : Aden Press, 1971.

Atkin, C.K. Anticipated Communication and Mass Media Information Seeking. Public Opinion Quartely 36, 1973.

Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : Mc Graw-Hill Book Company, 1973.

Katz, Elihu and Larzarfeld, Paul F. Personal Influence : The Part Played by People in the Flow of Communication. New York : The Free Press, A Decision of Macmillan Publishing, 1955.

Larzarfeld, Paul P, and Menzel, Herbert. Mass Media and Personal Influence. The Science of Human Communication. New York.: The Basic Book, 1968.

Milton, J. Rosenberg and Carl, I. Hovland. Attitude Organization and Change. New Haven : Yale University Press, 1960.

Newcomb, T.M. Social Psychology. New York : Dryden Press, 1954.

Rogers, Everett M. "Communication Channels". Handbook of Communication. Chicago : McNelly College Publishing, 1978.

Samuel, L.Becker. Discovering Mass Communication. Illinois : Scott Foresman and Company Glenview.

Schramm, Wilbur. "Channel and Audiences". Handbook of Communication. Chicago : McNelly College Publishing, 1973.

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

ในเขตกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

 1. ต่ำกว่า 20 ปี 2. 20-29 ปี 3. 30-39 ปี 4. 40-49 ปี 5. 50-59 ปี 6. 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

 1. ไม่ได้รับการศึกษา 2. ประถมศึกษา 3. มัธยมศึกษาตอนต้น 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 5. ปวส./อนุปริญญา หรือเทียบเท่า 6.ปริญญาตรี หรือสูงกว่า

4. สถานภาพสมรส

 1. โสด 2. สมรส 3. หม้าย(คู่สมรสเสียชีวิต) 4. หย่า/ แยกกันอยู่

5. อาชีพ

 1. นิสิต/นักศึกษา 2. คำขาย/ ธุรกิจส่วนตัว 3. ลูกจ้าง/ พนักงานบริษัทเอกชน 4. เกษตรกร 5. พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ 6. แม่บ้าน/พ่อบ้าน/ทำงานอยู่กับบ้าน

6.ภูมิลำเนาเดิม

 1. ภาคเหนือ 2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. ภาคกลาง 4. ภาคตะวันออก 5. ภาคใต้ 6. คนที่นี่/ กรุงเทพฯ

7.ครอบครัวของท่านอยู่ในชุมชนนี้มานานเป็นระยะเวลา.....ปี

8.ท่านมีรายได้เดือนละประมาณ

 1. ต่ำกว่า 3,000 บาท 2. 3,001 - 6,000 บาท 3. 6,001 - 9,000 บาท 4. 9,001 - 12,000 บาท 5. 12,001 - 15,000 บาท 6. มากกว่า 15,000 บาท

9.ท่านมีตำแหน่งใดในชุมชน

 1. ผู้นำชุมชน/ คณะกรรมการชุมชน 2. ประธานชมรม/คณะกรรมการชมรม 3. ไม่มีตำแหน่งใดๆ/ลูกบ้าน 4. ตำแหน่งอื่นๆ (โปรดระบุ).....

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ก. การรับข่าวสารด้านพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

10. ท่านรับทราบข่าวสารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม--การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเรือนและชุมชนจากสื่อเหล่านี้ บ่อยเพียงใด

สื่อ	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. โทรทัศน์					
2. วิทยุ					
3. หนังสือพิมพ์					
4. นิตยสาร / วารสาร					
5. สมาชิกในครอบครัว					
6. ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน					
7. คณะกรรมการชุมชน/ชมรม					
8. เจ้าหน้าที่พัฒนา					
9. เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน					
10. นักการเมือง (สก. / สข. / สส.)					
11. เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว					
12. ป้ายประกาศ					
13. เสียงตามสายในชุมชน					

ข. การรับข่าวสารด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

11. ท่านรับทราบข่าวสารการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การผลิต การตลาด การประหยัดและการออมทรัพย์ การทำมาหากิน ฯลฯ จากสื่อเหล่านี้บ่อยเพียงใด

สื่อ	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. โทรทัศน์					
2. วิทยุ					
3. หนังสือพิมพ์					
4. นิตยสาร / วารสาร					
5. สมาชิกในครอบครัว					
6. ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน					
7. คณะกรรมการชุมชน/ชมรม					
8. เจ้าหน้าที่พัฒนา					
9. เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน					
10. นักการเมือง (สก. / สข. / สส.)					
11. เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว					
12. ป้ายประกาศ					
13. เสียงตามสายในชุมชน					

12. ท่านรับทราบข่าวสารการพัฒนาสุขภาพอนามัย เช่น ความรู้เกี่ยวกับอนามัยแม่&เด็ก การวางแผนครอบครัว โภชนาการ การออกกำลังกาย และการพักผ่อนหย่อนใจ การรักษาสุขภาพ จากสื่อเหล่านี้บ่อยเพียงใด

สื่อ	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. โทรทัศน์					
2. วิทยุ					
3. หนังสือพิมพ์					
4. นิตยสาร / วารสาร					
5. สมาชิกในครอบครัว					
6.ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน					
7. คณะกรรมการชุมชน/ชมรม					
8. เจ้าหน้าที่พัฒนา					
9.เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน					
10.นักการเมือง (สก. / สข. / สส.)					
11.เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว					
12.ป้ายประกาศ					
13. เสียงตามสายในชุมชน					

ง. การรับข่าวสารด้านการพัฒนาจิตใจ

13. ท่านรับทราบข่าวสารการพัฒนาจิตใจได้แก่ การอบรมส่งเสริมความรู้และการรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก อบายมุขและละเว้นจากการเสพยาเสพติด การอบรมส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา และประเพณีอันดีงามเช่น ให้มีความขยัน รักษาความสะอาด รู้จักประหยัด มีความซื่อสัตย์และรู้จักเสียสละ ฯลฯ จากสื่อเหล่านี้ บ่อยเพียงใด

สื่อ	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. โทรทัศน์					
2. วิทยุ					
3. หนังสือพิมพ์					
4. นิตยสาร / วารสาร					
5. สมาชิกในครอบครัว					
6. ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน					
7. คณะกรรมการชุมชน/ชมรม					
8. เจ้าหน้าที่พัฒนา					
9.เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน					
10.นักการเมือง (สก. / สข. / สส.)					
11.เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว					
12.ป้ายประกาศ					
13. เสียงตามสายในชุมชน					

14. ท่านรับทราบข่าวสารการพัฒนาสังคมในด้านต่อไปนี้ จากสื่อเหล่านี้บ่อยเพียงใด

- (1) การเมือง เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง, การปกครองระบอบประชาธิปไตย ฯลฯ
- (2) การศึกษา เช่น การศึกษาภาคบังคับ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ฯลฯ
- (3) การพัฒนา เช่น การพัฒนาตนเอง การพัฒนาชุมชน ฯลฯ
- (4) วัฒนธรรม เช่น การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม ฯลฯ
- (5) การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สื่อ	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 2-4 วัน	เดือนละ 3-5 ครั้ง	เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. โทรทัศน์					
2. วิทยุ					
3. หนังสือพิมพ์					
4. นิตยสาร / วารสาร					
5. สมาชิกในครอบครัว					
6.ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน					
7. คณะกรรมการชุมชน/ชมรม					
8. เจ้าหน้าที่พัฒนา					
9. เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน					
10. นักการเมือง (สก. / สข. / สส.)					
11. เอกสารสิ่งตีพิมพ์/ใบปลิว					
12. ป้ายประกาศ					
13. เสียงตามสายในชุมชน					

ส่วนที่ 3 ศักยภาพของชุมชน

15. ท่านคิดว่าข้อความต่อไปนี้ถูกต้องหรือไม่

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ท่านคิดว่าถูก
หรือกาเครื่องหมาย X ลงในช่อง ที่ท่านคิดว่าผิด

- 1. ชุมชนที่พัฒนาแล้ว คือชุมชนที่มีถนนหนทางดี มีไฟฟ้า น้ำประปาครบครัน
- 2. เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน คือ การทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 3. หากสมาชิกของชุมชนมีฐานะดี ร่ำรวยกันแล้ว การพัฒนาชุมชนก็ไม่ไ้สิ่งจำเป็นอีก
- 4. งานพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น
- 5. คนในชุมชนทุกคนคือผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ
- 6. ประชาชนสามารถเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นได้
- 7. การพัฒนาชุมชน ควรมุ่งทำให้ประชาชนมีความสามัคคี มีคุณธรรม
- 8. การพัฒนาชุมชนควรเน้นพัฒนาด้านเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียวเพื่อให้คนในชุมชนอยู่ดีกินดี
- 9. การพัฒนาชุมชนควรเน้นพัฒนาเฉพาะชุมชนแออัดเท่านั้นเพราะคนในชุมชนประเภทอื่นมีวิถีชีวิตที่ดีอยู่แล้ว

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ท่านคิดว่าเป็นปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

พร้อมทั้งระบุนรายละเอียดของปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

- 1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ / การประกอบอาชีพ
โปรดระบุนรายละเอียดของปัญหา.....
โปรดระบุแนวทางการแก้ไขปัญหา.....
- 2. ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย
โปรดระบุนรายละเอียดของปัญหา.....
โปรดระบุแนวทางการแก้ไขปัญหา.....
- 3. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม / ความสะอาดของชุมชน
โปรดระบุนรายละเอียดของปัญหา.....
โปรดระบุแนวทางการแก้ไขปัญหา.....
- 4. ปัญหาด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์
โปรดระบุนรายละเอียดของปัญหา.....
โปรดระบุแนวทางการแก้ไขปัญหา.....
- 5. ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย
โปรดระบุนรายละเอียดของปัญหา.....
โปรดระบุแนวทางการแก้ไขปัญหา.....
- 6. ปัญหาด้านยาเสพติด
โปรดระบุนรายละเอียดของปัญหา.....
โปรดระบุแนวทางการแก้ไขปัญหา.....
- 7. ปัญหาด้านอาชญากรรม / ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
โปรดระบุนรายละเอียดของปัญหา.....
โปรดระบุแนวทางการแก้ไขปัญหา.....
- 8. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

17. ท่านพุดคุยปรึกษาหารือกับผู้ใดบ้าง เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนของท่าน

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

สื่อบุคคล	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1. สมาชิกในครอบครัว					
2.ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน					
3. คณะกรรมการชุมชน/ชมรม					
4. เจ้าหน้าที่พัฒนา					
5. เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชน					
6. นักการเมือง(ส.ก./ส.ช./ส.ส.)					

ส่วนที่ 4 ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

18. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการทำงานของนักพัฒนาชุมชน

การทำงานของนักพัฒนาชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นักพัฒนาทราบปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาชุมชน					
2. นักพัฒนาสามารถดำเนินงานสนองตอบความต้องการและความจำเป็นของชุมชนท่านได้					
3. นักพัฒนามีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ					
4. นักพัฒนามีความสามารถในการบริหารจัดการงานและจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนของท่าน					
5. เมื่อท่านติดต่อกับนักพัฒนา ท่านได้รับความช่วยเหลือจากนักพัฒนา					
6. นักพัฒนาเข้ามาดูแล/ปฏิบัติงานในชุมชนของท่าน					
7. นักพัฒนามีความคิดริเริ่มในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของท่าน					
8. นักพัฒนามีความเป็นผู้นำ และสามารถจูงใจให้ท่านเห็นด้วย/ปฏิบัติตาม					
9. นักพัฒนามีวิสัยทัศน์ดี มองการณ์ไกล					
10. ท่านพึงพอใจในการดำเนินงานของนักพัฒนาในการแก้ไขปัญหาชุมชนของท่าน					

ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

19. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	บ่อยที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร					
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา					
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ					
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน					
5.ร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์					
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน					
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม					

20. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ ในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	บ่อยที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร					
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา					
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ					
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน					
5.ร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์					
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน					
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม					

21. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาสุขภาพอนามัย ในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	บ่อยที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร					
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา					
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ					
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน					
5.ร่วมในการสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์					
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน					
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม					

22. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาจิตใจ ในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	บ่อยที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร					
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา					
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ					
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน					
5.ร่วมในการระดมเงิน/วัสดุอุปกรณ์					
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน					
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม					

23. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาสังคม ในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด

รูปแบบของการมีส่วนร่วม	บ่อยที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1.ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร					
2.ร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหา					
3.ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบ/ควบคุมดำเนินการ					
4.ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน					
5.ร่วมในการระดมเงิน/วัสดุอุปกรณ์					
6.ร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน					
7.ร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม					

24. ท่านอยากเห็นชุมชนของท่านดีกว่าที่เป็นอยู่อย่างไร โปรดระบุ

.....

.....

.....

25. ท่านคิดว่าท่านจะมีแนวทางส่งเสริมให้คนในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้นได้อย่างไร โปรดระบุ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ประวัติผู้เขียน

นางสาวรัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์ (เอื้อ) เกิดวันที่ 6 กันยายน 2519 สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2541 หลังสำเร็จการศึกษา ได้เข้าทำงานในตำแหน่ง พนักงานต้อนรับส่วนหน้าโรงแรมสยามซิตี ตั้งแต่ 3 สิงหาคม 2541 - 31 มีนาคม 2542 ต่อมาได้เข้ารับการศึกษาคือในระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2542

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย